

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

KÖZLÖNYE

ERDŐ- ÉS FÖLDBIRTOKOSOK, ERDÉSZETI ÜGYEKKEL FOGLALKOZÓK
ÉS ERDŐTISZTEK SZÁMÁRA.

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET IGAZGATÓ-VÁLASZTMÁNYA ÁLTAL
KIKÜLDÖTT LAPBIZOTTSÁG FELÜGYELETE MELLETT

SZERKESZTI:

BUND KÁROLY,

EGYESÜLETI TITKÁR.

NEGYVENKETTEDIK ÉVFOLYAM.

V. FÜZET.

1903. MÁJUS HÓNAP.

MEGJELENIK MINDEN HÓNAP 15.-IK NAPJÁN.

Ara egy évre, azok számára, kik az Országos Erdészeti Egyesületnek nem tagjai, 16 kor. Az egyesület azon alapító tagjainak, kik legalább 300 koronát alapítottak, ingyen jár, míg azoknak, kik ezen összegnél kevesebbet alapítottak, az illető alapítványi kamat beküldése mellett ára 6 kor. Rendes tagoknak a 16 kor. évdíj fejében szintén ingyen küldetik meg.

Az Országos Erdészeti Egyesület időközönként megjelenő közérdekű kiadványai (népszerű erdészeti ismeretek tára stb.), valamint a hirdetések (állandó melléklet) az előfizetési ár fejében a lappal *ingyen* küldetnek meg.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST, V., Alkotmány-utca 6. szám.

A lapnak legkésőbb minden hónap 20. napjáig a t. egyesületi tagok vagy előfizetők kezeihez kell jutni. Ellenkező esetben posta-jegygyel „reclamatio” teendő.

BUDAPEST, 1903.

“PÁTRIA” IRODALMI VÁLLALAT ÉS NYOMDAI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG NYOMÁSA

ÜLLŐI-ÚT 25. SZ. (KÖZTELEK).

Tájékoztató.

Munkatársaink s azokká lenni kívánó ügybarátaink tájékoztatására a következőket jegyezzük ide:

Az „Erdészeti Lapok“ eddigi tartalmában nyilvánult elveket jövőre is megtartjuk, közleményeink körébe fogadjuk az erdőgazdaság összes ágainak művelésére és ismertetésére szolgáló értekezéseket s a gazdálkodás gyakorlati alkalmazására vonatkozó bármilyen tudósításokat, valamint felvesszük az erdészetet közelről érdeklő s azzal mintegy rokoni kötelékben lévő vadászati ügyeket is.

Az e lapokban megjelenő közlemények szerzői megfelelő írói díjban részesíttetnek és pedig:

Egy nyomtatott ivnyi eredeti értekezésért, mely a szerkesztőség részéről átdolgozást nem igényel 40—48 K.-ban.

Egy nyomtatott ivnyi eredeti értekezésért, mely a szerkesztőség részéről átdolgozást igényel, avagy idegen nyelvből eszközölt szabatos fordításért 24—32 K.-ban.

Egy nyomtatott ivnyi oly fordításért, mely a szerkesztőség részéről átdolgozást igényel 16 K.-ban.

Munkatársaink tiszteletdíját a szerkesztőség az év végével küldi meg, kívánatra azonban előbb is.

Azokat, kik minket lapunk feladatának megoldásában munkálatokkal támogatni kívánnak, kérjük, hogy dolgozataikat a nyomdában való könnyebb és gyorsabb kiszédhetés végett csak egyes félvekre, s ilyeneken is csak az egyik oldallapra, mint mondani szokták, törött alakban írják. A ki cikkkét úgy kívánja közöltetni, hogy azon *változtatás* ne tétessék: ebbeli feltételét a kézirat beküldése alkalmával szíveskedjék kijelenteni. A cikkekhez tartozó rajzok kidolgozására nézve megjegyezzük, hogy azokat sima, fehér papíron, legalább kétszer olyan nagyságban kell készíteni, mint a milyen nagyságban azokat a szerző a lapba felvételni kívánja. Ugyanilyen mértékben nagyítva kell a rajzhoz tartozó felírásokat, betűket s egyéb jelzéseket is alkalmazni. Tiszta és szép másolatokat csak hasonlóan kidolgozott eredeti után lehet várni, Kéziratok nem küldetnek vissza.

A lapunknak szánt dolgozatok bérmentve ezen cím alatt küldendők: „Az „Erdészeti Lapok“ szerkesztőségének *Budapest*en, Lipótváros, Alkotmány-utca 6. szám“.

Óhajtjuk, hogy a magyar birodalom minden egyes vidékéről minél számosabb munkatársat birjunk, kik a körükben felmerülő erdészeti napikérdésekről, műszaki és üzleti vállalatokról, faárakról s előforduló eseményekről, habár ezek az illető helyi viszonyok közt még olyan jelentékteleneknek is látszanának, lapunknak gyors és lehető alapos tudósítást tegyenek.

A szerkesztő.

Az Erdészeti Lapokban megjelenő közleményekről a szerkesztőség a nyomdai költségek megtérítése esetén *különlenyomatokat* is készített a szerzők számára. A nyomdai költség (füzve, de boríték nélkül) a következő:

30 példány: 16 oldalas ivenkint 7 K. — fill.: 8 old. iv, 4 K. 40 fill.

50 „ „ 16 „ „ 8 „ — „ 8 „ „ 4 „ 80 „

100 „ „ 16 „ „ 10 „ — „ 8 „ „ 6 „ 60 „

Zöld borítékkal ellátva, a különlenyomatok előállítására 30 példánynál 3 K. 60 fill., 50 példánynál 4 K.-val, 100 példánynál 5 K.-val többé kerül.

Bartha Gyula †

18. Szálaló vágásos haszonfa-gazdaság lúcfenyvesben. Az előtérben csoportosan megtelepült fiatalos.

(Schwarzwald. — Kaán K. felvétele).

19. Szálaló vágásos haszonfa-gazdaság mellett létesült fiatalos.

(Schwarzwald. — Kaán K. felvétele.)

20. Elegyetlen lúcos természetes felujulása.

(Württembergi Schwarzwald, baiersbronni főerdésztség. — Kaán K. felvétele.)

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

K Ö Z L Ö N Y E

Kiadó :
Az Országos Erdészeti Egyesület.

Szerkesztő :
Bund Károly.

Megjelenik minden hónap 15.-én.

Negyvenkettedik évf.

V. füzet.

1903. május hónap

Előfizetési díj egy évre 16 kor. Az Országos Erdészeti Egyesület oly alapító tagjai kik legalább 300 kor. alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is 16 kor. évi tagsági díj fejében, ingyen kapják. Azok az alap. tagok, kik 300 kor.-nál kevesebbet alapítottak, 6 kor. kedvezményes ártért járathatják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapesten, Lipótváros, Alkotmány-utca 6. szám, II. emelet.

A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltetnek.

Nagyborosnyói Bartha Gyula,

m. kir. főerdőtanácsos.
1856—1903.

Alig hangzottak el a bucsu panaszos szavai egyik érdemekben dus szaktársunk fölött s ismét gyászolnunk kell egyikét szakunk vezető férfiainak.

Az állami erdőosztikarnak egyik tevékeny munkása hunyt el, a ki csendes és zajtalan, de a végső kimerülésig nem lankadó munkával kivivta a köztisztviselő legszebb jutalmát, a jóra fordított szorgalom elismerését és a vele érintkezők bizalmát, tiszteletét s becsülését.

Bartha Gyulának korai elhunytá vesztesége az államerdészetenek, az erdészeti szaknak s az Országos Erdészeti

Egyesületnek, mely utóbbinak tevékenységében is, mint annak igazgató-választmányi tagja, mindig lelkiismeretesen részt vett.

Maga volt a szorgalom, a becsületesség, a korrektség és a rend. A milyen komolysággal, épp oly kötelességtudással végezte hivatalos teendőit és emellett a társadalmi érintkezés legszeretetre méltóbb s legmegnyerőbb modorát meghatározó szerénységgel kötötte össze.

Szerencsés volt, de végzete nem akarta, hogy az is maradjon. Emelkedése, mely őt ide a fővároshoz kötötte, volt végzete.

A gyilkos kór ellen, melynek lappangó csiráit régtől viselhetette, panaszt nem hallatva, pihenést alig keresve küzdött, míg a főváros levegője, a sok s felelősségterhes munka erejét el nem lankasztotta s végül élete nemes lángját ki nem oltotta.

Könnyezve állottuk körül sirját, ki jó szívével, nemes s nyílt jellemével mindegyikünk osztatlan szeretetét és tiszteletét megszerezte.

Alig hisszük, hogy sok, jó ismerőse közül volna valaki, a ki őszintén, mélyen ne fájlalna korai elhunytát, kegyelettel meg nem őrizné emlékezetét az elhunyt érdemes kartársnak, buzgó szaktársnak és a kir. erdőfelügyelői kar feledhetetlen jó főnökének.

*

Nagyborosnyói *Bartha* Gyula 1856. év január hó 19-én az udvarhelyvármegyei Bibarczfalván született. Középiskolai tanulmányait Marosvásárhelyen az 1874. évben fejezte be. Ezután a selmeczbányai akadémián mint ösztöndíjas hallgató jó sikerrel végezte az erdőmérnöki szakiskolát. Az akadémia elvégzése után 1878-ban a kolozsvári erdőigazgatósághoz került erdőgyakornoknak. 1880-ban tette le az erdészeti államvizsgát. 1881-ben mint helyettes

erdész a reketői erdőgondnokság, 1882-ben pedig a herbusi farktárgondnokság teendőinek végzésével lett megbizva. 1884-ben III. oszt. alerdőfelügyelővé a nagyszebeni erdőfelügyelőséghez nevezték ki és 1887-ben II. osztályúvá előléptetve a pécsi erdőfelügyelőséghez helyezték át, hol 1889-ben a kaposvári központi erdőgondnokság vezetésének teendőivel is egyidejűleg megbízták. Az 1891. évben I. oszt. alerdőfelügyelővé lépett elő, majd át-helyezték Brassóba, hol 1892-ben kir. erdőfelügyelővé nevezetett ki. Az 1893. évben megházasodott. Feleségül vette ollótejedi Ollé Jolánt, kivel mindvégig a legboldogabb házasságban élt. 1894. évben a középponti főerdőfelügyelői állás helyettesítésének teendőivel lett megbizva, majd kitartó szorgalma elismerésül 1898. évben főerdőtanácsossá és az erdőfelügyelőségi ügyosztály vezetőjévé nevezetett ki.

Betegsége ellen gyógyulást keresve többször utazott, először a magas hegységi fenyvesekbe, azután már csak a délvidékre. 1901. év telén a magyar tengerparton, ugyanazon év nyarán Reichenhallban, 1902. év telén Arcoban és 1903. év kora tavaszán San-Remóban keresett megkönnyebbülést. San-Remóból nagy betegen visszaérkezve, a budai vörös-kereszt kórházban lehelte ki nemes lelkét.

Temetésén, mely május hó 2-án nagy részvét mellett folyt le, a gyászoló családon kívül jelen volt *Darányi* Ignác földmivelési miniszter, nemeskéri Kiss Pál államtitkár, dr. Bedő Albert ny. államtitkár, országgy. képviselő, Sóltz Gyula, Horváth Sándor, Tavi Gusztáv, Nagy Gábor min. tanácsosok, Vadas Jenő m. kir. főerdőtanácsos, akad. tanár, a földmivelésügyi ministerium erdészeti főosztályának tisztviselői teljes számmal, igen sok kir. erdőfelügyelő és számos más budapesti és vidéki kartárs.

Örizzük meg emlékét kegyelettel!

Cs. Gy.

Autonom vámtarifánk és a kereskedelmi szerződések.

(B. K.) Az 1899. évi XXX. t.-cz. 4. §-a arra kötelezte a kormányt, hogy a kereskedelmi szerződések megújítása ügyében a külfölddel megkezdendő tárgyalások előtt az eddigi autonom vámtarifát ujjal helyettesítse. Ennek a kötelezettségnek óhajtott a kormány eleget tenni, a midőn a folyó év elején „az osztrák-magyar vámterület autonom vámtarifájáról“ szóló törvényjavaslatot a törvényhozás elé terjesztette. Csak e javaslatnak törvényerőre való emelkedése után indulhatnak meg a tárgyalások a kereskedelmi szerződések megújítására nézve.

Részünkről jelen sorainkban természetesen csakis az új autonom vámtarifának az erdőgazdaságot és faipart érdeklő tételeivel fogunk foglalkozni, valamint azon viszonyok mérlegelésénél, amelyek között az új kereskedelmi szerződések megkötendők lesznek, szintén csak ebből a szempontból indulunk ki.

A hazai erdőgazdaságra nézve a kereskedelmi szerződések megújítása rendkívüli fontossággal bír, ekkor dőlven el, hogy az a határozottan védvamos irányzat, a mely a külföld eddig nyilvánosságra jött autonom vámtarifáiban megnyilvánul, mily mértékig lesz mérsékelhető. Iparunk és általában gazdasági életünk fejletlensége mellett erdeink fatermése ma és a közel jövőben még tulszárnyalja a belföldi szükségletet, a kivitel lehetősége tehát fatermelésünknek és fakereskedelmünknek igen fontos érdeke, annál is inkább, mert közös vámterületünk lévén Ausztriával, saját belföldi piacaink egy részén az osztrák fa kiszorítja a magyar fát, mely mennyiségnek szintén külföldön kell elhelyezést nyernie.

A külföld hajlandósága arra, hogy határait felemelt

vámokkal megvédje és ilyenekkel különösen a félgyártmányokat (fűrészárut stb.) sujtsa, fakülkereskedelmünk, de különösen fűrésziparunk szempontjából eléggé aggályos, mert bár kétségtelen, hogy egyes fát importáló államok, mint pl. Németország, szükségletüket maguk semmiképen sem fedezhetik, mégis az esetleg felemelt vámok értékéig csak átmenetesen lehet az árakat felemelni, nekünk pedig, a kik tulnyomóan a szárazföldi szállításra vagyunk utalva, ezenfelül számitanunk kell azzal a körülménnyel, hogy az olcsóbb víziut felett rendelkező versenytársak könnyebben megküzdének a magasabb vámokból eredő nehézségekkel.

A kereskedelmi szerződések megkötését célzó tárgyalásoknál tehát a külföldi favámok mérséklése minden rendelkezésre álló okszerű eszköz igénybevételével szorgalmazandó lesz. A közös vámterület fentartása mellett annál nagyobb súlyt kell erre helyoznunk, mert Ausztria kiviteli fakereskedelmének további prosperálása a mi érdekünk is, nehogy ennek csökkenésével az osztrák fatermés annál nagyobb mértékben keressen hazánkban piacot.

Sőt fontolóra kell vennünk azt az eshetőséget, hogy más faexportáló államok (Románia, Oroszország) eddigi piaczaikon magasabb vámokkal találkozván, figyelmüket reáfordítják Ausztria-Magyarországra, mely mindezideig nem tartotta szükségesnek, hogy vámtételeket állapítson meg a fára. Már pedig, ha kivitelünk megnehezül, annál nagyobb fontossággal bír, hogy a belföldön ne találkozzunk idegen versenytárssal.

Ebből kiindulva igen sokan hibáztatják az új autonóm vámtarifatervezetnek a fára vonatkozó tételeit, a melyek továbbra is a vámmentességet állapítják meg.

Az új autonom vámtarifa ugyanis a fára vonatkozólag, a melyet továbbra is a kőszénnel egészen czélszerűtlenül egy árucsoportba foglal, a következő tételeket tartalmazza :

133. Tüzifa, fakéreg, rözse, rözsenyaláb, kötőfűz. galyak, kilugzott cser és cserpogácsa... Vámmentes.

134. Épület és szerszámfa

a) európai, kemény vagy puha, kerek, ácsolva, fűrészelve, vágva, hasítva, a furnirok kivételével, tovább meg nem munkálva, vasuti talpfa is ... Vámmentes.

b) nem európai, kerek, vagy fejszével megmunkált nyers rönkökben, fűrészelve, vágva, hasítva is, a furnirok kivételével, tovább meg nem munkálva ... Vámmentes.

135. Faszén, tőzeg és tőzegrész, lignit és kőszén, koks és ezekből az anyagokból előállított minden szilárd mesterséges tüzelőanyag ... Vámmentes.

A bányászati termékeket képező tüzelőanyagokkal való kapcsolat felette zavaró, mert úgy a faforgalom iránt érdeklődő, mint a szénkereskedelmünket kutató csak hosszadalmas és fáradságos kivonatolások és számítások után különitheti el az árucsoport végeredményében egybezavart, teljesen heterogen természetű anyagokat. Nehezen tudjuk ezt összeegyeztetni a törvényjavaslat indokolásában külön hangsúlyozott logikus árucsoportosítással és a gyakorlati szükségletek kielégítésével.

A törvényjavaslat indokolásában egyébiránt a 134. és 135. tételre vonatkozólag a következőket találjuk :

Miután az indokolás az ország erdőterületéről kimutatást közöl (1901-ben 9.021,850 ha.) és konstatálja, hogy az irtások következtében lassan apad, mely apadást a kopár területek erdősítése nem ellensúlyozza, az évi fatermést a következőképen tünteti fel :

tölgyfa	7.094.517	m ³
bükk- és más lombfa	12.878.133	„
fenyőfa	7.600.477	„
Összesen	27.573.127	m ³ .

Az egyes fanemeknél az évenként levágott összes fatermésből termelhető:

	épület és müfa	tüzi- és szénfa
tölgyből	25—40 ⁰ / ₀	60—75 ⁰ / ₀
bükkből	3—15 ⁰ / ₀	85—97 ⁰ / ₀
fenyőből	70—85 ⁰ / ₀	15—30 ⁰ / ₀

Az erdészet termékeit feldolgozó fűrészipar állapotáról 1898-ból vannak az ipartermelési statisztika által összegyűjtött adataink. Ezek szerint a magyar birodalom területén 235 gyári jellegű fűrésztelepünk volt, összesen 16,251 lóerővel. Ezek a vállalatok a nyers s a fűrészelt áru szállítására 433,6 km. usztató csatornát, 192,6 km. gördülő pályát, 332,3 km. erdei vasutat, 61,7 km. iparvasutat és 85,9 km. helyiérdekű vasutat használtak és 18,031 munkást foglalkoztattak.

A faipari telepeken feldolgoztatott 1898-ban 2.742,155 m³ fenyőfa, 665,334 m³ tölgyfa, 197,346 m³ bükkfa és 26,369 m³ egyéb lombos fa, összesen 3.631,204 m³. A fűrésztelepek által termelt faneműek összes értéke 69.270,289 K. A termelt áruk közül a legnagyobb értéket képviselték a következők: fűrészáru fenyőfából 28.623,037 K., tölgy-épületfa 21.197,058 K., fenyő-épületfa 6.812,744 K., donga 2.008,470 K.

Ausztria erdőterülete volt 1895-ben:

lombos szálerdő	1.425.353	ha.
fenyő	6.825,415	„
sarjerdő	1.458.852	„
Összesen	9.709.620	ha.

Az ezen erdőterületen évenként termelhető famennyiség 27.573,241 m³-re becsültetett, tehát csaknem ugyanannyira, mint Magyarország fatermése. Az évi fatermés 47⁰/₀-a épület- és müfának használható, 53⁰/₀-a pedig csak tüzelésre és szénégetésre alkalmas.

Erdeinkben tartamos használat mellett is a belföldi szükségletet túlhaladó fakészletekkel rendelkezünk és így reá vagyunk utalva arra, hogy a belföldi fogyasztás céljaira nem igényelt

felesleget a külföldre kivigyük. Ezen körülmény szabja meg fakereskedelmünk mikénti irányítását, a midőn is régóta fennálló összeköttetéseink és fanyagaink jó minősége által is elősegítve, azon helyzetben vagyunk, hogy habár a fa behozatala általánosságban véve emelkedik, azt a szintén emelkedő kivitel tetemesen túlszárnyalja.

A faneműek legfontosabb kiviteli cikkeinek egyikét képezik; volt ugyanis Magyarország külforgalma ezen árukban 1901-ben:*)

Behozatal		Kivitel	
q	ezer K. értékben	q	ezer K. értékben
3.595,182	15,329	12.430,019	81,657

A vámterület külforgalmában még jelentékenyebb mennyiségek és értékek szerepelnek; volt ugyanis

behozatal		kivitel	
q	ezer K. értékben	q	ezer K. értékben
2.683,034	9,579	38.557,836	219,304

Fakereskedelmi mérlegünk ezek szerint tehát állandóan aktív és a viszonyok a belátható jövőben sem fognak e részt változást szenvedni. A közlöttekől folyólag fakereskedelmi mérlegünk aktivitásának fentartása és ezzel kapcsolatban fakivitelünknek alkalmas intézkedésekkel való elősegítése jövőben is főtörekvésünket kell, hogy képezze, a mivel karöltve jár az is, hogy terményeink részére a vámkülföldön lehető kedvezményes elbánást biztosítani igyekezzünk.

A *tüzifa* a vámterülettel szomszédos országokból emelkedő irányzattal kerül behozatalra, de tulnyomó részben csak határszéli forgalom tárgyát képezi. Ez okból és miután ezen áru a további forgalomban az értékével arányban nem álló magas szállítási költségek miatt tüzifánknak versenyt nem okozhat, arra vonatkozólag a vámmentességnek további fentartása aggályra nem adhat okot.

Az *épület- és szerszámfa-behozatalban* főként Románia, Oroszország s a Német birodalom részesek, tölgydongát pedig különösen Szerbiából és az amerikai Egyesült-Államokból, újabban Romániából is kapunk.

A közös vámterületre, illetve Magyarországra irányuló be-

*) A törvényjavaslat indokolása a részünkről közölt végeredményt részletezi. Ezt itt helyszüke miatt mellőznünk kellett.

hozatalból a legtekintélyesebb rész a romániai gömbölyü és fűrészelt puhafaanyagra esik. Főként a gömbölyü fának bejövetele ad érdekelteink részéről észrevételekre okot. Tagadhatatlan, hogy ez a behozatal évről-évre emelkedő irányzatot mutat, de viszont figyelembe veendő az is, hogy ezen áruból nagyon sok csakis további feldolgozás és kikészítés — felfűrészelés — céljából kerül be hozzánk, hogy aztán ekként értékesebbé válva, származási országába ismét visszavitessék. Ez a körülmény, valamint az is, hogy puha fűrészáru-kivitelünk Romániába az onnan való gömbölyü fabehozatalt kellő mértékben ellensúlyozza, ezidőszerint nem tünteti fel indokoltnak azt, hogy az ellen vámtarifánkban védelmi intézkedéssel éljünk. Meg kell egyébként jegyezni, hogy az épület- és műfának nagymérvű behozatala tulnyomó részt nem a fogyasztás, hanem a fakereskedelem céljaira történik.

Az érdekeltek részéről észrevétel tárgyává tétetett az amerikai fának, különösen a tölgydongának behozatala, a mely ellen vámvédelmet kívánnak. Érdekelteink ezen behozatalnak fakereskedelmi viszonyainkra való befolyását tulbecsülik, mert a szóban lévő dongabehozatal a mellett, hogy nem emelkedik, sokkal csekélyebb és előreláthatólag ilyen marad a közelebbi jövőben is, ennélfogva belföldi dongatermelésünk ezen behozatal ellen, mely a belpiaczon veszélyes versenynyel egyáltalán nem fenyeget, vámvédelmet nem igényel. Ha mindamelllett idővel a nemzetközi forgalom és versenyviszonyok, várakozásunk ellenére netán akként alakulnának, hogy belföldi piacainknak saját termelésünk számára való biztosítása céljából esetleg vámvédelemre lenne szükségünk: ezt a védelmet annyival inkább lehetséges lesz bármikor érvényesítenünk, mert a monarchia másik államának is e részben a miénkkel analóg érdekei vannak.

Arról azonban, hogy az egyéb amerikai és más nem európai, jobbára exotikus fanemek általánosságban behozatali vámmal terheltessenek, szó annál kevésbé lehet, miután ezen anyagokat műasztalosiparunk nem nélkülözheti, a belföldi termelés pedig az ipar ezen szükségletét kielégíteni egyáltalán nem képes, a behozatal tehát nem okoz versenyt saját termelésünknek.

A *faszén* oly csekély mennyiségben hozatik a vámterületre főként Németországból, hogy azt vámmal terhelni nem szükséges.

látható, a melyet *ugy a fátfogyasztó, mint a fát termelő* országok azóta ugyszólván Európaszerte magukévé tettek. Már pedig bevezető sorainkban is jeleztük, hogy a midőn fakivitelünket körös-körül magas vámtételek fenyegetik, egyedül mi csak saját kárunkra hagyhatjuk védtelenül belföldi piacainkat.

De ha az Országos Erdészeti Egyesület állásfoglalásáról e helyen és ezen időpontban nem is emlékezhetünk meg bővebben, t. olvasóink a czimben jelzett tárgyról elég világos képet fognak nyerni, ha a többi hazai érdekelt tényezők, valamint az osztrák érdekelttség véleménynyilvánításairól röviden beszámolunk, a külföld egyes vámtarifáit ismertetjük és a kereskedelmi szerződések szempontjából mutatkozó helyzetet e közben néhány főbb jellemvonásában jelezzük.

A Magyar Gyáriparosok Szövetségéhez intézett beadványban *Vuk Gyula*, a Magyar Fakereskedők és Faiparosok Országos Egyesületének érdemes alelnöke az amerikai donga-behozatal ellen védvámot kíván, míg a többi amerikai fa vámmentes maradhatna. Az amerikai dongának térfoglalása a nyugati piacokon és behozatala a közös vámterületre ezt indokoltá teszi. Volt idő, a midőn a Dreher-féle és a pilseni sörgyárak igen nagy mennyiségű amerikai dongát vettek. Szükségesnek tartaná továbbá, hogy a dongára nézve a vámtarifa XV. csoportjának (fa, szén és tőzeg) 134 a) tétele és a XXXIV. csoport (faáruk) 347. tétele világosabban szövegeztetnék.

A faáruk között ugyanis „előkészített“ dongáról van szó, míg a XV. árucsoportban a donga külön nincs megemlítve. Félreértések kikerülése végett a 134/a tételnél az erdőszerüleg megmunkált donga fel volna említendő, a 347. tételnek pedig a nem egészen világos „előkészített“

kifejezés helyett műhelyileg megmunkált dongáról kellene szólni.

Fakereskedőink körében az autonom vámtarifára nézve s nevezetesen a román fával szemben elfoglalandó álláspontra nézve éles nézeteltérések merültek fel.

Egyik, ugy látszik kisebb része a fakereskedőknek a román fabehozatalt nem tartja károsnak és favámokról mit sem akar hallani. Másik részük azonban a puhafának megvámolását szükségesnek tartja. A két ellentétes nézet a Magyar Fakereskedők és Faiparosok Országos Egyesületéhez mindkét fél részéről benyújtott emlékiratokban jutott kifejezésre.

A teljes vámmentesség mellett kardoskodók kimutatni igyekeznek, hogy „a román fának *bizonyos korlátok* között való behozatala hazai erdőtermékeink árát egyáltalán nem érinti.“ Hogy azonban vámtételek hiányában miként vonhatók meg azok a közelebből meg nem jelölt korlátok, arról nem szól az emlékirat, hanem csakhamar reátér a statisztikai adatok szempontjának megfelelő csoportosításához.

1901-ben Magyarországon 500 teljes kereten és 80 vizi fűrészben 2.556,280 m^3 fenyőfa, vagyis egy teljes keret 5000, egy vizikeret 500 m^3 nyers fát vágott fel. Ausztriában 1896-ban, 1481 teljes és 10,847 vizikeret volt, melyek ha a keretek 0%-át mint keményfát feldolgozókat tekintjük ugyanezen számítással $1303 \times 5000 + 9762 \times 500 = 11.574,500 m^3$ fenyőfát dolgoztak fel, a közös vámterület fűrészzeinek nyersfafogyasztása tehát (Bosznia nélkül) évi 14.103,780 m^3 . Ehhez még hozzászámítva a gömbölyü fát, a bányafa, cellulosefa, zindely, szőlőkaró stb. mennyiségének megfelelő gömbölyü fát, Scheiber Endre és társai összesen 17 $\frac{1}{2}$ millió köbméterre teszik a közös vámterület nyersfenyőfa-termelését.

Ezzel szemben a Romániából 1901-ben behozott 119,534 m^3 lágyfa áll, mely a fenn kimutatott $17^{1/2}$ millió m^3 osztrák-magyar termelésnek csak $3/4^0/0$ -a.

Ez oly csekély mennyiség, hogy a vámvédelmet nem indokolhatja és nyomást sem gyakorolhat a hazai fa-árakra. Ez utóbbiakra azért sem lehet káros hatással, mert téves az a hit, hogy a román fa, mely nagy távolságokból és nagy befektetések árán jut az országba, olcsóbb volna, mint a hazai fa.

A vám a román határszélen létesült, hazai munkásokat foglalkoztató iparvállalatokat tönkretenné, sok munkás kenyerét vesztené és vasutaink több ezer kocsirakomány szállításától esnének el.

Másként látja a helyzetet az idősb *Schulz József*, *Hoffmann Ármin* és *Klein Sándor* által szerkesztett emlékirat.

Az lévén a kérdés, hogy „a román puhafa-behozatal mennyiben befolyásolja a magyar termelést és főleg a magyar termelés azon részét, melynek természetes és sok esetben egyedüli piaczat a belföld képezi“, s nem lévén kétséges, hogy a román behozatal kizárólag a *magyar* termelésre nehezedik, helytelen a román behozatalt a közös vámterület összes fenyőfatermelésével szembe állítani. „Az összehasonlítás helyes alapja csak azon famennyiségek lehetnek, melyek magyar fűrészeken magyar fából és szintén magyar fűrészeken, de román eredetű fából termeltetnek.“

A magyar fűrészeken feldolgozott fenyőfa azonban nem tehető 2.556,300 m^3 -re, mert tudvalevő dolog, hogy a felsőmagyarországi fűrészek nagy része korántsem dolgoz fel évenként és keretenként 5000 m^3 nyersanyagot, mert az év nagy részén szünetel a munka, lévén a gömbölyű áru kivitele előnyösebb, mint a fűrészárué. Tekin-

tettel erre, valamint azon körülményre, hogy a felsőmagyarországi fűrészáru legnagyobb része exportáltatik, fenti összegből csak 1.556,300 m^3 -t tartanak számbavehetőnek.

A román gömbölyü fenyőfabehozatal sem 120,000 m^3 . A statisztikai adatok alapján 107,000 m^3 -re tehető. Az Erdélyi Erdőipar r.-t. 20 keretes fűrészén feldolgozott évi 200,000 m^3 fenyőfa azonban nem felerészben, hanem majdnem egészben román eredetű, ennek következtében ezen 167,000 m^3 -hez legalább még 70,000 m^3 járul, a jövő évtől kezdve pedig gróf Mikes szándékozik gelenczei fűrészéhez évenként 80,000 m^3 -t szállítani. Ez összesen 317,000 m^3 -t tesz ki, a vele egybevehető 1.556,300 m^3 -nek 20%-át.

A vasuti összeköttetések szaporodtával, a sodronypályatelepek olcsóbbodásával ez a behozatal még tetemesen emelkedhetik, ami beláthatlan kárunkra lehet, különösen, ha kivitelünk csökken, ha a német vámtarifa életbelépése esetén fűrészanyagkivitelünk oda majdnem lehetetlen lesz s ennek következtében Galicziából és Stájerországból az osztrák áru is fokozott mértékben keresi majd fel piacainkat, melyekre ekkor saját fűrésziparunknak a mostaninál sokkal nagyobb mértékben lesz reáutalva.

Románia más téren nem kártalaníthat s a fára nézve esetleg felajánlott recziprocitás reánk nézve értéktelen, mert Románia felé ma már ugyyszólván csak transzitereskedelmet üzünk.

A magyar fa áralakulását a román fa már most is befolyásolja, mert csak az abból termelt elsőrendű fűrészáru hagyja el az országot újból, ellenben az alsóbbrendű minőségek itthon maradnak és oly árakon kínálatnak, a melyekkel versenyezni lehetetlen.

A román fa tőárai tényleg igen alacsonyak. Gróf Mikes 1.600,000 m^3 jóminőségű luczfenyőfát állítólag 400,000 frankért, 1 m^3 -t tehát körülbelül 23 fillérért vásárolt.

A befektetések, melyek a román fa kiszállítása végett szükségesek, tényleg nagyok, egy m^3 gömbölyű fára azonban ebből a költségből mégis igen kevés esik. De befektetésekre Magyarországon is szükség van, ezek pedig sokkal kisebb fatömegre oszlanak szét és rendszerint rövidebb idő alatt amortizálандók.

A vámmentességet 3 fűrésztelep érdeke kívánja, ezzel szemben más 80 fűrészgyáros ellenkező érdeke áll.

A munkásokra történt hivatkozás sem találó, mert nemcsak a kérdéses három vállalat foglalkoztat magyar munkásokat, hanem Románia fenyőerdeiben majdnem kizárólag magyar munkások alkalmaztatnak (székelyek és máramarosiak.). A 317,000 m^3 behozott fa feldolgozása utáni kereset pedig mintegy 634,000 K.-ra tehető, tehát nem oly nagy összegre rug, mely a kérdés különbeni nagy horderejével szemben komolyan számba jöhetne, „mert furcsa gazdasági politika volna az, a határszéli s román eredetű fával táplált fűrészipart támogatni, ellenben a felső-magyarországi magyar fát feldolgozó fűrésztelepeket elenyészni hagyni.“

Attól, hogy a román határ mentén lévő három fűrésztelep üzemét beszünteti s ezzel vasutaink is nagy veszteséget szenvednek, belátható időben nincs mit tartani, mert a míg Románia közlekedési eszközei oly kezdetlegesek mint ma, addig a magyar határszélhez közel eső erdők fatermését arra még sokkal költségesebb kiszállítani, mint felénk.

Minderre való tekintettel, főleg azonban mert saját

puhafa-termelésünk részére a hazai piacot feltétlenül biztosítani kell, a következő indítványt terjeszti elő a fennemlített bizottság:

I. A kemény fákra nézve, a bükkfa kivételével, nem kifogásolható a vámmentesség, mert a keményfa behozatala saját termelésünket nem veszélyezteti.

II. Gömbölyü puhafára ellenben 2 K. 50 f., hasított, faragott vagy fűrészelt puhafára pedig 7 K. 50 f. vámvetendő köbméterenkint. Ugyanezek a tételek volnának a bükkfára alkalmazandók.

Méltányosság szempontjából végre a bizottság javasolja, hogy a román határ mentén lévő fűrészgyárak néhány évig részesíttessenek vámvisszatérítésben.

Ezek a hazai fakereskedelem köréből felhangzott vélemények. A mint látjuk, az ellentét igen éles, de az autonóm vámtarifát a maga egészében egyik sem tartja egészen helyesnek, mert a két bizottság, mely eleinte együttesen tárgyalt, arra nézve megegyezett, hogy a bükkfát és a puha fűrészárut hathatós vám alá kellene vonni.

Ausztriában az autonóm vámtarifára vonatkozó vélemények szintén megoszlanak. A fakereskedelem és faipar képviselőinek egy része, az erdészeti egyesületek közül pedig a karinthiai a vámmentesség fentartása mellett foglalt állást; favámok alkotása esetén ezek főleg attól tartanak, hogy az Olaszországgal való kereskedelmi szerződés megkötése elé nehézségek gördülnek, már pedig az alpesi tartományok erdőgazdaságának és faiparának életbevágó érdeke, hogy Olaszország fakivitelünknek továbbra is nyitva maradjon.

Ellenben az osztrák erdészeti kongresszus, mely évenként a birodalmi erdészeti egyesület, a tartományi erdészeti egyesületek, más testületek és a földbirtok képviselőiből

megalakul, nemkülönben a birodalmi erdészeti egyesület mint olyan, a mező- és erdőgazdasági érdekeknek a kereskedelmi szerződések megkötésénél való megvédésére alakult központ (Centralstelle zur Wahrung der Interessen der Land und Forstwirtschaft beim Abschlusse von Handelsverträgen), a prágai fakereskedők, faiparosok és tutajozási vállalkozók egyesülete mindannyian megfelelő favámok mellett nyilatkoztak.

Az osztrák erdőgazdaság legtekintélyesebb férfiai léptek e nézet mellett sorompóba felolvasásokban, hírlapok és szaklapok közleményeiben.

Az említett Centralstelle a következő vámtarifát ajánlotta, a mely beosztásra és részletezésre nézve kétségtelenül messze tulszárnyalja a kormányjavaslatot.

XV. Fa és faszén.

Vám K.
q-ként m³-ként

1. *Tüzifa.* 1·2 m-nél nem hosszabb, rözsefa, forgács, fűrészpor, ebből készült brikett, gyökerek, üres tobozok, kilugzott cserzőfa és kéreg, tüzelésre szolgáló kéreg és cserpogácsa --- --- --- --- ---
2. *Épület és müfa, európai.*
 - A) Gömbölyü fa:
 - a) Cellulose fa, puha, 2 m-nél nem hosszabb s vékonyabb végén 24 cm-nél nem erősebb --- --- --- 0·25 1·50
 - b) Bányafa, kemény és puha, 4 m-nél nem hosszabb és a vékonyabb végén 25 cm-nél nem erősebb --- --- --- --- --- 0·25
 - c) Rudak, kemény és puhafa, azaz csucsuktól meg nem fosztott vagy alig megcsontított törzsek, melyek alsó végükön 20 cm-nél nem vastagabbak 0·25
 - d) Egyéb gömbölyü fa, kemény, puha --- --- --- --- --- 0·25
 - B) Megmunkált épület és müfa:
 - a) Hosszirányban megbárdolva, vagy egyébként kikészítve:

} kemény 2·50
puha 1·50

	Vám K.	
	q-ként	m ³ -ként
α) kemény	0·50	4'—
β) puha	0·50	2·50
b) Fűrészelve, hasítva, vagy másként nyersen előkészítve, a c—f alatti választékok kivételével:		
α) kemény	1'—	8'—
β) puha	1'—	5'—
c) Vasuti talpfa:		
α) kemény	0·50	4'—
β) puha	0·50	2·50
d) Donga, előkészített hordófa kivételével, hasítva vagy fűrészelve:		
α) tölgyből	1'—	—
β) más fából	0·50	—
e) Parkettarészek, nyersen, padlódeszkácskák, zsindelek, vájat nélkül, vagy gyalulatlan horonnyal, mindezen cikkek tovább meg nem munkálva	1·20	—
f) Abronsok nyersen és füzvesszők:		
α) hántatlan állapotban és munkálatlanul	0·70	—
β) hántva és megmunkálva	2·80	—

Ad A) és B): Az A) és B) alatt felsorolt fa, ha telítve van, vagy vegyi uton (de festanyag kizárásával) másképpen kezeltetett, valamint a mikor aszfalttal, kátránnyal, olajfestékekkel konzerválás céljából mázolja hozatik be, a fennemlitett vámtételeken kívül a következő vámpótléket fizeti:

α) keményfa	0·50	4'—
β) puhafa	0·50	2·50
ha pedig festanyaggal van telítve a vámpótlék	1·50	12'—

3. Épület és müfa nem európai:

a) nyers tömbökben vagy rönkökben	0·70	—
b) fűrészelve vagy másként megmunkálva	1·90	—
4. Faszén és ebből készült tégl (brikett)	—	—

Megjegyzés. 1. Puhafanemeknek tekintendők az összes tülevelűek és a következő lombfák: nyír, nyár, éger, füz, hárs és vadgesztenye.

2. Köbméterekre való átszámításnál a kemény gömbölyü fa m³-e 1000 kg-mal, a puha gömbölyü fa m³-e 600 kg-mal, a megmunkált keményfáé 800 kg-mal, a megmunkált puhafáé 500 kg-mal veendő számításba.

XIX. Cserzőanyagok.

	Vám K. q-ként
Luczfenyőkéreg, örölt vagy szétapritott állapotban is	1·20
Tölgyfakéreg és egyéb cserzésre használt kéregek, örölt és aprított állapotban is... ..	2·40
Quebrachofa és kéreg... ..	7—
Gubacs, Sumach, Vallonea stb.	4·80
Cserzőanyag-kivonatok, szilárd állapotban	28—
Cserzőanyag-kivonatok folyékony állapotban	14—

A mi már most az osztrák érdekeltek részéről a vámmentesség ellen s a favámok mellett különféle helyen és alkalmakkor elhangzott érveket illeti, azokat az idevágó meglehetősen terjedelmes újabb irodalom alapján röviden a következőkben foglalhatjuk össze.

A közös vámterületből kivitt famennyiség 1901-ben 38.557,836 q. volt, 219·3 millió korona értékben. Ellenben bejött a közös vámvonalon 2.683,100 q. 9·6 millió korona értékben. Habár a behozatal ez idő szerint még messze mögötte marad a kivitelnek, mégsem kicsinylendő az az árcsökkenő verseny, a melyet közel 10 millió értékű behozatal általában, de különösen a közvetlenül érintett vidék erdőgazdaságára gyakorol. Az amerikai pitchpine pl. az alpesi vörös fenyőfának árát már is lenyomta. A közlekedési eszközök fejlődésével a fabehozatal még nagyobb emelkedése nincs kizárva, pedig a behozatal már a legutóbbi évtizedben is sokkal nagyobb mértékben emelkedett, mint a kivitel.

A közös vámterület fabehozatala 1901-ben 105·4⁰/₀-kal

haladta meg az 1892. évi behozatal. Részletezve. a gömbölyü épület és műfánál 293·4⁰/₀, a fűszerárúnál 137·7⁰/₀, a nem európai fánál 160·6⁰/₀-kal emelkedett a behozatal 1892 óta. Romániából való behozatalunk 10 év alatt 11-szeres mennyiségével emelkedett. Az összes fakivitel ellenben csak 82·3⁰/₀-kal emelkedett ez idő alatt, (gömbölyü műfánál 114·5⁰/₀, fűszerárúnál 93·4⁰/₀).

Az ausztriai kormány képviselői a vámtarifa egyik bizottsági tárgyalásánál többek között oda nyilatkoztak, hogy régi kereskedelempolitikai alapelv az, hogy minél aktívabb valamely kiviteli cikk forgalma, annál kevésbé lehet behozatali vámokra gondolni. Ezt teljesen elavult felfogásnak minősítik az osztrák erdőgazdák, mert nem látják be, hogy miért kell oly anyagnál, a melyből feleslegünk van, még az olcsóbban termelő külföld versenyének is szabad utat engedni. Konstatálják egyébiránt, hogy ez a felfogás csak éppen a fánál érvényesült és hivatkoznak Oroszországra, a mely szintén fatermelő ország és új autonóm vámtarifájában mégis magas favámokat állapított meg.

Az osztrák kormány részéről azzal is érveltek, hogy favámok a Németországgal és Olaszországgal való tárgyalást igen megnehezítenék s hogy ennél fogva helyesebb a favámmentességet meg nem kötni, hogy szükség esetén utólag legyen a fa megvámolható. Hivatkozás történt továbbá a Magyarországgal való tárgyalás nehézségére.

Ezzel szemben nyilvánvalónak tartják az ausztriai erdőgazdák, hogy Németország, a melyet a mi favámjaink alig érintenének, a kereskedelmi szerződéseknél nem lesz hajlandóbb arra, hogy a fűrészárura vetett fokozott vámból engedjen, mert mi vámmentességet biztosítunk a fának, valamint Olaszország, ha vámot vet a fára, ezt nem azért

teszi, mert mi is állítottunk favámokat, (a melyek őt azonban nem károsítanák), hanem azért, mert borkivitelét ezentul nem szándékozunk az eddigi kedvezményekben részesíteni. A kereskedelmi szerződéseket megelőző alkudozások ellenkezőleg megkönnyítettének, ha egyik-másik államnak a favámok terén is tehetnénk engedményeket, míg ellenben a fa vámmentességének meg nem kötése és utólag esetleg favámok kivétele, szinte ellenséges eljárás lenne. Magyarországgal sem lehet e téren az osztrák erdőgazdák nézete szerint nehéz a megegyezés, mert az érdekek teljesen közösek.

Míg a magyar erdőgazdaság a gömbölyü fa vámjára is súlyt helyez, addig osztrák részről különösen a fűrészáru vámja fontos. Attól tartanak ugyanis, hogy a német határszéli fűrészek, kivált ha az új német vámtarifa életbe lép s ennek következtében az osztrák fűrészipar hanyatlásnak indul, a határmenti erdők nyers anyagát megfogják venni s azt a feldolgozás után mint fűrészárut vámmentesen vissza fogják szállítani.

Reámutatnak végül az osztrák érdekeltek arra, hogy mily aránytalanság rejlik abban, hogy a nyers fűrészáru vámmentesen jó be, míg ellenben a gyalult deszka, mint faáru (XXXIV. csoport) már 5 K. vámot fizet. Már pedig a megmunkálásnál nagyobb része van a felfűrészelésnek, mint a gyalulásnak, iparvédelmi szempontból tehát több jogosultsága van a gömbölyü és fűrészelt fa vámtételeit nagyobb eltéréssel megállapítani, mint a nyers és gyalult fűrészáruét.

(Vége következik).

A Schwarzwald szálaló vágásos haszonfagazdaságáról.

Irta: *Kaán Károly.*

Az erdei faállomány tömegszaporodásának s ezzel a vagyonnak és pénzbeli haszonnak fokozása, ezenkívül az erdő természetes felujulásának biztosítása, végül a megkivánt kor- és elegyaránynak fenntartása vagy létrehozása bizonyára a legideálisabb cél, melyet a hegyvidék erdőgazdája maga elé tűzhet.

A szálaló vágásos haszonfagazdaság az, mely ezeket a feltételeket biztosítani képes, és úgy a birtokos, mint a közérdek jogos igényeinek kielégítésére szolgál.

A szálaló vágásos haszonfagazdaság Baden nagyhercegség Schwarzwaldjában fejlődött ki, a mely alkalmat nyújtott az erdészeti tudomány nagyjainak ahhoz, hogy felállithassák a reá vonatkozó gazdasági elveket, melyek helyességét ma már elvitatni nem lehet. Maga a nagy tudású Gayer, kinek idevágó elméletei szűkebb hazája határain tul is hova-tovább jogos tért hódítanak, emlékezetesnek jelzi életében azt a napot, melyen a Schwarzwaldot először láthatta és nem mulasztotta el soha az alkalmat, hogy ujólag felkeresse, mert „tudása hézagait a fenyő-erdőgazdaságot illetőleg itt egészíthette ki.“ *)

Az üzemmódokat következőképpen osztályozhatjuk a Schwarzwaldban. **)

1. *A szálaló üzemmódot* (Femelbetrieb) kitett fekvésű, vagy meredek, sziklás hegyoldalakon, tehát a tulajdon-

*) „Dieser grosse, herrliche Wald bot mir im vollstem Masse die ungeduldig gesuchte Gelegenheit die Lücken in meinem forstlichen Wissen, das Verständniss der Nadelholzwirtschaft auszufüllen.“ (Über den Femelschlagbetrieb und seine Ausgestaltung in Bayern, von dr. Carl Gayer 1895.)

**) Krutina: Die Badische Forstverwaltung und ihre Ergebnisse in den 12 Jahren 1878—1889. Karlsruhe.

képpen véderdőkben vagy városok és fürdőhelyek közelében üzik, hol az u. n. parkgazdaságot aesthetikai szempontok kívánják meg. Alkalmazzák még ott, a hol a gazdaság célja a felujítás sikerének biztosítása mellett bizonyos méretű választékok termelése. Látjuk végül rendszertelen alakban a Schwarzwald paraszt-erdőgazdaságaiban.

2. *A felujító vágásos üzemmódot* (Schirmschlagbetrieb) ott alkalmazzák, hol a cél az érett anyag kihasználása mellett *egyedül a felujítás biztosítása*. Így a gyantatermeléssel tönkresilányított luczosokban, elegyetlen bükkösökben, hol a bükknek hézagos felujulása mellett egyéb fanemet mesterségesen kívánnak beleelegyíteni stb.

3. *A szálaló vágásos üzemmódot* (Femelschlagbetrieb) jelezhetjük a schwarzwaldi erdőgazdaság karakteristikumának, mely immár az erdőterület 48%-án nyer alkalmazást s hova-tovább tért hódít magának e hegyvidéken. *Ez eljárásnál a fokozatos gyérités folytán világosságba hozott s a korona képzésében elősegített faegyedek tömegének gyarapítása, tehát pénzügyi érdek a cél, mely mellett kellő gondoskodás történik arról, hogy a felujulás az eljárás természetes következményeként megtörténhessék.* Én ez utóbbi üzemmóddal óhajtok részletesebben foglalkozni.

Elegyetlen állabokban ez az eljárás egyszerűbb, a hol azonban a meglevő elegy fenntartása vagy átalakítása a gazdaság egyik célja, ott a szálaló vágásos üzemmód nagyobb elővigyázatot, több gondosságot igényel.

Eltérnék célomtól, ha az elegyes erdőben lehetséges számtalan változatait taglalnám, vagy az erdőtenyésztési szempontok méltatásába bocsátkoznám, úgy a mint azt Gayer és mások tollából oly részletes megvilágításba hozta a német erdészeti irodalom.

Itt a szálaló vágásos haszonfagazdaságot csupán álta-

lános nyilvánulásaiban kívánom ismertetni s a folyamánnyaként bekövetkező felujulásra is reámutatni.

Az előhasználatok a pénzügyi haszon kielégítése mellett *már kezdettől* a fennemlitett gazdasági cél szolgáltatásban állnak. Az a törekvés, hogy a faegyedek minél nagyobb számát képezhessük ki értékes szálakká s ezzel haszonfa-gazdaságot üzzünk a *koronafejlesztés* érdekében, különösen gondos eljárást igényel, melylyel a magtermés s az állabok felujulása természetszerűen szintén előmozdittatik.

A gazdasági cél elérésében azonban nem a tömeggyarapodás egyszerű fokozása, hanem a törzs értékének növelése az irányadó.

Az állabok tulkorai meggyéritése hátrányos, mert az ágaktól való megtisztulást gátolja s a korona tulerős kifejlődését segíti elő, a mi éppen oly kevésbé helyes, mint a koronának elégtelen kifejlődése. Beteges, ráksebes faegyedek sem szedhetők ki tehát addig, míg szerepök van a szomszédos törzsek fejlesztésében, vagyis a mig hézagot pótolnak. Arra nézve, hogy a tülevelüek elegyében a törzs fejlesztése s ágtalan kiképzése körül mily szerep jutott a lomblevelüeknek s legkivált a bükknek, itt talán fölösleges bővebben kiterjeszkednem.

Eltalálni a helyes időpontot, melyben a törzsek alkalmas magasságig tisztultak meg s akkor távolítani el egy-egy szálát, midőn az állva hagyott egyedek koronafejlesztésének érdekei megkívánják s azok elágasodásának veszélye ki van zárva, kiszedni éppen azokat a törzseket, melyek maguk a korona képzésére ugyis a/alkalmatlanok, ez Schuberg szerint alapföltétele a haszonfagazdaságnak.)*

*) Lásd idevonatkozólag s az alábbiak tekintetében: Schuberg *Nutzholzwirtschaft im Femelschlag und Femelbetrieb* Fw. Ctrbl. 1896.

Ha nem az alkalmas időpontban távolítjuk el a kiszendő egyedeket vagy a gyéritést nem a megfelelő mértékben eszközöljük, úgy a tulságos záródottság folytán egyes szálak elszáradása által anyagveszteség éri a gazdaságot; míg a kiszedésre szánt egyedek megvastagodásával értékveszteség is következik be, mert az erősebb méretű s bizonyos célra már tulerős rudfa köbméterenkénti ára — legalább Badenben — alacsonyabb. De a főállab egyedeinek kifejlődése sem következhetik be a megkívánt arányban s így a vágatási korban sem nyújtják a magasabb értékosztályba tartozó választékokat.

Mindez a gazdaságra feltétlen veszteséggel jár.

Köztudomásu, hogy a megfelelő záródással biró állabok faegyedeinek metszetén az évgyűrűkben alulról a *a csucs felé gyarapodó vastagsági növedéket észlelhetünk. Ezen gyarapodás nagyságától függ a fatörzsnek előnyös vagy nem előnyös kiképzése s ezzel a tömeg és értékgyarapodás.*

Az idő, mely a törzsek megfelelő kifejlődéséhez szükséges, a növekedés helyi körülményeitől függ. Teljesen szabad állásban már nem észlelhetjük azt, hogy az évgyűrűk a törzs felső részeiben erőteljesebben növekednének, hanem ekkor szélességük a törzs egész hosszában egyenletes.

A növedékgyarapodás ezen változása, mely a szabadabb állásbajutás kezdetén jelentkezik, nagy befolyást gyakorol a faegyedek értékemelkedésére. Oly szálak, melyek telidedebb törzsszel kerülnek a szabadabb állásba, hamarabb érik el felső részükben azt a vastagságot, mely a magasabb értékosztályba sorozza őket, míg azoknál, melyek sudarlósabbak maradtak a felszabadítás megkezdéseig, ez hosszabb ideig tart. A német fakereskedelem az épületi fát nem a felső átmérő szerint osztályozza, hanem azon

átmérő szerint, melylyel a szálfa egy bizonyos, értékosztályonként állandó hosszúl bir. Nem a haszonfa határán, hanem ennél valamivel lejjebb mért átmérő fejezi ki ugyanis legjobban a telidedség fokát.

A középátmérő emellett az értékosztálybeli besorozásnál szerepet nem játszik és csakis a köbtartalom megállapítására szolgál.

A Baden nagyhercegségben divó osztályozás szerint a tülevelü épületi fának:

I. osztálya 18 m. hosszúságban legalább 30 cm.

II. „ 18 „ „ „ 22 „

III. „ 16 „ „ „ 17 „

IV. „ 8 „ „ „ 14 „ vastag

míg az V. s egyuttal utolsó osztályba az a haszonfa tartozik, melynek 1 m. magasságban legalább 14 cm. az átmérője. Az idecsatolt grafikon az értékosztályok világos képét adja.

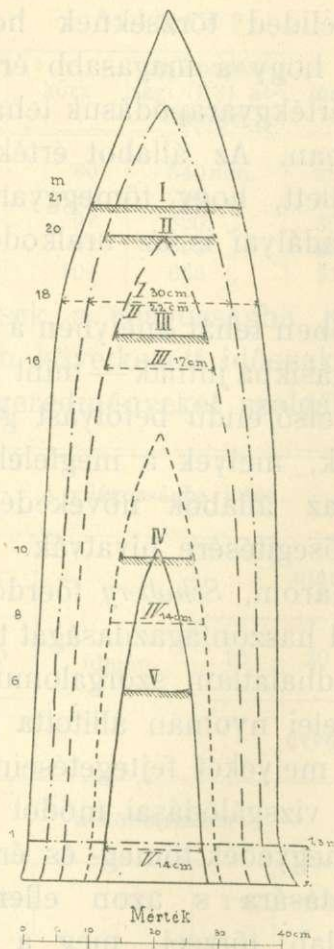
A bádeni Schwarzwaldnak alább felsorolt főerdészségeiben a most ismertetett értékosztályokon belül az 1895. évben tartott faárveréseken*) a következő átlagos egységárak érettek el:

A főerdészség neve	V.	IV.	III.	II.	I.
	érték osztály				
	egységára				
	m á r k a				
St.-Blasien --- --- --- --- ---	—	11·5	14·9	17·2	23·1
Gengenbach --- --- --- --- ---	—	11·5	13·3	16·4	18·5
Bonndorf --- --- --- --- ---	10·4	13·2	16·1	18·2	20·2
Schönau --- --- --- --- ---	—	10·8	12·9	16·4	20·7

*) Statistische Nachweisungen aus der Forstverwaltung des Gh. Badens für das Jahr 1895.

Grafikon

a badeni Schwarzwaldban használatos haszonfaosztályozás feltüntetéséhez.

Jelmagyarázat

— IV haszonfa határ

--- I 30cm a haszonfa osztálya és mérete

----- mellmagassági átmero

Az a körülmény tehát, hogy a köbirtalomban való gyarapodás jelentékeny értékemelkedéssel is jár, *kettősen* fontossá teszi a haszonfagazdaság sikereit.

A kevésbbé telided törzseknek hosszméreteikben is növekedniök kell, hogy a magasabb értékosztály méreteit elérjék. Tömeg és értékgyarapodásuk tehát sudarlósságukkal áll egyenes arányban. Az állapot értéktelenebb anyaggal töltik ki s a mellett, hogy tömeggyarapodásuk csekély, többnyire még akadályai is az uralkodó egyedek kifejlődésének.

Abban az időben tehát, melyben a faegyedek az egyik értékosztályból a másikba jutnak — mint fennebb említém — az állab értékére elsőrendü befolyást gyakorolnak azok a gazdasági eljárások, melyek a megfelelően vezetett korai gyéritések útján az állabok növekedésének s egyedeik kifejlesztésének elősegítésére hivatvák.

Boldogult tanárom, *Schuberg* főerdőtanácsos volt az, aki a Schwarzwald haszonfagazdaságát tudományos alapon fejtegette s lankadhatatlan szorgalommal végzett törzselemzéseit s felvételeit nyomán állította fel azokat az általánosító tételeket, melyeket fejtegetéseimben felsorolok.

Tudományos vizsgálódásai módot nyujtanak a világgosságra hozott faegyedek tömeg- és értékgyarapodásának számszerű kimutatására s azon ellentét feltüntetésére, mely az ilyen állab törzsei, meg a teljes záródásban hagyott fák gyarapodásában észlelhető.

Lássuk a legegyszerűbb példák egyikét!

A Murg völgyében fekvő gernsbachi főerdészség kerületében 550 és 660 m. teng. sz. fölötti magasságok között az 1876. év óta egyes jegenyefenyő fákon próbaméréseket tettek.

A következő általános adatok e fákra vonatkoznak,

melyek 30—40 év alatt jutottak a megfelelő világosságba s ezóta koronájuk kellő módon kifejlődött.

A törzs			
sorszama	kora	mellmagas- sági (1'3) át- mérője	magassága
1	80	540 mm.	22·0 m.
2	91	780 "	32·2 "
3	97	620 "	30·0 "
4	97	565 "	29·2 "
5	104	665 "	31·2 "

A törzselemzések a világosságba jutás előtt, annak idején és az azután következett időszakra az egy törzsre eső következő átlageredményeket szolgáltatatták:

A világosságba jutás					
előtt		idején	után		
20	10		10	20	30
évvel			évvel		
a köbtartalom					
0·33	0·79	1·33	1·97	2·64	3·28
a tíz éves növedék					
0·46	0·54	—	0·64	0·67	0·64
a minden éves növedék ⁰ o-a az időszak kezdé- tére viszonyítva					
13·8	6·8	—	4·8	3·4	2·4

Schuberg ez adatokat nem jelzi kedvezőknek s más esetekben kiválóbbakat is talált, de mégis alkalmasaknak minősíti arra, hogy a 3 utolsó évtized nagyobb tömeggyarapodására világosságot vessenek.

A választékarányokat % -ban a következőknek találta:

Hol	Haszonfa	Tüzifa hasáb	Dorongfa	Galy és rözse
a törzsön... ---	89·4	10·1	0·5	—
az egész fán ---	70·9	8·0	1·5	19·8

A nagyobb galy és rözsetömeg a koronák kifejltségére vall, mely a törzsnövedék feltétele s a világosságba jutás következménye.

Arra nézve pedig, hogy a világosságba jutás előtt és után a megvizsgált fák egyes példányain mily hossz- és tömeggyarapodás jelentkezett a törzsek haszonfa részében s mily mértékben emelkedett a törzsek értéke az egyik értékosztályból a másikba való átmenetnél, szolgáljon a 455. oldalon lévő táblázat.

Amint látjuk az 1. számú törzs sokáig visszamaradt magassági növekedésében s bizonyára sokáig elnyomottan élt; míg a másik 4 törzs annál gyorsabban jutott nagyobb méreteihez, mert a 60 és 77 évek között azok már a II., a 70 és 93 évek között pedig már az I. értékosztályba kerülnek.

A fatömegeket és a kort egy koordinata rendszerrel grafikusán feltüntetve oly adatokhoz jutunk, melyek a fatömegnek a megfelelő korközökben jelentkező gyarapodását mutatják.

Ily grafikus eljárás eredményei a 456. oldalon foglalt adatok.

A fának					A haszonfatörzsnek				Az érték- osztály egység- árai	Jegyzet
sorszám	kora	mellma- gassági át- mérője (D. 1.3)	magas- sága	érték- osztály	hossza	kőb- tartalma	értéke	érték- emelke- dése		
sz.	év	mm.	m.		m.	m ³	M.	‰	M.	
1 →	80	540	22·2	III.	17	1·92	32·6	2·4	17·0	
	72	490	20·0	III.	16	1·58	26·9	5·8	17·0	
	42	290	13·5	IV.	9	0·33	5·0	13·0	15·0	
	27	140	9·3	V.	5	0·06	0·8	—	13·0	
2 →	91	780	32·2	I.	24	6·16	135·5	2·5	22·0	
	70	650	28·0	I.	20	3·64	80·1	4·75	22·0	
	60	590	24·7	II.	18	2·68	52·3	6·4	19·5	
	51	510	21·2	III.	16	1·76	29·9	22·7	17·0	
3 →	31	280	12·0	IV.	10	0·33	5·0	—	15·0	
	97	610	30·0	I.	22	3·25	71·5	2·1	22·0	
	90	575	29·4	I.	22	2·81	61·8	2·8	22·0	
	72	480	26·0	II.	20	1·94	37·8	3·8	19·5	
4 →	54	400	22·5	III.	16	1·13	19·2	7·6	17·0	
	35	270	15·7	IV.	12	0·32	4·8	—	15·0	
	97	565	29·1	I.	21	3·00	66·0	3·0	22·0	
	93	520	28·8	I.	21	2·65	58·3		22·0	
→	77	460	26·3	II.	20	1·88	30·7	4·8	19·5	
	61	360	22·0	III.	18	1·00	17·2	7·7	17·0	
5 →	40	210	15·3	IV.	10	0·24	3·6	—	15·0	
	104	665	31·1	I.	23	4·12	90·6	2·7	22·0	
	89	600	28·5	I.	21	3·21	70·6		22·0	
	→	75	495	27·0	II.	20	2·17	42·3	5·4	19·5
61		400	23·3	III.	18	1·19	20·2	11·9	17·0	
→	47	230	18·3	IV.	12	0·28	4·2	—	15·0	

A → jel a világosságba jutás
előtti és utáni időt válaszolja el.

A főtörzsek folyószáma	A főtörzsek kora										Jegyzet
	30	40	50	60	70	80	90	100			
	az értékostály és köbirtalom										
1 és 3	0.23	0.78	1.52	2.35	3.25	4.20	5.20	—			—
	V.	IV.	IV.	III.	III.	III—II.	II—I.				
4 és 5	—	0.27	0.37	0.41	0.45	0.47	0.50	—			—
	—	0.44	1.05	2.05	3.17	4.40	5.67	7.05			
2	—	—	0.30	0.50	0.55	0.62	0.64	0.68			—
	0.27	0.87	1.60	2.60	3.60	4.65	5.85	—			
—	—	0.60	0.73	1.00	1.00	1.05	1.20	—			—
A tízéves növedék törzsenként											

A ↓ jel a világosságajutás előtti és utáni kort választja el.

Ha a haszonfa értékgyarapodását a mellmagassági átmérővel ($D. = 1.3$) hozzuk a fenti eljárás szerint grafikus összefüggésbe, a következő adatokat nyerjük:

Folyó száma	A haszonfatörzs értéke márkában										
	20	25	30	35	40	45	50	55	60	65	70
	centiméter mellmagassági átmérővel										
1	1.5	3.0	5.5	10.0	15.0	21.5	28.0	34.5	—	—	—
2	—	4.0	6.5	11.0	16.0	22.0	29.0	40.0	56.0	76.0	97.5
3	—	3.5	7.0	13.0	21.0	30.0	41.0	53.5	67.0	82.0	—
4	3.5	6.0	10.0	15.6	24.0	35.0	47.5	62.0	76.0	—	—
5	2.5	5.0	8.0	13.5	21.0	31.0	42.5	57.0	70.6	85.0	—
átlag ---	2.5	4.3	7.4	12.6	19.4	27.9	37.6	49.4	67.4	81.0	97.5
az érték gyarapodása a mellmagassági átmérőkhöz viszonyítva											
—	1.8	3.1	5.2	6.8	8.5	9.7	11.8	18.0	13.6	27.5	

Az 5 törzs elemzési adataiból kiinduló ezen összeállítások beigazolják a száraló vágásos haszonfagazdaság alapelveinek helyességét s tanulságos következtetésekre vezetnek. Nagyobbszámu törzs adatainak számbavétele az eredmények hullámzásait természetesen kiegyenliti s biztossabb eredményre vezet.

A Schwarzwald feltárt erdőségeiben a kellő időben eszközölt előhasználatok és gyéritések, meg az alkalmazott felújítási idő, mely többnyire 40 évvel vétetik, módot nyujtanak ahhoz, hogy az ottani erdőgazdálkodás a gyarapodás ez előnyeit teljes mértékben kihasználja. *Nem a felújítás igényel tehát 40 évet, mint azt sokan hiszik, hanem a fatömegnek gyarapodása s főleg az értékben való emelése czéljából alkalmazzák.*

A felújítás a dolgok természetes következménye, mely az idők folyamán folyton gyéritett állabban akadályokba nem ütközik. A létesült fiatalos az álló egyedek részéről növekedésében hátráltatva nem lesz s így az álló faegyedek fokozott tömeg gyarapodása mellett a fiatalos kívánatos növekvése is akadálytalan.

Az előhasználatok és megfelelő gyéritések eszközlése mellett a 120 éves vágásfordulónál talán a 100-ik esztendőben kerül a sor a fokozatosan kifejlődött és vágásra érett egyedek olyan kihasználásának megkezdésére, mely az álló fák fejlett koronájának záródását annyira bontja, hogy a felújítás önmagától megkezdődik.

Itt is, ott is megérett egy szál a vágásra, erre is, arra is találkoznak ráksebes egyedek, melyeknek talán csak most szünt meg az a hézagpótló szerepe, amelyről fönnebb irtam. Az itt-ott jobban gyérülő állab alatt csoportosan települ alá a fiatalos s az erdőgazda a fokozatosan megérő egyedek kiszedésével a tömeggyarapodás

lehetőleg belterjes kihasználása mellett a felujítás érdekeinek is érvényt szerez. Elegyetlen állabokban biztosítja a felujítás minél teljesebb sikerét, elegyes állabokban pedig emellett befolyásolja, elősegíti vagy hátráltatja egyes fanemek alátelepedésének mérvét is.

Az alátelepődő fiatalos szétszórt foltokban jelentkező csoportjai a vágásra érett egyedek fokozatos kihasználása mellett kiterjedésben gyarapodnak. A csoportok közepén levő legkoraibb keletű egyedek magasabbak mint a foltok későbbi, a fokozatos gyarapodással létesült részei. A csoportok ezért többnyire kupos alakot nyernek, melyben a kor különbsége kifejezésre talál. Az alátelepedett fiatalosnak ezen alacsony kupba olvadó foltjai képezik jelleget a csoportos felujulásnak, mely eredetét a természet utánzásában lelte.

A csoportok területi gyarapodásuk mellett az idők folyamán összeolvadnak, mint a hulló esőcseppek okozta azok a kis körhullámok, melyek az álló vízben folyton nagyobbodó gyűrűkben találkoznak.

A kihasználás emellett fokozatosan előre halad s mintegy 40 év alatt minden faegyed a fejsze alá kerül. Szolgáltató tehát a gazdaság 140 éves egyedeket is, de mert a tulajdonképpeni kihasználás már a 100-ik évben vette kezdetét, a termelt faanyag átlagos kora 120 év. A vágásforgás 120 évén felül tehát 20 év kerül papíron a felujítás eszközlésére, míg a valóságban, az előző 20 év teljes beszámításával, az sokszor 40 évre terjed. Az ilyen gazdaság mellett a faegyedek kifejlődéséhez elegendő idő és alkalom nyílik s mert annak idején koronájuk kifejlesztésében nem gátoltatnak, azok előnyös tömeggyarapodása és értékben való emelkedése biztosítva van.

A haszonfa gazdaság ekként a zavartalan felujítás

mellett az értékes és keresett törzsek nagy számát szolgáltatja.

Elképzelhetjük az előadottak után, hogy a száralóvágásos haszonfagazdaság az erdőnek egy-egy taghatáron belül is mily változatos képet kölcsönöz. Schuberg azt írja, hogy akiknek szeme a korfokozatok szabályos sorrendjéhez, meg a zsinórok mentén eszközölt vető és ültető sorokhoz, vagy a gyorsan felujított bükkösök kefeszerű fiatalosaihoz szokott, azokat első tekintetre zavarba ejti az erdő képének színbeli keverékben és alakbeli ellentétekben megnyilvánuló e nagy változatossága, mely különösen elegyes állabokban feltűnő.

Megvallom az én szememnek is szokatlan volt e különös, rendszertelennek s indokolatlannak látszó kép addig, míg magamat ez eljárás elveibe élve, megtaláltam a látszólagos szabálytalanságban a rendszert, mely a legnagyobb haszon s a gazdaság jövőjének céltudatos biztosítása mellett, alapelveit a természettől leste el s annak örök törvényeit hűen követi.

Az alátelepedő fiatalos csoportjai, amint azt már fennebb említettem, korkülönbözetekben jelennek meg a szerint, amint itt-ott meggyérül a záródás. Sőt a csoportokon belül is jelentkeznek korbelti ellentétek, mert a csoportok térben való fokozatos meggyarapodása időbe kerül, mely alatt a csoportok közepén levő egyedek korban és kifejlődésben előre haladnak.

Ez a körülmény az állabok további életében is érvényesíti jótékony hatását, fokozza azok ellentálló képességét s biztosítja az oldalvédelmet a nap tulforró sugarai elől. Fenntartja a talaj nedvességét, sőt kellő gyéritések kapcsán biztosítja a törzsek kívánalomszerű kiképzését.

A korban jelentkező ellentétek különben az elegy-

arány fentartásában is éreztetik jótékony hatásukat, miután a magtermés úgy sem következik be a különböző fanemeknél egy időben s miután a hegyvidék talajminőségének annyiféle változatossága, a lejt viszonyok, az égtáj felé való hajlás stb. az elegendetlen és elegendes állabok különféle váltakozását követeli meg.

Konzervativitást és türelmet követelnek ez eljárások a gazdálkodótól, mert az elsietett és meggondolatlan munka a várható haszon kárára, de a létesülő fiatalosnak, tehát a jövő erdőjének s egy század gazdaságának ártalmára is lehet.

Csak az alátelepedett fiatalosnak érdekéből eltávolítanunk egyedeket, melyek még a legélénkebb tömeggyarapodás idejét élik, sok esetben czéltalan, mert ha visszamaradna is a fiatalos növekvése kisebb foltokban, ez lényegtelenebb veszteség, mint az a tömeg és értékbeli különbözet, mely ez esetben a gazdaság kárára jelentkezik.

Az attól való félelem, hogy a fiatalosban az állva hagyott egyedek fokozatos döntésénél és kihozásánál nagyobb mérvű károsítások következhetnek be, legalább is nem indokolt. Ne feledjük, hogy olyan, törzsükben nagyrészt ágatlan faegyedek döntéséről van szó, melyek koronáját lényegtelen költséggel felnyesethetjük, mielőtt azok a földre hullanának. A felnyesés az ebben gyakorlott munkások alkalmazásával csekély munkát és kiadást igényel. A wolfachi főerdészségben egy fa koronájának 26 galyát előttem 3 percz alatt nyeste fel kézi fűrész segélyével a munkás, aki lábára illesztett hágó vassal került a fa koronájához.

De még ott is, ahol nem nyesik a koronát, a károsodások lényegtelenebbek, mert a döntést, ha nem is

télen, mégis oly időben eszközlik, amikor a hajtások már megfásodtak s mert a dülő fa oly sűrű fiatalosba esik, melyben a néhány megsérült és eltávolított egyed hiánya már a következő évben sem észlelhető.

A legalyazott fának kötélben való eregetése vagy kihozása kézi gajmókkal a közeli. vontató vagy szánutakig, elővigyázattal eszközölhető s feltárt erdőkben többnyire oly rövid vonalra szorul, melyen nagyobb mérvű károsítások értelmes munkával be nem következhetnek.

Gazdasági eredmények.

A száraló vágásos haszonfa gazdaság eljárásának részletezése s előnyeinek e méltatása után beszéljenek azok a gazdasági eredmények, melyek a badeni Schwarzwald st.-blasieni főerdészségének néhány tagjára vonatkoznak s amelyeket a karlsruhei müegyetem erdőhasználati és erdőtenyésztési tanszékén volt tanárom, Siefert Xavér, a nagyhercegségi államjavak központi igazgatóságának egyik kiváló főerdőtanácsosa bocsátott rendelkezésemre lekötelező szivességgel. *)

Az adatok egész tagok gazdasági eredményeit tárják elének a következőkben:

Állami erdő st.-blasieni főerdészség. 1 vágássorozat (District) 4. tag. Klammerstein.

Hozamba számítható terület 40.5 hektár. Tengerszin fölötti magasság: 760—860 méter. Fekvés: Nagy részében kelet felé hajló, elég meredek lejtten. Védett. Talaj: Tulnyomóan, mély többnyir üde, homokos agyagtalaj, helyenként sziklatörmelékkel és kövekkel tarkázva. Kor. elegyarány, záródás. Az első főhasználat kezdetén átlag 112 éves bükkös, melybe 25%-ban jegenyefenyő és egy kevés lucz vegyül. Elég jó növésű, jól záródott.

*) Ezen adatok Siefert engedelmével látnak itt először napvilágot.

Főhasználat az 1847—1856. évben	3760 m ³ .
„ „ 1857—1866. „	8002 m ³ .
„ „ 1867—1876. „	9140 m ³ .
„ „ 1877—1886. „	3977 m ³ .
„ „ 1887—1888. „	942 m ³ .
A tövön áll még	80 m ³ .

Összesen 25901 m³.

Kor a főhasználat végén 154 év. Átlagos kora $266/2 = 133$ év. Mértani középben 132 év. A főhasználat hektáronként 640 m³. Az átlagos évi növekvés 4·84 m³.

7. tag. *Hozamba számítható terület* 26·1 ha. *Tengerszin fölötti magasság* 960—1080 m. *Fekvés*: Mérsékeltén délnyugat és nyugat felé hajló, nyílt fekvés. *Talaj*: Mély, üde és humosus, homokos agyagtalaj, kavicsos törmelékkal grániton. *Kor, elegyarány, záródás*: 1867-ben 122 éves szép bükkös, kevés jegenyefenyővel elegyítve. (A főhasználat 1875-ben vette kezdetét.)

Főhasználat az 1867—1876. években	2605 m ³ .
„ „ 1887—1886. „	4391 m ³ .
„ „ 1877—1896. „	7693 m ³ .
A tövön áll még 1897. évben	6440 m ³ .

A főhasználat összesen 21,129 m³.

Jelenlegi kor 152 év. Átlagos kor $274:2 = 137$ év.

Mértani középben 144 év.

A főhasználat *fatermése hektáronként* 810 m³. Az átlagos évi növekedés 5·01 m³, illetőleg 5·63 m³, illetve 5·63 m³.

8. tag. *Hozamba számítható terület*: 33·4 ha. *Tengerszinfölötti magasság*: 920—1100 m. *Fekvés*: Délnyugat felé hajló, elég erős lejtésű és nyílt fekvésű katlan.

Talaj: Mély és többnyire üde, agyagos és kötőrmelékkal kevert homoktalaj grániton.

Kor, elegyarány, záródás: Az első főhasználat idején 125 éves bükkös, melybe 25°/o jegenyefenyő és kevés luczfenyő vegyül.

Főhasználat az 1857—1866 évtizedben	8300	} A termelési időtartam 38 év. A fatermés átlag- kora tehát $38/2 + 125 =$ 144 év. A mértani közép 142 év.
„ „ 1867—1876 „	6340	
„ „ 1877—1886 „	6088	
„ „ 1887—1895 „	4042	

A főhasználati fatermés összesen = 24,770 m³.

A fatermés hektáronként 740 m^3 az átlagos évi növekvés 5.14 m^3 , illetve 5.21 m^3 .

III. Vágássorozat.

5. tag. Hozamba számítható terület: 38.5 ha . Tengerszinfölötti magasság: $980-1060 \text{ m}$. Fekvés: Két kupban minden égtáj felé. Részben lankás, másutt mérsékelt, egyebütt erős lejtten. Nyílt. Talaj: Mély üde, humosus, homokos agyagtalaj, mely kötörmelékkal vegyesen nyugszik grániton. Kor, elegyarány, záródás: Az első főhasználat idején 1859-ben átlag 110 éves bükkös 35% jegenyefenyővel és luczfenyővel vegyülve.

Főhasználat az 1859—1866. években	4153 m^3 .
„ „ 1867—1876. „	4556 m^3 .
„ „ 1877—1886. „	9171 m^3 .
„ „ 1887—1896. „	7612 m^3 .
A tövön áll még --- --- --- --- ---	7230 m^3 .

A főhasználatba számítható fatermés $32,722 \text{ m}^3$. Jelenlegi átlagkor 148 év. Átlagos kor $258:2 = 129 \text{ év}$. Mértani közép 135 év.

A főhasználat fatermése hektáronként 850 m^3 , az átlagos évi növekvés 6.59 , illetve 6.30 m^3 .

16. tag. Hozamba számítható terület: 34.6 ha . Tengerszinfölötti magasság: $780-940 \text{ m}$. Fekvés: Erős lejtten hajlik észak és északnyugat felé. Többnyire védett. Talaj: Homokos agyagtalaj grániton. Sziklaomladdal és kavicstörmelékkal vegyes. Gyakran sziklás. Kor, elegyarány, záródás: Az első erőteljesebb főhasználat idején 110 éves luczos 30% jegenyefenyővel és kevés bükkal vegyülve. Változatos záródás és növekvés. Felső részében mintegy 2 ha . területen már vágásszerűen gyéritve.

Főhasználat az 1867—1876. években	3843 m^3 .	} Átlagos kor 110 + 15 = 125 év. Mértani közép = 133 év.
„ „ 1877—1886. „	5775 „	
„ „ 1887—1896. „	6265 „	
A tövön áll még 1897. „	13520 „	

Összesen 31403 m^3 .

A főhasználatba számítható fatermés hektáronként 907 m^3 , az átlagos évi növekvés 7.26 , illetve 6.82 m^3 .

VII. Vágássorozat.

1. tag. *Hozamba számítható terület*: 41,6 ha. *Tengerszin fölötti magasság*: 900—990 m³. *Fekvés*: Lanya eséssel nagy részben északnyugat felé hajlik. Többnyire védett. *Talaj*: Humosus, üde és mély homokos agyagtalaj grániton. Mintegy 5 ha. területen ingoványos. *Kor, elegyarány, záródás*: 1877-ben átlag 115 éves luczfenyves, melybe 10⁰/o bükk és 5⁰/o jegenyefenyő vegyül. A nyirkosabb részeken gyerebb, egyebütt elég sűrű záródás.

Főhasználat az 1877—1886. években 9086 m³

„ „ 1887—1896. „ 8404 „

A tővön áll még 1897. évben 16,060 „

Összesen: 33,550 m³.

Az átlagos kor 125 év, mértani középben 130 év.

A főhasználatba számítható fatermés hektáronként 806 m³, az átlagos évi növekvés 6,45 m³, illetőleg 6,20.

A pontosan vezetett üzemnyilvántartásból és az 1897. évben a gazdasági revízió alkalmával törzsönkénti kiszámlálással eszközölt felvételekből származó ezen tanulságos adatok a tagok egész soráról jutottak rendelkezésre. Ezek közül olyanokat közöltem, melyek különböző fanemű, részben majdnem elegendő, részben elegendő tagokra vonatkoznak. *)

A meglepő gazdasági eredmények bizonyítékul szolgálhatnak arra, hogy a leirt gazdasági alak, mely az erdőfeltárással hova-tovább nagyobb tért hódít a hegyvidék erdőgazdaságában, mennyire jó sikerű. Kivitele nem körülményes és nem is nehézkes. Helyén van ott, hol az erdőfeltárás a házilag üzemnek mozgékonyt nyújtott, ahol a gazdaság administrationális rendszere egyszerű s ahol gyakorolt erdei munkások állanak rendelkezésre.

*) A badeni Schwarzwaldban a tag a legkisebb gazdasági egység; s csak rendkívüli esetben osztják meg a tagot.

A Schwarzwald főerdészségei elég terjedelmesek ahhoz, hogy beigazoljuk ez eljárások helyénvalóságát ott is, ahol a nagytömegű fatermés a helyi fogyasztást messze tulszárnyalja és ezért a világpiacot keresi fel.

A st.-blasieni főerdészség, melyre fennebb közölt adataim vonatkoznak 3444 ha. (5985 kat. hold) térfogatu. Ebből 3035 ha. a kincstári erdőbirtok, hol az 1895. évben 18,268 m³ fő és 5,925 m³ előhasználati, összesen tehát 24,193 m³ és 232,898 márka értékű volt az évi fatermés.

Belátjuk, hogy a leirt haszonfa-gazdaság nem követel tulsok munkát, ha felemlitem, hogy a badeni főerdészségek a kincstári birtok ellátása mellett a kerületükbe eső községi erdők kezelésével is megbizvák, sőt a főerdészségekkel behálózott országban az erdőrendészeti ügyek is a főerdész, mint államtisztviselő kötelességét képezik. A főerdészség teendőit a főerdész s az itt-ott még beosztott assessor végzik. Az administratio egyszerűségét bizonyíthatja különben mind e mellett, hogy az iroda-személyzet a nevezettekén kívül legfeljebb még egy díjnokból áll. A kerületi erdőőrök pedig katonaviselt favágókból kerülnek ki, akik csakis már mint alkalmazott erdőőrök részesülnek három hónapos elméleti kiképzésben.

De lássunk még néhány főerdészséget a sok közül, hol hasonló gazdaság divik:

A st.-blasienivel szomszédos wolfsbodeni főerdészség kerülete 4404·52 ha. kincstári és 622·33 ha. községi, összesen tehát 5026·85 ha. (8737 kat. hold) térfogatu erdőbirtokra terjed. A kincstári erdők 1895. évi fatermése 12,312 m³ fő és 7059 m³ előhasználati fatömeg, összesen tehát 19,371 m³ 151,236 márka értékben.

A 3553 ha. (6173 kat. hold) térfogatu herrenwies-i főerdészség 1895. évi fatermése 25,421 m³ fő- és 3556

m³ előhasználati, összesen 28,977 m³ fatömeg 348,711 márka értékben.

A 6210 ha. (10,793 kat. hold) térfogatu staufen-i főerdészséghez tartozó 1296 ha. kincstári erdőbirtok 1895. évi termésének 5431 m³ fő- és 5640 m³ előhasználati fatömege, 94,895 márka értéket képvisel.

Ha felemlitem végül, hogy a nevezett főerdészségek kerületébe eső községi és közbirtokossági erdőkben ugyanazon elvek szerint üzi a kerületi főerdész a gazdálkodást, nincs ok kételkednünk, hogy nagyobb térfogatu s legalább már részben feltárt erdőkben a haszonfa-gazdaság a sikernek minden kockáztatása nélkül foglalhat helyet.

Záró-szó.

A fenn megirtakhoz már kevés, de még sem mellőzhető szavam maradt.

Hogy a száraló vágásos haszonfa-gazdaságnak a badeni Schwarzwaldban divó eljárását kellő mértékben mérlegelhessek, fel kell említenem, hogy ott az évszázados szolgalmak következtében az erdőtalaj termőhelyi minősége sokat szenvedett s a már évtizedek óta rendezett viszonyok daczára sem nyerte vissza termőerejét olyan mértékben, hogy azt a mi hegyvidékünk őstermő talajával — ahol még meg van — összehasonlitanunk lehetne.

Ez a körülmény káros következményeivel a faállományban jut kifejezésre, mely ezenkívül a 40—50 év előtt kihasznált faegyedek akkor még gondatlan eregetésénél is sokat szenvedett.

A gyéritő eljárások, ha egyáltalán érvényesültek, 50—80 év előtt nem hajtattak végre oly mértékben, mint ahogy azt a fiatalosokban ma végzik s a miként az a főhasználatra hivatott faállomány nevelésénél kívánatos.

A jövőbeli gazdasági eredmények tehát ott mindenesetre még kedvezőbbek lesznek a maiaknál. Pedig ezek is hatalmasak s a mi tarvágásos szálerdőgazdaságunk eredményeit hatalmasan felülmulják

Gondoljuk mind ehhez még, hogy az erdő természetes felujulása mind emellett költség nélküli és az eljárás biztos sikerü következménye, mely legfeljebb itt-amott az emberi kéz lényegtelenebb pótlását igényli.

Ne hagyjuk figyelmen kívül azt sem, hogy az erdőtalaj televénye a nap perzselő hatásának és a záporok által való lemosásnak nincs kitéve s az erdő ez irányban is mindenkor teljesítheti azt a fontos szerepet, melyre a természet és a nemzetek háztartásában hivatott.

Mindehhez még hozzáfűzöm, hogy a fadóntás és kihozás eljárásai aránytalanul ott sem költségesebbek mint nálunk, de oly tökéletesek, hogy sem az állvamaradó egyedeknek, sem az alátelepedett fiatalosnak nincsenek kárára.

Az anyagkihozás ez eljárásaival annak idején e lapok hasábjain még részletesen kívánok foglalkozni, mert a most említett jó tulajdonaikon kívül kiváló előnyük még az is, hogy a termelt fa sem szenved a kihozásnál s apadék nem jelentkezik, míg a mi hegyvidékünk fenyőerdőgazdaságaiban a döntött haszonfa kihozásánál a 20—30% apadék elég gyakori s ugy az anyagtermés nagyságának, mint a pénzbeli jövedelemnek rovására esik.

Az erdei vetőmag beszerzéséről.

Irta: *Kiss Ernő* (Temes-Kubin).

A mezőgazdaság, kertészet és gyümölcsstenyésztés terén általános a lehető legjobb tenyészanyag beszerzése után való törekvés. Az állam kezdeményezése és példaadása következtében már hazánk egész gazdaközönsége kiváló súlyt fektet a jó tenyészanyagra. Csak az erdészetnél nem nyilvánult még meg kellő mértékben az ilyen irányu törekvés, holott annak szükségességét mi sem tagadhatjuk.

Feleslegesnek tartanám itt részletesen felsorolni azokat az intézkedéseket, melyek ezen cél elérése végett más téren, úgy az állam, mint magánosok által tételnek, hanem csak egy igen egyszerű példát említek fel a mezőgazdaság köréből.

A jó gazda tengeri vetőmagját sohasem lemorzsolta, hanem még csöves állapotban szerzi be s az olyan csövet, melyen a szemcsék csavarodottan mennek, legyen bár maga a cső szép, nagy, kitűnő kinézésű is, félredobja, mert a tapasztalat arra tanította, hogy már ezen csekélynek látszó szabálytalanság is az elfajzásnak egy bizonyos fokát jelenti, ami aztán az ivadékokban hatványozott mértékben kitörvén, hátrányára lehet a termés minőségének sőt mennyiségének is.

Továbbá az is ismeretes, hogy a tengericsövek hegye felé eső szemekből silányabb vetés lesz, mint a cső többi részén levőkből; ez okból azokat sem szokták a vetőmag közé morzsolni.

Am könnyű a mezőgazdának, mert ő a vetését egy éven belül felnevelheti s a termést is betakaríthatja. Így aztán módjában van évről-évre összehasonlításokat tenni; miáltal ismereteit saját tapasztalataival gyarapíthatja. Kísérleteket is könnyebben tehet s az egyszer elkövetett hibát a következő évben már kikerülheti.

De nem így áll a dolog az erdőgazdaságnál; mert itt évek, sőt évtizedek kellene ahhoz, hogy a magból csemete, a csemetéből érett fa fejlődjék.

Itt a vetéstől az aratásig, vagyis az erdősítéstől a letarolásig többnyire az évek hosszú sora telik el; ez okból nem vagyunk oly helyzetben, hogy kielégítő megfigyeléseket téve, az így szerzett tapasztalatokat mindjárt fel is használhatnók. Az egyszer elkövetett hiba aztán az egész gazdálkodás eredményét hátrányosan befolyásolhatja.

Mivel pedig régibb időkből ide vonatkozó tapasztalati adatokkal csak korlátolt mértékben rendelkezünk s az újabb kísérletezésekkel ugyszólván még csak a kezdet állapotában vagyunk; egyelőre nem marad más számunkra, mint az összehasonlító következtetés. Vagyis, ha a növényi élet nagy részénél a faji és egyéni sajátságok átöröklési törvényét naponta beigazolva látjuk: nincs jogunk kétségbe vonni annak érvényességét a fákra nézve sem, bárha ezt gyakorlati példákkal beigazolni nem is oly könnyű feladat.

De bizonyításra talán nincs is szükség, mert úgy vélem, hogy az átöröklést senki sem vonja kétségbe; különben is ezt már a szaktudomány is megállapította.*)

Mégis gyakran nagy hibát követünk el az által, hogy a vetőmag beszerzése körül nem járunk el kellő gondossággal, hanem kényszerítve lévén az erdősítések foganatosítására, a szükséges vetőmagot rendesen ott szerezzük be, ahol éppen legkönnyebben s legkevesebb költséggel hozzá juthatunk s ha a beszerzett mag jó kinézésű, érett, megfelelő csiraképességű: nem igen kutatjuk annak eredetét; nem vagyunk kíváncsiak apját, anyját is ismerni, hanem habozás nélkül elvetjük.

Ha aztán az erdőben vagy csemetekertben elvetett mag szépen kikelt, örömről teljes s a sikerrel meg vagyunk elégedve.

Hej pedig be sokszor jó volna ismernünk azt a titkot is, amit a vetőmag kis csirája magában rejt!

Bizony sokszor inkább el sem vetnénk valamely magot, ha előre tudnók, hogy abból idővel satnya növésű, az élet viszonytagaival dacolni nem bíró hitvány törzsű fa fog kifejlődni;

*) Fekete L. Erdészeti Növénytan II. 161., 163., és 405. lapokon.

Vadas J. Erdőműveléstan 182. lap.

Szerző.

kivált, ha sejthetnők, hogy ez az elsatnyulás nem a külső hatások következtében lépett fel mint szerzett baj: hanem átöröklés folytán következett be, az anyaegyed életképtelensége miatt.

Nem akarom ugyan ezzel azt állítani, mintha minden rossz növésnek, betegségnek oka a rossz vetőmag volna, de azt hiszem, hogy sok hibának a kuforrása volna keresendő már magában a magban is.

Sajnos! — ezen kérdés tisztázására még elegendő kísérleti adatokkal nem rendelkezünk.

Egy példát azonban mégis tudok felhozni a hazai erdőgazdaság köréből, ahol összehasonlító kísérlet tétetett az egyéni sajátosságok átöröklési elméletének tanulmányozására.

Nevezetesen 1889-ben akadémiai hallgató koromban részt vettem egy tanulmányuton, az u. n. nagygyakorlaton, mely alkalmalmmal a többek közt megtekintettük az Albrecht főherczeg-féle bellyei uradalom nevezetesebb részeit is. Itt a főherczegi erdőmester mutatott nekünk két, mintegy 50—50 holdas tábla egykoru kocsányos tölgyerdősítést. Egyik táblába kitünő szlavoniai makk, a másikba pedig szintén jó minőségűnek talált helybeli makk volt elvetve.

A két táblát egymástól csak keskeny erdei ut választja el s így a termőhelyi viszonyok teljesen azonosak: délvidéki enyhe klíma, dunai áradásoknak kitett síkság, áradványos, mély, üde, televénydus, homokos agyagtalaj.

Az erdősítést mezőgazdasági használat előzte meg; a makk — úgy gondolom — két méteres sortáv mellett leit soros vetés utján elvetve s a sorok közei még három évig mezőgazdasági kapásnövények termesztésére használtattak.

A fiatalosok kora a jelzett évben — ha emlékezetem nem csal — nyolcz év volt.

A két állomány közti különbség már akkor meglepő volt. Ugyanis míg a szlavoniai makkból eredt fácskák szép, nyulánk növésiiek voltak, kevés galylyal, de annál erősebb törzsecskével birtak, melyeknek kérge husos, sima, zöldesszinü, kevésbé repedezett volt: addig az ottani erdőkől szedett makkból keletkezett egyedek úgy hossz, mint vastagsági növekvésben majdnem felényire

visszamaradtak, elcserjésedtek, kis törzsük többször görbült s erősen repedezett kérgű volt.

Előbbiekből szinte kisugárzott az üde erőteljes fiatalság, utóbbiak pedig a korai vénség jeleit mutatták.

Érdekes és kívánatos volna ismerni ezen kísérletezés további eredményeit.

Vajjon az azóta lefolyt 14 év alatt minő további különbségeket tüntet fel ez a két kocsányos tölgyállomány?

Ismerve ugyan a tölgynek azon sajátosságát, hogy fiatal éveiben többé-kevésbé el szokott cserjésedni, ezt nem tartom éppen aggasztó jelenségnek az ottani eredetű állományra nézve s hajlandó vagyok hinni, hogy idővel ez is összeszedi magát s még szép erdő lehet belőle; de hogy a szlavoniai eredetűt valaha utólérje, vagy éppen elhagyja, azt már nem hiszem.

Nem hihetem pedig azon okból, mert ugyancsak ezen tanulmányut alatt alkalmam volt a híres szlavoniai tölgyesek egy részét is megtekinteni. Bámulattal töltött el az ott látott kocsányostölgyóriások szép, erőteljes növekvése; a nagy méretek mellett is kitünő egészségi állapota. Volt alkalmam látni olyan ledöntött törzset, mely mellmagasságban két méter átmérőjű és mint egy tizenöt méter hosszúságig tiszta, ágtalan, hengeres volt s a béلكorhadásnak még nyomát sem mutatta, tehát műszaki czélokra kiválóan alkalmasnak találtatott.

Hogy ne lenne hát az ilyen erőteljes faóriásnak az ivadéka is ép, erőteljes, ha neki megfelelő termőhelyen tenyésztetik?

Ezzel szemben önkéntelenül merül fel azon másik feltevés: miként várhatjuk, hogy a rossz növésű, satnya, beteges fának az ivadéka ép, erőteljes legyen?

Erre nem igen van példa a természetben, de az ellenkezőre annál több.

Vadas Jenő m. kir. főerdőtanácsos ur, erd. akad. tanár az Országos Erdészeti Egyesületben 1900. évi deczember hó 12-én „A tölgyerdőmivelés némely hibáiról“ tartott tanulságos előadásában*) rámutatott azon veszélyekre, melyek kocsánytalan tölgye-

*) Erdészeti Lapok 1901. évi I. füzet.

seinket kiveszéssel fenyegetik. Főhiba gyanánt tüntette fel azon számtalan sajnós tévedést, amit némely erdőgazdák az erdősitések alkalmával a fanemek, illetőleg a fafajok helytelen megválasztása és azok élettani követelményeinek figyelembe nem vétele által elkövetnek. Rendkívül káros következményü s megbocsáthatlan tévedés az, ha a természet utmutatását mellőzve s a szaktudomány által már megállapított igazságokat semmibe se véve, végezzünk oly fontos műveletet, mint az erdősítés.

Mindig szemelött kellene tartanunk azon régi igazságot, hogy a természet törvényei ellen elkövetett vétések, boszúlatlanul soha sem maradnak, hanem a bünhődés előbb vagy utóbb bekövetkezik. Különösen megszívelendő volna ez az erdőgazdaságnál, hol az erdősítéssel száz, sőt több éves gazdálkodásnak vetjük meg az alapját. Ha pedig maga az alap rossz, miként várhatunk sikert az egész gazdálkodástól?

Nem menti az ilyen hibákat még azon körülmény sem, hogy a birtokos nem rendelkezvén a szükséges vetőmaggal, kénytelen azt más helyről beszerezni, ahonnan esetleg nem megfelelőt szállítanak neki.

Oda kell törekednünk, hogy az ilyen esélyektől függetlenítsük magunkat; amit — úgy vélem — kellő gondoskodás és berendezések által el is lehetne érni.

Helytelen tehát, ha valaki a körülmények kényszerítő hatása alatt, avagy csupán kényelemből kocsányos tölgygyel erdősit ott, ahol a termőhelyi viszonyoknál fogva kocsánytalan tölgyet kellene megtelepíteni.

Ne végezzünk soha meggyőződésünkkel, illetőleg a már megállapított igazságokkal homlokegyenest ellenkező munkát, hanem ha olyan eset adná elő magát egyszer-másszor, hogy nem állana rendelkezésünkre a szükséges vetőmag s nem tudjuk azt teljesen megbízható forrásból beszerezni, más fanemet alkalmazni pedig nem akarunk, vagy nem lehet, egyszerűen halaszszuk el a tervezett vetést; mert bizony sokszor még a semmi is jobb a rossz munkánál.

Hiszen egy-két év mulasztása még kipótolható, de az egyszer elkövetett hiba később már nem hozható helyre, legfeljebb csak

aránytalanul nagy áldozatok árán. V. J. említett előadása alkalmával a többek közt így nyilatkozott:

„... elképzelhető-e, hogy a szlavoniai, vagy a Temes és Krassó-Szörény vármegyei lapályok áradványos talaját évezredek óta borító kocsányos tölgyesek makkjából, melyeknek csirája magában rejti a faj összes sajátságait, erdőket nevelhessünk, pl. a budai hegyoldalak források nélküli, televényben szegény, szikár dolomitos talaján, vagy Herkulesfürdő mészsziklás lejtőin, avagy a Selmeczbányavidéki hegycsoport trachittörmelékes termőhelyein? Én ezt elképzelni nem tudom...”

Én még csak azt teszem hozzá: a vetőmag csirája magában rejti nemcsak a faj, hanem az egyed összes sajátságait is. *)

Remélhető-e hát, hogy az illető fanemnek meg nem felelő termőhelyen nőtt, satnya, beteges fa magjából valamikor nagy ellentállási képességgel bíró, ép, erőteljes szép növésű, tehát értékes törzs fog kifejlődni?

Én ezt szintén kétségbe vonom.

Már pedig nem célunk hitvány, értéktelen erdőket nevelni, hanem ellenkezőleg az erdőtenyésztésnél minden törekvésünk oda irányul, hogy majdan a vágásokból a lehető legértékesebb faválasztékokat termelhessük s ez által az erdőgazdálkodást minél jövedelmezőbbé tegyük.

Ennélfogva a V. J. előadása végén elhangzott azon állítást, hogy „az erdőgazdaság sikere jórészt a fanem helyes megválasztásától függ,” én így óhajtanám módosítani, hogy az erdőgazdaság sikere jórészt a fanem helyes megválasztásától és az erdősitéshez felhasznált tenyészanyag jóságától függ.

Kívánatos volna tehát, hogy az erdőtörvény azon rendelke-

*) Ne tessék ezen állításon szószerinti értelemben venni, hanem csak az általános tulajdonságokra vonatkoztatva, mert ebből még nem következik, hogy egy fa, ha pl. villás elágazású, annak ivadéka is ilyenek lesznek; ugyszintén nem akarom kiterjeszteni az átöröklés elméletét a betegségek nemére is, hanem ezt csak oly mértékben ismerem el, hogy egy betegségtől megtámadott fában már megfogyatkozva lehetnek az életerők, tehát azokból az ivadékok számára sem juthat elegendő. Szerző.

zése, mely az erdők jókarban tartását s használatuk tartamosságának biztosítását írja elő, (17. §.) olyképpen értelmeztetnék és hajtatnék végre, hogy az állami ellenőrzés arra is kiterjedne, hogy a birtokos a helyi viszonyoknak és ezéjainak teljesen megfelelő fafajt s abból is kifogástalan minőségű tenyészanyagot alkalmazzon az erdősítéseknél.

Sajnos való, hogy régi híres tölgyeseink ma már jórészt csak emléekben élnek; meglevő tölgyeseink pedig sok helyen az elsatnyulás állapotában sinlődnék.

Az elsatnyulás okát azonban nemcsak abban keresem, hogy az erdősítéseknél nincs kellő figyelemre méltatva az egyes tölgyfajoknak termőhely iránti igénye; hanem abban is, hogy a tenyészanyag beszerzésénél nem járunk el elég körültekintően.

Ujabban — épen a kocsánytalan tölgyesek megmentése érdekében — bizonyos lázas igyekezet kapott lábra körünkben ezen tölgyfaj makkjának gyűjtése iránt; amikor és ahol csak makktermés van, iparkodunk azt mind felszedni s erdősítési célokra felhasználni.

Neveljük is a csemetéket milliós számra, anélkül, hogy behatóbban megvizsgáljuk a tenyészanyag eredetét, vagyis magukat a makktermő fákat.

Ezen nagy buzgalomtól én szintén nem remélek sok jót!

Hogy miért gondolkodom így? az kitűnik részint a már eddig előadottakból, részint pedig a még ezután elmondandókból.

Hódolva az átöröklés elméletének, nem tartom elvetésre alkalmasnak az olyan makkot, mely sarjról keletkezett, igen fiatal vagy tulkoros, silány talajon vagy nem a természet által neki rendelt termőhelyen nőtt, erősen csavarodott, forradásos törzsű, elemi csapások által megrongált, bélkorhadt vagy bárminő más betegségben sinlődő fáról ered; bárha maga a makk kinézés, suly, nagyság, érettség és csirázási képességére nézve nem is volna kifogásolható.

Ezen véleményemet a következőkre alapítom:

Ismeretes, hogy azon fák, melyek faji tulajdonságaiknál fogva hosszú életűek, rendszeren később, míg ellenben a természetüknel fogva rövid életű fák korábban érik el a magzó kort.

A fanemek ezen tulajdonságát én átviszem az egyedekre s

azt mondom : az olyan faegyed, melynek eredeténél, fejlettebb voltánál, nagyobb ellentállási képességénél s a kedvezőbb termőhelyi viszonyok előnyös hatásánál fogva hosszabb életre van kilátása, később éri el magtermő képességét, mint az olyanegyed, mely már származásánál, egészségi állapotánál s a kedvezőtlenebb termőhelyi viszonyoknál fogva, előreláthatólag rövidebb életű lesz.

Előbbinél majdnem azt lehetne gondolni, hogy az életerejében elbizakodott fa nem érzi sietősnek a faj fentartásáról való gondoskodást, hanem él a saját énjének, úgy tartván, hogy van még elég ideje a természet által reá rótt ezen fontos kötelességének is megfelelni.

Utóbbinál pedig szintén nem az életerők túlbősége idézi elő a korai magzást, hanem inkább egy kifürkészhetlen titkos benső erő, mely mintegy sejtetve a kimulás közelségét, sietteti a fát legfőbb feladatának mielőbbi betöltésére.

Ma már kétségbevonhatlanul be is van igazolva, hogy hasonló életfeltételek mellett a magról kelt faegyed hosszabb életű, mint a sarjra keletkezett s később is éri el a magzókort, mint utóbbi.

Hogy a sarjra keletkezett egyed nem lehet hosszú életű, annak oka eredetében rejlik.

Nevezetesen a sarj nem egyéb, mint a levágott fa visszacszerző képessége által kipótolt földfeletti tápszerv; tehát abban hosszú ideig tulajdonképpen maga az anyaegyed él tovább s ha évek múlva az anyaegyed korhadás következtében apródonként el is pusztul, miközben a sarj új gyökereket fejlesztvén, önálló egyedé lesz, még sem bír elég életerővel ahhoz, hogy hosszú életű legyen, sőt gyakran a hosszas közös élet ideje alatt már magába szívta az anyaegyedből a pusztulás csiráját.

Ezekben igyekeztem kimutatni, hogy a magzókort és az illető fa-egyed természetes élettartama közt szoros benső viszony létezik. Most megfordítom a fentebbi tételt s azt mondom : amely faegyed később magzik, hosszabb életű lehet annál, amely ugyanezen életfeltételek mellett korábban éri el a magzókort.

A sarjra keletkezett tölgyfa pedig tudvalevőleg jóval korábban magzik, mint faji sajátágainál fogva kellene, tehát annak

makkja sem lehet oly mértékben alkalmas szálerdő telepítésére, mint a magról kelt fa magja.*)

Az igen fiatal és tulkoros fák magja szintén nem lehet megfelelő minőségű tenyészanyag. Nevezetesen az igen fiatal fák magva többnyire léha, csiranélküli, vagy ha ki is kél, gyenge esemete lesz belőle, részint az előbb tárgyalt okoknál fogva, részint pedig azért, mert az anyafák még nem érték el teljes faji kifejlődésüket, tulkoros fáknál pedig már az életerők vannak megfogyatkozva s hogy amiből magának az anyaegyednek is kevés van, abból az ivadékoknak sem juttathat sokat, az egészen természetes dolog.

Ugyanez áll az elemi csapások által megrongált beteg fákra is.

De nem szolgáltatathat jó tenyészanyagot a silány talajon s az illető fanem élettani követelményeinek meg nem felelő termőhelyen nőtt fák magva sem; mert ott nem fejleszthetvén ki testőket faji sajátágaiknak teljesen megfelelő módon és mérvben, elfajzás jön létre, ami aztán a faji sajátágok visszafejlődését eredményezvén, bizonyos mértékig valószínűleg az ivadékok is örökölni fogják ezen degenerált tulajdonságokat.

Különben itt nagy szerepet játszik a fák alkalmazkodási képessége, ami a különböző fanemekben különböző mértékben lévén meg, a következmények is különbözőek lehetnek.

Az erősen csavarodott növés szintén jöhet elfajzás számba olyan fáknál, melyeknél az nem tartozik a faji tulajdonságok közé. A forradásos törzsek pedig legtöbbször már magokban rejtve a betegségeket okozó gombák csiráit, ellentállási képességükből vesztettek, tehát rájuk is ugyanez áll, ami a kevés életerejű, beteg fákra.

Ha idegen forrásból szerezzük be a vetőmagot, nincs módunkban annak jóságát a most tárgyalt kellékekre nézve is megvizsgálni, hanem meg kell elégednünk csupán magának a magnak szokott megvizsgálásával és semmiféle mód sem áll rendelkezésünkre, amelynek segítségével a kis csirában rejtőzködő életerő nagyságára vagy más egyéni tulajdonságokra következtethetnénk.

*) Ugy véljük, hogy annak megállapítása, hogy a különféle koru sarjakról szedett makk eredete *mily mértékig* befolyásolja a belőle keletkező állomány fejlődését, igen érdekes — habár csak nagyon későn lezárható, összehasonlító kísérlet tárgya lehet.

De még ha maga a birtokos saját erdejében gyűjteni is a vetőmagot, illetve tölgyről lévén szó: a makkot, a jelenleg divó eljárás s erdeink mostani berendezése mellett a fentebb tárgyalt követelményeknek megfelelni nem igen lehet.

A makktermés felszedetése ugyanis vagy napszámosok vagy átalányban dolgozó munkások által történik.

Mindkét esetben — szokás szerint — meghagyjuk ugyan az erdőőrnek s a munkásoknak, hogy csak az ép, egészséges fák alól s csakis érett, egészséges makkot gyűjtsenek; de aztán ezt ellenőrizni igen bajos dolog.

Ha bő makktermés van, úgy, hogy a munkások csoportonként együtt maradva dolgozhatnak, úgy helyesebb napszámosokkal végeztetni a munkát, mert ez esetben eléggé ellenőrizhetők s ha kellőképpen figyelmeztetjük őket, hogy csak az ép, egészséges makkot szedjék fel, remélhető, hogy be is tartják utasításunkat, mivel napi keresetük nagyságára nincs befolyással az általuk gyűjtött makk mennyisége.

Ez volna tehát a megbízhatóbb eljárás. Ha azonban, a mint leggyakrabban történni szokott, csak szórványos a makktermés, úgy, hogy a munkásoknak aránylag nagyobb területen eloszolva kell dolgozniok, akkor a napszámosokkal való felszedetés igen költséges s mégsem eléggé ellenőrizhető volna. Ilyenkor tehát kénytelenek vagyunk előre meghatározott egységáruk mellett átalányban szedetni fel a makkot.

Az így dolgozó munkás azonban tudvalevőleg csak arra igyekezik, hogy minél többet gyűjthessen s hogy ezen célját elérje, nem sokat ad ő a mi utasításunkra, bármily magas szedési bért ígérjünk is neki, hanem felszedi a férgeset és éretlent is; arra pedig, hogy milyen kinézésű, ép vagy beteges fa alul szedi, épen ügyet sem vet. Ha aztán az átvételnél tulságos szigorral járunk el vele szemben, elveszti minden kedvét a további munkától s egyszerűen a faképnél hagy bennünket.

Nem marad tehát más hátra, mint takarékosági szempontból a lehető legkisebb szedési bért megállapítani, a beszolgáltatott makkot hacsak lehet, úgy, amint hozzák átvenni és más munkásokkal újból átválogattatni.

Tulajdonképpen az volna a leghelyesebb eljárás, ha maga az

erdőtiszt jelölné ki azokat a fákat, melyeknek makkja felszedhető s a szedést kellő felügyelet s ellenőrzés mellett napszámosokkal eszközölné. Az eljárás azonban a sok idő, munka és pénzvesztés miatt a gyakorlatban nem igen találhat alkalmazást.

Ennélfogva oly megoldást kell keresnünk, hogy egy bizonyos összefüggő területen csakis jó makktermőfákat neveljünk, honnan aztán a termés könnyen ellenőrizhető módon felszedhető lenne.

De nemcsak a tölgy, hanem valamennyi fanem tenyésztésénél arra kellene törekedni, hogy a jó vetőmag beszerzése biztossá tartsék.

Ezen cél elérése végett teendő intézkedéseket rövid vázlatban három csoportba foglalva a következőkben kiserterm meg javaslatba hozni.

I. *Magszükséglet, magtermés és magtermőhelyek összeírása.*

Mindenekelőtt teljes pontossággal megállapítandó volna, erdőfelügyelőségi kerületenként, erdőbirtokok és fanemek szerint részletezve az ország átlagos évi vetőmag-szükséglete, tekintet nélkül arra, hogy a mag közvetlen tenyésztési helyére, avagy csemetekertekbe vették el.*)

Ezen összeírásnál minden egyes erdőbirtokra nézve eldöntendő volna, hogy magszükségletét saját erdejéből fedezheti-e, vagy kénytelen azt más helyről beszerezni? Megjelölendő volna ezen forrás is, ahonnan a hiány legcélszerűbben fedezhető volna; ha pedig talán felesleggel rendelkeznék, annak átlagos évi mennyisége is megállapítandó lenne.

Továbbá nyilvántartandók volnának mindazon jókarban levő makktermőkort már elért tölgyzálerdők, ahonnan jóminőségű vetőmakkot elegendő mennyiségben kapni lehetne.

Az ilyen tölgyerdők aztán egész kiterjedésben vagy részben — még némi áldozat árán is — amelyet különösen a jogi személyek erdőbirtoka hozhatna meg, erős méretű fák termelése s ezzel kapcsolatosan a makk nyérése céljából, esetleg kétkoru

*) A magtermés és szükséglet összeírása, habár más formában ma is megtörténik ugyan, de tervezetem teljessége miatt ezt is be kellett vennem. *Szerző.*

szálerdő alakjában, lehetőleg mindaddig fenntartatnának, míg elegendő és jó vetőmakkot szolgáltatnának.

Az összeírás a többi fanemekre is ki volna terjeszthető.

II. *Magbeszerzési állomások felállítása.* A magszükséglet és fedezet összeírása után a kereslet és kínálat czélszerű összhangba hozására való tekintettel beosztatnék az ország az erdőfelügyeléségi körleteknél kisebb magbeszerzési körletekre, melyeknek központját egy kincstári, vagy állami erdőhatóság, vagy erdőgondnokság képezhetné.

Ezen magbeszerzési központok feladata volna a magtermést figyelemmel kísérni, az erdőbirtokosokat a maggyűjtés és értékesítés körüli tanácsokkal ellátni és szükség esetén az értékesítést közvetíteni. Ha a birtokos a magtermést maga felszedetni nem óhajtaná s a magtermés megszerzése ugyszólván közérdek, mint pl. a kocsántalan tölgynél, akkor a magtermés a birtokos beleegyezésével és javára, hivatalból szedethetnék össze és adatnék el.

Az ekként alakuló magbeszerzési állomások egymással is érintkezésbe lépve, a feleslegek és hiányok kiegyenlíthetők lennének. Az állomások a magtermés minőségéről és mennyiségéről természetesen a magkereskedőket is értesítenék s így ezeknek is előnyére válnának. Hivatásuk egyáltalán nem az volna, hogy a reális magkereskedelmet elnyomják, hanem inkább az, hogy elősegítsék, miszerint csakis egészséges mag jöjjön forgalomba. Foglalkozhatnék azonkívül az állomás magvizsgálattal is.

Arra nézve, hogy mily erdőrészekből legelőnyösebb a magbeszerzése az elért magtermőkoron kívül, következő szempontok volnának irányadók:

1. A hely könnyen hozzáférhető, napos, szélről védett fekvésű legyen.

2. A termőhelyi viszonyok teljesen megfeleljenek azon fanem tenyészeti igényeinek, melynek magját onnan beszerezni szándékozunk, a talaj lehetőleg elég mély, erőteljes, inkább száraz, mint tulnedves legyen. Kiélt, elkopárosodott területről semmiesetre se szerezzük be a magot.

3. A faállomány legalább felerészben magról kelt, szép növésű, egészséges egyedekből álljon.

III. *A magtermő erdők kezelése.* Már fentebb említettem, hogy

a makkgyűjtés kedvéért kívánatos volna, hogy erre alkalmas tölgyeseink a szokott vágásfordulónál magasabb korig tartatnának fenn. Hozzáteszem ehhez most, hogy az ilyen erdőkben, melyeket az itt szóbanforgó egyik gazdasági czél szempontjából rövidség kedvéért magtermő erdőknek nevezhetünk, már a fiatalabb koru állabok kezelésénél, sőt amennyiben új erdő telepítéséről van szó, magánál a telepítésnél, illetőleg a mesterséges felújításnál is tekintettel kellene lenni az erdő azon hivatására, hogy a jövő erdőnemzedékek részére szükséges kifogástalan magot minél bővebben szolgáltatassa.

A magtermő erdő ily értelemben nem tévesztendő össze az u. n. makkos erdőkkel, amelyekben nem a makknak — mint tenyészanyagnak — minőségére, hanem inkább a mennyiségére néznek s fő jövedelmiforrás a sertéslegeltetés. Különben is ez utóbbi erdők többnyire elvéhédtek, csucsaszályos, tehát jó vetőmag termelésére már többé nem alkalmas egyedekből állván, itt szóba sem jöhetnek.

Magtermő erdők berendezését főleg a jelenlegi tölgyesek fenntartása és nemesítése, valamint az általuk régebben birtokolt területek visszahódítása érdekében tartanám szükségesnek; ez okból a következőkben kizárólag e fanemre való tekintettel fogom rövidesen előadni javaslataimat.

A természet megmutatja és a szaktudomány megtanít reá, hogy melyek azon tényezők és hatások, amelyek a fák magtermő képességét előnyösen vagy hátrányosan befolyásolhatják.*)

Igy tudjuk, hogy a szabad állás, napos fekvés, meleg, száraz időjárás, száraz meleg talaj elősegítik, a sűrű állás, árnyékos fekvés, dus lombzat, igen erőteljes, mély, nedvdus talaj pedig hátráltatják a virágzást, tehát a magzást is.

A virágzást elősegítő hatások egyuttal siettetik a magzók beállítását is, tehát inger gyanánt hatnak a fában.

Ezen ingerek bár eredményükre nézve megegyezők, t. i. a fákat magtermésre ösztönzik, mégis hatásukra nézve különbözők. Ennélfogva azokat két csoportra osztom:

a) Fejlesztő vagy természetes ingereknek ne-

*) Fekete L. Erdészeti Növénytan I. 457. és 458. lapokon. Szerző.

vezem mindazon hatásokat, melyek a fák természetes kifejlődésének elősegítése által vannak kedvező befolyással a magtermésre. Ilyenek: a szabad állás, napfény, világosság, az illető fánemnek megfelelő termőhely, verőfényes fekvés, elég mély, üde, de mégis inkább kissé száraz, mint nedves talaj, a magképződést elősegítő tápanyagok nyújtása, természetes eredet (magról), a lombzat mérsékelt ritkítása.

b) Serkentő vagy mesterséges ingereknek pedig azon hatásokat nevezem, melyek a fák egyéni kifejlődésére való tekintet nélkül pusztán a virágzást és magzást siettetik. Ilyenek a sűrű állásból hirtelen szabad állásba hozás, a nedvesség elvonása, a fák bemetszése, a héj hosszirányban való meghasogatása, a lombzat erős nyesése, a fanövekvés gátlása, a gyökerek részben való feltárása és megrongálása, természetellenes eredet (sarjról), betegségek és elemi csapások.

Ez utóbbi csoportba sorozott ingerek főleg csak a magzókor elérését siettetik, míg ellenben az egyéni kifejlődésre, tehát közvetve a mag jóságára is, hátrányos befolyással lehetnek.

Ennélfogva a magtermő erdők kezelésénél csupán a fejlesztőingerek nyerhetnek alkalmazást.

Ha a megtelepítésnél kezdjük, úgy én a mesterséges módszerek között a vetésnek adok előnyt az ültetés fölött, ha csak vadkárok nem kényszerítenek más eljárásra.

Természetesebb s a tölgy sajátságainak megfelelőbbnek tartom, hogy a kis csemete mindjárt ott jöjjön napvilágra, ahol aztán a fa egész életét tölteni fogja. Ezáltal a karógyökérnek véleményem szerint káros következményü megcsonkítása is kikerülhető volna, ami pedig csemetekertekben ritkán mellőzhető.*)

A záródott erdőben a gyéritések korán és gyakran, pl. 5 évenként a haladó korról erősbbödő mértékben eszközlendő, mi mellett a fősúly mindig a legerőteljesebb egyedek fentartására s a bármely tekintetben visszamaradó beteges törzsek eltávolítására helyezendő.

*) Az apátfalvi m. kir. erdőgondnokság bekai csemetekertjében láttam olyan egyéves kocsányos tölgycsemetét, melyeknek karógyökere 100—150 cm. is volt, míg a földfeletti szár nem igen haladta meg a 25—30 cm-t.

A makk müfát nyújtó erdők telepítésére van hivatva; a magtermő erdő törzseit sem szabad tehát időelőtti igen erős ritkítással elterebélyesedésre ingerelni. Csak a fatörzs kellő kialakulása után következnek lassu átmenetben a főállapot is kikezdő erősebb ritkítások, a melyeknek célja a fák koronáinak dus kifejlesztése.

Ekkor megfontolás tárgya lehet, vajjon az állomány alátelepítése szükséges-e a talajerő fentartása szempontjából a későbbi csucsaszálykikerülése végett, vagy jövedelmezőségi okokból?

Ilyenkor már teljes mértékben érvényesülhetnének a makk termést előidéző fejlesztőingerek s remélhetőleg elegendő és jó vető-makkot nyerhetnénk.

A későbbi kezelésre nézve az volna irányadó, hogy ne engedjük bekövetkezni a teljes záródást, hanem további ritkítás, illetve a kevésbbé erőteljes egyedek kiszedése által ellensúlyoznók a fak elterebélyesedése által előidézett árnyalást.

Hogy aztán hány évig tehetne és kellene fentartani egy ilyen makktermő erdőt, arra nézve határozott érvénnyel bíró szabályt felállítani nem lehet s nem szabad, mert tapasztalásból tudjuk, hogy a tölgy néhol 200, sőt több évig is igen jó erőben maradván, kifogástalan vető-makkot terem, míg ellenben másutt már 80—100 éves korban bélkorhadt, tehát jó tenyészanyag szolgáltatására képtelen lesz.

A makktermő erdő tehát mindaddig fentartandó, míg hivatásának kellően megfelel s fenntartása gazdaságilag is indokolt.

A teljes letarolás előtt keresztülvihető fokozatos felújító vágás ideje alatt az anyafák makktermésének feleslege még mindig szolgálná célunkat.

Megjegyzem, hogy magát a fokozatos felújító vágást egymagában, különösen abban a rövid időtartamu kivitelben, amint az nálunk divik és bizonyos mértékig a tölgy természetéből is folyik, az előző gondos gyéritések és fokozatos ritkítások nélkül, nem tartom alkalmasnak arra, hogy a magtermő erdők leirt módon való kezelését feleslegessé, nélkülözhetővé tegye.

A jelen legközelebbi feladata a makktermelésre kiválóan alkalmasnak mutatkozó erdeink serdülő, középkoru és közel vág-

ható részeit a kellő gyéritések, illetőleg ritkítások által a későbbi makkszolgáltatásra előkészíteni, a teljes magtermő kort elért erdőben pedig fokozatos ritkítással és a satnya egyedek kivágásával a makktermést elősegíteni. Ha a felújítás már szükséges, akkor a fokozatos felújító vágás, hosszabb időre való kiterjesztése és esetleg egyes törzsek, vagy törzscsoportok további tultartása mellett, helyén lehet.

Vessünk még egy pillantást a makktermő erdő jövedelmezőségi viszonyaira:

A ritkás állás kedvező hatással lévén a makktermésre, fel lehet tételezni, hogy kedvező helyen pl. kocsános tölgynél a magtermő kortól kezdve minden hat évben kapunk:

1 bő termést holdanként	10—12	hektoliter	makkal
2 közép „	5—6	„	„
2 gyenge „	2—3	„	„

vagyis 6 év alatt összesen: 17—21 hektoliter makkot.

Tehát átlag évenként lehet számítani mintegy három hektoliter makkra, melynek értékét felszedetlen állapotban is legalább 8—10 koronára lehet tenni.

A ritkás állás egyszersmind kedvező hatással lévén a fűképződésre is, annak értékesítéséből szintén lehetne számba vehető bevételre szert tenni.

Végül a tisztító, gyéritő, ritkító és végvágásokkal kiszedett fatömegek értékesítése gyakori, korán kezdődő bevételekhez vezet; úgy hogy egy ily makktermő erdő jövedelmezőség tekintetében egyáltalán nem adna okot panaszra.

Sokat lehetne ugyan még e tárgyról írni, de értekezésemmel ezuttal csupán azt óhajtom elérni, hogy ezen, szerintem fontos szakkérdés felszínre kerüljön s így rá irányítsam a tisztelt szak társak figyelmét arra, hogy e téren is kellene már valamit tenni s határozott megállapodásra jutni.

Lehet, hogy egy s más dologban tévedtem, vagy nem elég meggyőzően adtam elő nézeteimet; de ha csak némi kis igazság is van az általam előadottakban, nem kell attól tartanom, hogy felszólamlásommal teljesen meddő munkát végeztem.

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK.

I.

Az Országos Erdészeti Egyesület 1903. évi április hó 25-én tartott rendes választmányi ülésének jegyzőkönyve.

Jelen voltak: báró *Bánffy* Dezső elnök, dr. *Bedő* Albert I. alelnök, *Horváth* Sándor II. alelnök, *Hirsch* István, *Kallina* Károly, *Laitner* Elek, *Nagy* Károly, *Péck* Kálmán, *Simon* Gyula, *Sóltz* Gyula, *Vadászfy* Jenő választmányi tagok, *Bund* Károly titkár, *Cserny* Győző pénztáros és néhány alapító és rendes tag.

Távolmaradásukat kimentették: *Bittner* Gusztáv, *Csik* Imre, *Csupor* István, *Eleöd* Jósa, *Hangay* Géza, *Havas* Ágoston, *Havas* József, *Imecs* Béla, *Krajcsovits* Béla, *Lászlóffy* Gábor, *Máday* Izidor és *Vadas* Jenő vál. tagok.

I. Elnök az ülést megnyitván, bemutatta József főherceg ő fensége levelét, a melyben 70. születésnapja alkalmából az egyesület részéről történt üdvözléseért köszönetet mond. Az igazgatóválasztmány Ő Fensége sorait, melyek az „Erdészeti Lapok“ f. é. III. füzetének 262. oldalán már közöltettek, örvendetes tudomásul veszi.

II. Elnök meleg részvétellel emlékszik meg arról a súlyos veszteségről, mely az igazgatóválasztmányt egyik buzgó tagjának, *Csibý* Lőrincz m. k. erdőtanácsosnak és akadémiai tanárnak a közelmúltban bekövetkezett gyászos elhunytja által érte. Jelenti, hogy az egyesület a boldogult ravatalára koszorút tett, az özvegynek részvétét táviratban fejezte ki és a temetésen magát Fekete Lajos és Vadas Jenő vál. tagokkal képviseltette.

Az igazgatóválasztmány őszinte részvétét jegyzőkönyvbe iktatni rendeli.

III. *Szőnyey* István a választmányi tagságról lemond. Sajnálattal vételik tudomásul.

IV. A titkár jelenti, hogy az egyesületnek a múlt évi pénztári számadása 72,490 K. 22 f. bevétellel és kiadással zárult, ez utóbbiból azonban 3096 K. 14 f. arra az összegre esik, a mely mint pénztári felesleg az alaptökéhez csatoltatott.

F. é. január 1-től befolyt	---	---	---	18,027 K. 36 f.
kiadatott	---	---	---	13,503 K. 13 f.

Az utolsó igazgató-választmányi ülés óta a következő rendkívüli befizetések történtek: 1. Kötvényekben tett alapítványok törlesztésére befizettek a m. évben 704 K.-t, a f. évben 717 K. 30 f.-t, készpénzalapítványként befolyt a f. évben 320 K., 2. a Wagner Károly alapítvány javára befolyt a m. évben 16 K. 40 f., a f. évben 118 K. 69 f.; 3. az Erzsébet királyné alapítvány javára a f. évben 33 K. 32 f. folyt be, végül 4. Faragó Béla magpergetőtulajdonos új alapítványa első részleteként 600 K.-t fizetett be.

Ezzel kapcsolatosan jelenti a titkár, hogy a legutóbbi választmányi ülés (decz. 6.) után felmerült váratlan kiadások miatt a m. évi számadás III. és VII. számú rovatait 33 K. 49 f., illetőleg 103. K. 20 f.-nyi összeggel át kellett lépnie. Kéri ezen költségeknek utólagos engedélyezését.

Végül javasolja, hogy az alaptőke javára 2000, a titkári nyugdíjalap részére 4800 s végül a Bedő Albert-alapítvány részére 800 K. n. é. 4%-os földhitelintézeti záloglevél vásároltassék.

Az igazgató-választmány a pénztári jelentést tudomásul veszi, a kért póthiteleket utólag engedélyezi és a javasolt értékpapírvásárláshoz hozzájárul.

V. A titkár röviden ismerteti *de Pottere* Gerard tagtársnak az egyesületben múlt év december hó 6-án tartott felolvasását (L. az Erd. Lapok f. évi I. füzetében). Emellett a maga részéről a felolvasónak azt a javaslatát domborítja ki, hogy adassék ki az erdőbirtokosoknak oly czimtára, a mely a fakereskedőket érdeklő (állandó jellegű) adatokat felölelné. Teszi ezt azért, mert ebben kiegészítését látná a kereskedelmi muzeum által éppen most ismét kiadott kiviteli czimtárnak, de szükséges kiegészítését látná annak a kimutatásnak is, amelyet a földmivelésügyi miniszter az eladásra bejelentett faanyagokról évenként kiad.

Miután *Horváth* Sándor kiemelte azokat a nehézségeket, a melyek a községi erdőknél a felolvasó által szintén ajánlt házi kezelés elé gördülnek, az igazgató-választmány elhatározza, hogy egy birtokczimtár kiadását a földmivelésügyi kormány figyelmébe ajánlja.

VI. A titkár bemutatja a *Faragó* Béla zalaegerszegi magpergetőtulajdonos által beküldött következő *alapítványi oklevelet*:

„Én alul is irt Faragó Béla azon jóindulatu támogatásnak

némi viszonzásául, a melyben a magyar erdészközönség zsenge hazai iparvállalatomat kezdetétől fogva részesítette, a Magyarországi és társországi területén alkalmazott „Erdőtisztek és erdészeti altisztek árvái“ segélyezésére csekély tehetségemhez képest alábbi módozatok mellett ezennel egy szerény alapítványt létesítetek 6000, szóval hatezer korona összegben, amelynek kezelésére és gyümölcsöztetésére a Budapesten székelő „Országos Erdészeti Egyesületet“ kérvén fel, annak irányában ezennel végrehajtás terhe mellett kötelezem magamat arra, hogy néki ezen összeget a f. évben kezdődő és egymásután szakadatlan sorrendben következő 10, azaz tíz év alatt egyenlő, vagyis 600, szóval hatszáz korona évi részletekben, minden évben legkésőbb február hó végeig fogom Budapesten megfizetni. Kivánom: a) hogy ezen alapítványom cégemnek megfelelőleg: „Magyar fenyőmagpergető gyár, Faragó Béla Zalaegerszegen“ nevet viselje; b) hogy ezen alapítvány tőkéje az általam a fentiek szerint befizetendő 6000 szóval hatezer koronából és annak teljes befizetéséig felszaporodó és tőkésítendő kamataiból álljon; c) hogy az általam tett ezen alapítványnak kamatai akkor, a midőn az általam már teljesen befizetve lett s az időközi kamatok is hozzácsatoltattak, vagyis 10, azaz tíz év múlva Magyarország és társországi területén alkalmazva volt „Erdészeti tisztek és altisztek“ szegénysorsu árváinak segélyezésére fordítottassanak olyképpen, hogy azokban három ily kiskorú árva nem- és valláskülömbőség nélkül, egymásközt egyenlő arányban részesüljön évenként s tekintet nélkül arra, hogy közülök egyik vagy másik korábban ezen segélyben már részesült-e vagy sem; d) hogy ezen alapítvány kezelője a Budapesten székelő „Országos Erdészeti Egyesület“ legyen és végre e) hogy ezen évi segélyt az árvák közül 2, azaz kettőnek az „Országos Erdészeti Egyesület“ korlátlanul, 1, azaz egynek azonban az általa kijelölendők közül én, avagy majdan esetleges jogutódom adományozhassam. Végül még kötelezem magamat arra is, hogy amennyiben jelen alapító oklevelem arra alkalmasnak nem bizonyulna, a lényegében azzal megegyező új alapítványi oklevelet oly formában, amint azt az „Országos Erdészeti Egyesület“ tőlem kívánni fogja, bármikor saját költségemen kiállítandom. Végül kérem, hogy ezen okiratnak hiteles kiadványa a Budapesten székelő „Országos Erdé-

szeti Egyesületnek“ s nékem is annyi példányban, a mint azt kívánni fogjuk, kiadassék. Miről ezen közjegyzői okirat az elől leirt módon felvétetett, a félnek általam felolvastatott, általa akaratával mindenekben megegyezőnek nyilvánított és általa és általam sajátkezüleg aláíratott. Kelt Zala-Egerszegén, Ezerkilenczszázhárom évi február hó huszonötödik napján. Faragó Béla s. k. Skublics Imre királyi közjegyző s. k. P. H.“

Az igazgató-választmány az alapító nagy áldozatkészségéről tanuskodó alapítványt elfogadni határozza és a titkárt megbizza, hogy az alapító-levélnek a többi jótékony alapítványok kezelési szabályaival való összhangbahozatala iránt a legközelebbi választmányi ülésnek javaslatot tegyen.

VII. *Stainer Gyula* körmendi magpergető-tulajdonos vevőit felhatalmazta, hogy a számla-összeg egy százalékát levonásba hozva, azt egyesületünk valamely jótékony alapítványa javára beküldje.

Az igazgató-választmány ezt az ajánlatot is köszönettel fogadja, de czélszerűbbnek tartaná, ha a felajánlott százalékot maga a magpergető-intézet szállítaná be könyvei alapján.

VIII. A titkár az állami erdőtisztek fizetésrendezésének ügyállását ismerteti, jelenti továbbá, hogy a Bányászati és Kohászati Egyesület értesítette egyesületünket, hogy az akadémiái tanárok érdekében szintén feliratot intézett a kormányhoz, végül bemutatja a titkár a selmeczbányai akadémiái tanári kar levelét, melyben az érdekükben való közbelépésért köszönetet mond.

Tudomásul szolgál.

IX. Az elnök közli, hogy az új kereskedelmi szerződésekre vonatkozó miniszteri átirat tárgyalására kiküldött bizottság működését befejezte s hogy a bizottság határozatait tartalmazó felterjesztés, melynek tartalma a kormány kívánságához képest bizalmas jellegűnek tekintendő, a napokban fog a földmivelésügyi miniszter urnak elküldetni.

Tudomásul szolgál.

X. A titkár sajnálattal jelenti, hogy a Bedő Albert alapítvány ösztöndijasa, Győri Géza, a téli félév végével két tantárgyból vizsgaeredményt nem mutathatván fel, ösztöndiját beszüntette. Ilyképpen június hóban mindkét ösztöndijra pályázat lesz hirdetendő.

Tudomásul vétetik.

XI. Az állami erdőtisztek gyermekeinek neveltetését segélyző-alap intéző-bizottságába elnöki uton további 3 évre az eddigi képviselők (Laitner Elek és Lászlóffy Gábor) küldettek ki.

Tudomásul vétetik.

XII. Az Árvamegyei Csaplovics-könyvtár az egyesület kiadványainak ingyenes megküldését kéri.

Az igazgató-választmány a kérelmet az egyesület szempontjából teljesíthetőnek találja s a titkárt utasítja, hogy azon kiadványokra nézve, amelyeknél a szerző hozzájárulása is szükséges, tárgyalásba bocsátkozzék.

XIII. Csiby Lőrincz vál. tag halála következtében a vízépítéstan és az erdőrendezéstan II. részének megiratása iránt újból kell intézkedni. Az igazgató-választmány egyelőre utasítja a titkárt, hogy az elhunyt hagyatékában netalán visszamaradt kéziratról tájékozást szerezzen.

XIV. Faragó Béla zalaegerszegi magpergető-intézete kedvezményes hirdetési díjak engedélyezését kéri. Az igazgató-választmány e kérelmet elvi okoknál fogva teljesíthetőnek nem találja.

XV. Özv. Hrebenda Pálné kéri, hogy elhunyt férjének 96 koronányi tagdíjhátralékát évi 20 koronával törleszthesse. Az igazgató-választmány ez ellen nem emel kifogást, kijelenti azonban, hogy a jótékony alapítványokra való jogosultság csak azonnali teljes törlesztés esetén marad az alapszabályok rendelkezései szellemében érvényben.

XVI. Egy uradalom a kormányzója által aláírt tagsági nyilatkozat alapján az egyesület rendes tagjai sorába felvételre. A kormányzó azonban elhagyván állását, közölte az uradalom tulajdonosának czimét, ahová az Erdészeti Lapok és az egyesület alapszabályai el is küldettek. A birtokos azonban ugylátszik nem akarja elismerni a volt kormányzó által kiállított tagsági nyilatkozat jogérvényét, mert a lapokat visszaküldi s az egyesület leveleire nem válaszol. (1903. évi 430. sz. ügyirat).

Az igazgató-választmány felhatalmazza a titkárt, hogy az ügyet szükség esetén a peres utra terelje.

XVII. Új tagokként felvételre: a) alapító tagnak 300 K. alapítvánnyal kötvényben a *Sárosvármegyei Gazdasági Egyesület*

ajánlja a titkár; b) rendes tagnak: *Lővárdy* Alajos ajánlja Havas Ágoston; *Stern* Dezső földbirtokos, ajánlja a titkár; *Fritz* Rezső m. kir. erdész, ajánlja a titkár; *Kellner* Viktor Coburg hgi erdőgyakornok, ajánlja Biok Zoltán; *Klausberger* Károly m. kir. közalap. erdőgyakornok, ajánlja Vadászfy Jenő.

XVIII. Az igazgató-választmány a titkárnak Vadászfy Jenő indítványára 500 K. jutalmat szavaz meg.

XIX. A jegyzőkönyv hitelesítésére Dr. Bedő Albert I. alelnök és Hirsch István vál. tag kéretnek fel.

K. m. f.

Bund Károly s. k.,
titkár.

Báró Bánffy Dezső s. k.,
elnök.

Hitelesítésül:

Hirsch István s. k.,
vál. tag.

Dr. Bedő Albert s. k.,
I. alelnök.

II.

Értesítés.

Stainer Gyula cs. és kir. udvari szállító, első körmendi magyar magpergető intézete a jótékony alapítványaink javára felajánlott hozzájárulást a számlaösszegnek két százalékára emelte fel s azt időről-időre maga fogja egyesületünk pénztárába beszolgáltatni. Ezzel az újabb módozattal a czég t. vevői fel vannak mentve a felajánlott összegek levonásától és külön beküldésétől.

A t. Czéget pedig a jótékony czélu hozzájárulás felemeléseért őszinte hála illeti.

Budapest, 1903. május hó 9-én.

Az Orsz. Erdészeti Egyesület
titkári hivatala.

IRODALMI SZEMLE.

„**A volt katonai határőrvidéki erdők Szlavoniában**“ czim alatt a „Mündener Forstliche Hefte“ 15-ik füzetében dr. Jentsch erdőmester tollából egy czikk jelent meg, mely a szlavoniai tölgyesekkel s azok kihasználásával foglalkozik.

Szerzőnek 1898. évi augusztus hóban tett tanulmányutja alkalmával nyílt alkalma arra, hogy a szlavoniai különleges erdő-

gazdasági viszonyokkal megismerkedjék és az ott szerzett tapasztalatait írja le röviden a fenti címet viselő cikkében, melyből egyes, bennünket és hazai tölgyerdő-birtokosainkat érdeklő részeket röviden közölni az alábbiakban szándékozom.

Szerző a szlavoniai tölgyerdőségeket, mint a legjobb minőségű és nagyméretű tölgyműfát szolgáltató forrásokat a világkereskedelem egyik legfontosabb tényezőinek mondja, melyek közvetve Németország fatermelésére, különösen a tölgy sikeres tenyésztésére nézve újabban ismételten felvetett kérdések megvilágításánál birnak nagy fontossággal.

A határőrvidék történelmi keletkezését, fejlődését, katonai szervezetét s ez utóbbinak megszüntetését, továbbá az erdőgazdaságnak korszakok szerinti fejlődését tárgyaló részével a cikknek nem foglalkozom, ugyszintén figyelmen kívül hagyom azokat is, a miket a szerző a szlavoniai tölgyesek értékesítéséről és feldolgozásáról mond és csupán arra terjeszkedem ki, hogy külföldi szakértársaink milyen véleményben vannak a szlavoniai tölgyesekről s általában a tölgyről, mint a fák királyáról és annak jövőjéről...

Szerzőnk nézete szerint a szlavoniai, nagyméretű fat szolgáltató tölgyállabok 10—15 év lefolyása alatt teljesen ki lesznek használva és azután 6—7 évtizeden keresztül legfeljebb alárendelt minőségű, vékonyabb méretű előhasználati faanyagot fognak szolgáltatni az ottani erdők s fő- vagy véghasználati faanyagra csakis 80—90 év múlva van kilátás, vagyis akkor, a midőn a jelenleg fiatal állabok a 120 éves kort elérték.

A 120 éves vágatási kor mellett*) természetesen az állabok nem fogják elérni a mostani 200—250 éves állaboknak átlagos vastagságát, de kellő ápolás, különösen a gyéritéseknek szakszerű keresztülvitele mellett a 120 éves állaboknak átlagos vastagsága lényegesen nem marad vissza az eddigi tulkoros és annak idején semmiféle gondozásban nem részesült állabok átlagos vastagsága mögött és műszaki tulajdonságok tekintetében a mostani állabok fáját lényegesen felül is fogják mulni.

A hasított áru előállításával és az ezen félégyártmányok fel-

*) Tudtunkkal a szlavoniai tölgyesek üzemtervei 140 éves vágásfordulót kontemplálnak, nézetünk szerint igen helyesen.

dolgozásával, különösen és első sorban pedig a hordógyártással foglalkozó iparvállalatok, melyeknek főleg vastag méretű nyers faanyagra van szükségük s a melyek szükségletüket ez ideig legszívesebben és egyes vállalatok kizárólag a műszaki tulajdonságaiknál fogva erre a célra kiválóan alkalmas szlavoniai tölgyesekből fedezték, ezután más források után kell hogy nézzenek, a melyekből a szükséges nyersanyagot beszerezhetik.

Ilyen források a föld különböző részeiben még mindig rendelkezésre állanak s e tekintetben első helyen áll Észak-Amerikának déli része, azután következik Oroszország s végül a nyugati Balkán-államok, nevezetesen Bosznia, Hercegovina, Albánia és Szerbia.

Az amerikai tölgyfa a világpiaczon már most is nagyban szerepel. Óriási befektetésekkel létesített vállalatok már hosszabb idő óta fokozott mértékben használják ki a vastag méretű, kivált kádárfának alkalmas állabokat. Az amerikai behozatal időnkint még a szlavoniai tölgyet is kiszorítani igyekezett ennek legnagyobb fogyasztási piacairól. A mióta pedig Szlavóniában, részint mert a piacoknak elárasztásából származó nagy kínálat folytán az árak estek, másrészt pedig mivel a jóminőségű és vastag méretű anyag mindinkább ritkább lesz, a termelés szűkebb határok közé szorítottatott, az amerikai fának behozatala Európába fokozott mértékben emelkedett. Így pl. Németország behozatala dongában volt:

Évben	Egészben		Amerikából		Ausztria-Magyarországból	
	t o n n a		%		tonna	%
1893	48173	8672	18	36635	76	
1894	38612	5982	15	30482	79	
1895	50088	12494	25	33667	67	
1896	60340	9140	15	46682	77	
1897	67219	24982	37	36804	55	
1898	76355	32412	42	35177	46	

Az európai, valamint az óceánontuli viszonyokkal teljesen ismerős szakembereknek egybehangzó állítása szerint a nagyméretű tölgyfakészletek már Amerikában is fogyatékán vannak, sőt többeknek véleménye szerint rövid idő alatt már teljesen fel-

is fognak használtatni. Ha tekintetbe vesszük, hogy a szükséglet általában emelkedik; hogy a szükségletek fedezésénél Szlavonia nemsokára számitáson kívül esik; továbbá ha tekintetbe vesszük, hogy Amerika is évről-évre többet és többet fogyaszt és végül ha tekintetbe vesszük, hogy egyes iparágaknál minőség tekintetében az amerikai tölgyfa a szlavoniai mögött marad és hogy különösen Francziországban ez utóbbival egyenlő minőségűnek egyáltalában nem tartják, úgy nagyon valószínű, hogy az európai piac már nemsokára más forrásokat keres és biztosít magának, melyekből szükségletét a jövőben fedezni fogja. E tekintetben a nyugati Balkán-államok állanak első helyen. Ezekben található még nagyobb terjedelmű, eddig fel nem tárt őstölgyesek. Ujabb időben már ott is, kivált pedig Boszniában kezdetét vette a tölgyeseknek egyes nagy tőkével rendelkező vállalatok által való feltárása és kizsákmányolása.

Azonban a Balkán államok úgy politikai mint gazdasági állapotuknál, valamint fekvésüknél és terepviszonyaiknál fogva úgy a belső, mint pedig a külső kereskedelemnek csakis kis mértékben és nehezen hódíthatók meg. Néhány év előtt Albániában tervezett volt egy társaság nagyobb tölgyerdő vásárlásokat és kihasználásokat, azonban az ország megbizhatatlan vagyon- és személybiztonsága miatt a már majdnem létrejött vállalattal fel kellett hagyni.

A termelési költségek ennél fogva mindinkább magasabbak lesznek s a nagyméretű tölgyfaanyag az ára emelkedni fog.

Oroszország déli kormányzóságaiban szintén sok és jó minőségű tölgyes van. Hogy a közlekedési eszközök fejletlensége miatt ma még távolosó és hozzáférhetetlen Kaukázuson túli résznek őstölgyesei milyen kincseket rejtenek magukban, azt ma még sejteni sem lehet, de azok gazdagságához joggal fűzhetünk nagy reményeket. Még nagyobb homály borítja e tekintetben a távol keletet. A mennyire egyes délszibériai utasok állításainak hitelt adhatunk, ott még megmérhetetlen kiterjedésű őserdők vannak, melyekből tekintélyes részt a tölgy foglal el. Ha tehát Oroszország a közlekedési utaknak megkezdett lassu, de szívós kitartással folyó kiépítését folytatni fogja; és ha idővel a főközlekedési vonalak és a távolabb fekvő részek között is létesül az összeköttetés, úgy Európa meglepetésekre lehet elkészülve és a piacoknak nyers termé-

nyekkel való elárasztását várhatja, mi mellett az sincsen kizárva, hogy jóminőségű tölgyfa is nagy mennyiségben fog kerülni a piacra. Természetes azonban, hogy a tetemes szállítási költség Közép- és Nyugat-Európában az áraknak emelkedését fogja maga után vonni.

A szerző ezután azt a kérdést veti fel, hogy ilyen kilátások mellett célszerűnek mutatkozik-e Németországban a tölgyfát műfanyerés céljából is tenyészteni vagy sem?

E tekintetben, mivel már a tölgy alig fordul elő az olyan termőhelyeken, a melyeken a talaj és az éghajlat neki minden tekintetben megfelelne és a mely termőhelyeken 120 éves korban a 85 cm. átlagos mellmagassági vastagságot elérné és hektáronként 600—700 m.³ hozamot nyújtana, mert az ilyen termőhelyeket joggal a mezőgazdaság foglalta már le a maga részére; mivel továbbá a jó tömeggyarapodásnak egyik főfeltétele a tölgynél a meglehetősen magas évi hőmennyiség, mely tekintetben a németországi legjobb tölgytermőhelyek is a dél-dunai országok mögött messze elmaradnak és ez utóbbiakhoz hasonló termőhelyek még csupán Franciaországban találhatók, szerző annak a nézetének ad kifejezést, hogy Németországnak e tekintetben az előbb említett országokkal a versenyt felvenni nem lenne célszerű és pedig annál kevésbé, mert a mit ott 120 éves vágásforduló mellett elérhetnek, ugyanaz az eredmény Németországban még egyszer oly magas vágásforduló mellett sem éretnék el.

Szerző arra való tekintettel, hogy a tölgyműfa ára idővel tetemesen emelkedni fog, a nagy méretű műszaki célokra alkalmas tölgyfának, akár tiszta tölgy középerdőkben, akár pedig vegyes lombfaerdőkben, tultartás útján való tenyésztését ajánlja. Mivel pedig a magán erdőbirtokosok a rövidebb vágásfordulóban kezelt és biztosan jövedelmező fenyveseket helyezik előtérbe, szerző az állami erdőkben úgy pénzügyileg mint közgazdaságilag is célszerűnek tartja a tölgynek tultartás által való tenyésztését mindenütt ott, hol a talaj és az éghajlat neki megfelel.

Szerző végül még felemlíti, hogy a németországi erdők a német ipar tölgyfaszükségletét a mint a jelenben nem fedezik, épen úgy a jövőben sem fogják fedezni s azért Németországnak arra kell törekednie, hogy a külföldről való behozatalt megköny-

nyitse. Egyuttal pedig biztosítja a német erdőgazdákat, hogy a tölgyesek jövedelmezősége az által annál kevésbé fog apadni, mert a tölgyerdők az összes erdőterületnek csupán 6·8%-át foglalják el és abból is 3·2%-o sarjerdőkre esik.

Ehhez a magunk részéről még azt kívánjuk tenni, miszerint erdőgazdáink ime külföldi szakemberek közleményeiből is meggyőződhetnek arról, hogy a tölgyműfa áraknak már a közel jövőben tetemesen emelkedniök kell. Ennélfogva óva intjük mindazokat a birtokosokat, a kiknek erdeiben még vannak olyan tölgyállabok, a melyek egy-két évtizeden keresztül minden kár nélkül még fen tarthatók, ne vesztegessék el azokat potom áron, mi sajnos, különösen Erdély egyes részeiben előfordul, hol 5—6 koronával veszik a tölgymű- és épületi fának a köbméterjét még olyan helyeken is, hol a vasut közel van.

Karvas Emil.

A vadászmesterség könyve. Irta: *Lakatos Károly*, kiadta: *Endrényi Imre* Szegeden. Magyarországon jóformán minden épkézlábu ember szereti a vadászsportot. Mezőgazdasági országban ez természetes, mert erdön, mezőn elég alkalom nyílik e nemes sport üzésére és mert a kártékony, ragadozó vadakat is kénytelen a gazda pusztítani. A legnagyobb elismeréssel kell fogadnunk *Lakatos Károlynak* előttünk fekvő hatalmas kötetét, mely a vadászmesterségről 544 oldalra terjedő tanulmányt nyújt, olyan tanulmányt, mely elejétől végig főleg a magyar vadászati sportélet tapasztalataiból van meritve. Ha csak ez volna is *Lakatos Károly* könyvének egyetlen érdeme, ez is olyan érdem volna már, melyért szerzőt a feltétlen elismerés pálmája méltán megillesheti. De kiválóan becsessé teszi az előttünk fekvő könyv tartalmát az, hogy a vadászat kezelése, a hasznos vad óvása, tenyésztése és a ragadozó vadak pusztítása körüli teendőknék és ismereteknek igen gazdag tárházát viszi az érdeklődő közönség elé. A vadászmesterség könyve sikerült illusztrációkkal van gazdagon ellátva. Vastagh Géza, dr. Lendl Adolf, dr. Madarász Gyula, Kohaut tanár, Félegyházi Gyula, valamint Thorburn angol állatfestő és más jónévű festőművészek és tudósok illusztrációi diszesítik ezt a könyvet, melynek első lapján színes kivitelben van elhelyezve a szerző ajánlása felett *József Ágost* főherczeg családi czimere. Az érdekes

szakmunka tizenkét részre van beosztva. Az év minden hónapjában előforduló vadászati tudnivalók egy-egy külön fejezetben vannak részletesen, alaposan és nagy gonddal összefoglalva, úgy, hogy a könyvben, mondhatnánk mindent megtalál az érdeklődő, amit e téren tudni óhajt. Érdekes, hogy *Lakatos* Károly ezen vaskos könyvéhez tartalomjegyzéket nem fűzött. Szánékosan tette ezt azért, hogy — ugymond — akinek szüksége van a felhalmozott adatok valamelyikére, kénytelen legyen a könyvben buvárkodni, míg a feleletet megtalálja . . . mert sok dolog van elrejtve a műben, ami felületes átlapozásra szembe nem tűnik és „én azt akarom, hogy munkám valódi bibliája legyen a vadászoknak, hogy a hithűek minél többet forgassák, Diana istennőnk nagyobb dicsőségére.“

A diszes kiállítású kötet *Endrényi Imre* szegedi könyvnyomtató müintézetének válik becsületére. Ára 12 korona, kötve 16 korona. Megrendelhető akár Szegeden, akár Budapesten a Grill-féle könyvkereskedésben.

KÜLÖNFÉLÉK.

Kitüntetés. *Géresi Balogh* Vilmos ministeri tanácsost, a földmivelésügyi ministerium elnöki osztályának nagyérdemű vezetőjét Ő Felsége buzgó és kitünő szolgálata elismerésül a Lipórend lovagkeresztjével tüntette ki.

Az állami erdőtisztek fizetésének rendezéséről legutóbbi füzetünkben e rovatban közölt tájékoztató sorokat ezuttal csak azzal egészíthetjük ki, hogy azon aggályunkat, amelyet a pénzben élvezett földváltások beszüntetésének időpontjára vonatkozólag tápláltunk, maga a pénzügyi bizottság oszlatta szét, amidőn a törvényjavaslatra nézve javasolt módosításait külön ülésben végleg szövegezte. Kimondta ugyanis ekkor, hogy az erdőtisztek a mellékjárandóságok élvezetében — akár természetben, akár megváltásként élvezték azokat — megmaradjanak mindaddig, míg a rekompenzáció tényleg életbe lép.

Az akadémiai tanárok fizetésének javítása ügyében mult számunkban megemlékeztünk a Bányászati és Kohászati

Lapok alapján az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület igazgató-tanácsának tárgyalásairól.

Az említett lap egyik későbbi száma teljes szövegben közli a pénzügyministerhez intézett felterjesztést, mely a következő kérelemben csucsosodik ki:

1. A selmeczbányai bányászati és erdészeti akadémia tanárai vétessenek ki az állami tisztviselők státusából, s épen úgy, mint a többi tanintézetek, külön státusba soroltassanak és ezen státusban az akadémiának, mint hazánk legelső és legrégebb műszaki főiskolájának, az őt megillető előkelő hely biztosításáért.

2. Kérjük az akadémiai tanárok fizetésének egyenlősítését a többi főiskolák tanárainak fizetésével.

3. Amennyiben pedig az akadémián a tulajdonképpeni szak-tárgyak sikeres előadása megkívánja azt, hogy a tanszéket már az életben is maguknak nevet szerzett kiváló gyakorlati férfiak töltsék be, a selmeczbányai akadémia tanári fizetéseinél egyáltalán nem lehet a szigoruan bürokratikus álláspontra helyezkedni és az előre megállapított fizetéshez minden esetben ragaszkodni, mert a tanszékekre csak oly férfiakat lehet meghívni, a kik künn a gyakorlatban a rendes tanári fizetésnél jóval nagyobb jövedelem felett rendelkeznek. — Kérjük tehát, hogy már most a törvényjavaslat keretében megadassék a mód, hogy a selmeczbányai akadémián egyes tanszékeket a rendestől eltérő és a nyugdíjba beszámítható nagyobb javadalmazással lehessen betölteni.

A porosz államerdészeti szolgálatba lépés feltételei a folyó év elején újból szabályoztattak. A Podbielski minster által kiadott új szabályzat lényeges intézkedései a következők: Az államerdészet tisztii létszámába való felvételre két vizsga letétele képesit: az „első erdészeti vizsga“ (Forstreferendar-Prüfung) és az erdészeti államvizsga (Forstassessor-Prüfung).

Ezen vizsgák letehetése végett az erdészeti pályára készülők tartoznak 1. előzetes erdei gyakorlatba lépni; 2. valamely erdészeti felső tanintézetet végezni és 3. az erdőgazdaság valamennyi ágában gyakorlatilag működni.

Általános követelmény továbbá, hogy az államerdészeti szolgálatra pályázók 1. érettségi vizsgával birjon, 2. 22 évnél idősebb

ne legyen, 3. teljesen ép és egészséges, 4. erkölcsi magaviselete fedhetlen legyen és végül 5. hogy a kiképztetéséhez szükséges anyagi eszközöket kimutassa.

Az előzetes erdei gyakorlat céljából a pályázó azon kerületi kormány főerdőmesteréhez folyamodik, amely kerületben a gyakorlati szolgálatot teljesíteni szándékozik. A pályázónak személyesen kell a főerdőmesternél jelentkeznie.

A főerdőmester a kérvényhez mellékelt okmányok és a pályázó családi viszonyai felől szerzett tájékozás alapján őt vagy elutasítja, vagy kérvényét a földművelésügyi miniszterhez döntés végett felterjeszti.

Ha a miniszter a felvételt engedélyezi, a főerdőmester az érdekelt erdőtanácsosok meghallgatása után megjelöli azon főerdészségeket, amelyekben a jelentkező az előzetes gyakorlati szolgálatot, amely legalább is egy évig tart, teljesítheti. Emellett a jelentkező kívánsága a lehetőséghez képest figyelemben részesül.

Az előzetes gyakorlat célja az erdészeti pályára készülő ifjut az erdővel és az erdőgazdasági üzemmel közvetlen szemlélet és gyakorlati szolgálat útján megismertetni. A jelölt ezen gyakorlati szolgálatáról naplót köteles vezetni, amelyet előljáró főerdészenek havonként, a főerdészségen megforduló felettes erdőtisztéknek pedig esetről-esetre bemutatni köteles.

A jelölteknek megfelelő, gondos és alapos oktatása és foglalkoztatása a főerdészek egyik legfontosabb kötelessége. Különös fontosságot tulajdonít az utasítás annak, hogy a jelöltek a felmérésben és szintezésben is szerezzenek gyakorlati ismereteket.

Ha ezen gyakorlati év alatt az illető akár a tehetség hiánya, az erdő iránti érdeklődés hiánya, testi gyengeség, hanyagság, megbízhatatlanság, erkölestelenség vagy valamely más ok miatt az államerdészeti szolgálatra alkalmatlannak bizonyulna, erről a főerdész az előljáró erdőtanácsosnak és főerdőmesternek jelentést tesz, akik aztán a tényállásról meggyőződve, az illetőnek elbocsátását elrendelik.

A gyakorlati év végével a főerdész bizonyítványt ad, amelyben határozottan ki kell emelni, hogy a jelölt mérési és szintezési munkálatokkal is foglalkozott. Ezt a bizonyítványt, nemkülönben a naplót ezenfelül az illetékes erdőtanácsos is aláírja.

További kiképzését a jelölt valamely porosz kir. erdészeti akadémián nyeri (Eberswalde vagy Münden), amelyen legalább két évet kell töltenie. Az akadémiai tanfolyam elvégzése után és legkésőbb 5 évvel az előzetes gyakorlati szolgálat megkezdése után a jelölt a ministernél az u. n. *első erdészeti vizsgához* való becsáttatásért folyamodik (Erste forstliche Prüfung, Forstreferendar-Prüfung). A kérvényhez csatolandó: 1. a sajátkezüleg írt életleírás; 2. az érettségi bizonyítvány; 3. az előzetes gyakorlatról szóló bizonyítvány és az ezen időre vonatkozó napló s amennyiben ezen gyakorlati szolgálat és az akadémiai tanulmányok között nincs meg a folytonosság, az időközi foglalkozásról szóló bizonylat; 4. az erdőakadémia látogatásáról szóló bizonyítvány, 5. saját felméréssel és felhordással készült részletes térkép, legalább 100 ha. nagyságu területről, táblázattal és az összrendező kiszámításával, a mérési kézikönyv csatolása mellett. A felmérésnél a kerületek theodolittal, a részletek bussola műszerrel mérendők; 6. 1:25000 mértékben készült gazdasági vagy korosztály térkép legalább 500 ha. területéről; 7. önállóan készített, legalább 2 km. hosszú szintezés rajza, a kézikönyv csatolásával.

A 5—7. pont alatt felsorolt mellékletek mindegyikén a jelölt sajátkezü megjegyzésben kijelenteni köteles, hogy azok az ő saját művei, melyeket minden idegen segédkezés nélkül készített.

Az első vizsga célja bizonyítani, hogy a jelölt a megkövetelhető általános műveltséggel és értelemmel bír, hogy szaktanulmányait elegendő sikerrel folytatta s hogy a további gyakorlati kiképzésre elegendő tudományos alappal bír, végül hogy egészben véve feljogosítsa arra a reményre, hogy az államerdészeti tisztikar használható tagja lesz.

Ebből kiindulva az első vizsga a következőkre terjed ki:

A) *Segéd-tudományok.*

1. Természettudományok:

- a) szerves és szervezetlen vegytan, különös tekintettel a talajtanban, növényélettanban és erdészeti iparműtanban szükséges ismeretekre;
- b) talajtan, ásványtan és közettan;
- c) meteorológia és klímatan;

- d) növénytan ;
 - e) állattan.
2. Jogi ismeretek.
 3. Földmérés tan.

B) *Erdészeti tudományok.*

Erdőművelés, erdővédelem, erdőhasználat, erdőbecslés, erdőrendezés, erdőértékszámítás, erdészeti történelem.

Az első erdészeti vizsgát egy erre a célra a miniszter által összehívott bizottság tartja meg *részben a szobában, részben a szabadban.* Az A1. és 3. tétel alatti tudományokban ez a vizsga az utolsó.

A vizsgát sikerrel letevők a „Forstreferendar“ czim viselésére jogosítatnak, ami körülbelül erdőgyakornokot jelent. Egyuttal államtisztviselői esküt is tesznek.

Ez a vizsga egyszer ismételtető (legkésőbb 2 éven belül), igen kedvezőtlen vizsgaeredmény mellett azonban a bizottság a jelöltet a vizsga megismétlésétől eltilthatja s ezzel az erdészeti pálya elhagyására kényszeritheti.

Az első vizsga letétele után az erdőgyakornok két szemeszteren át *valamely német egyetemen államjogot, nemzetgazdaságtant, gazdasági politikát és pénzügytant hallgat.*

További kiképzését az erdőgyakornok *tanulságos* erdőkben, tudományos önképzés és az összes erdőgazdasági teendőkben való részvétel útján nyeri erre hivatott kir. főerdészek vezetése mellett.

A további kiképzés végett felkeresendő főerdészségek kiválasztása rendszerint az erdőgyakornok tetszésére bizatik, a miniszternek azonban jogában van erre nézve másként is rendelkezni.

A főerdész közvetlen eljárója az erdőgyakornoknak. A gyakorlati kiképzésnek ez a második szaka legalább két évig tart. Ebből katonai szolgálatra vagy szabadságolásra legfeljebb 14 hét eshetik.

A gyakorlati időből az erdőgyakornok tartozik egy és ugyanazon főerdészségben legalább 6 hónapig és pedig a deczembertől május végéig terjedő félévben, altiszti szolgálatot teljesíteni (Försterzeit). E végből a főerdészségnek egyik, a felügyelő erdőtanácsossal égyetértőleg megállapítandó védkerületét, vagy annak részét jelöli ki a főerdész, melyben az erdőgyakornok az altisztek összes teendőit ugy az erdővédelemnél, mint a vágásokban, a fa méré-

sénél és számozásánál, a méret- és bérjegyzékek kiállítása körül, a fa értékesítésénél és kiutalásánál, az erdősitéseknél és az erdő ápolásánál saját felelősségére ellátja. Ez idő alatt más segéd szolgálatot nem teljesíthet.

Más 5 hónapon keresztül az erdőgyakornok a főerdészség vezetését veszi át a főerdész felügyelete és felelőssége mellett. (Verwaltungszeit). A főerdész minden előforduló szolgálati ügyet (esetleges különleges természetű személyi ügyek kivételével) az erdőgyakornokkal intéztet el, de annak minden írásbeli intézkedését ellenjegyzzi. Ezen idő alatt az erdőgyakornok az összes számadásokat vezeti és a termelési vagy az erdősitési költségekről elszámolni tartozik. A pénztári szolgálatban teljes jártasságot kell szereznie és az ellenőrködő tisztviselők kirándulásain részt vesz.

További 4 hónap erdőrendezőségi szolgálatban töltendő.

Az erdészeti akadémiák kirándulásain és a német erdészeti egyesület közgyűlésein való részvétel (a melyeken kevésbé az adminisztratív ügyek lebonyolítása mint inkább tanulságos tárgyak megvitatása dominál) a két évi gyakorlati szolgálatba beszámítatják, ha a részvétel kellően igazoltatik és róla napló vezettetik.

Egyebekben a gyakorlati kiképzés ideje minél több főerdészség felkeresésére fordítandó, hogy az erdőgyakornok az előforduló összes fánemekkel és üzemmódokkal különféle viszonyok között alaposan megismerkedjék.

A gyakorlati kiképzés ideje alatt az erdőgyakornok számozott oldalakkal ellátott naplót vezet. Ebben nem könyvekből merített elméleti fejtegetések kívántatnak, hanem a napi foglalkozás és tapasztalatok naplószerű leírása. Befejezésként néhány különleges megfigyelés, vagy tapasztalat értekezésszerű fejtegetése fűzendő hozzá. A naplót a főerdész havonként egyszer és azonkívül főerdészségének elhagyásakor láttatja, illetőleg záradékolja.

A főerdészek legelső kötelességei közé tartozik, az erdőgyakornokok kiképzéséről gondoskodni és őket hibáikra figyelmeztetni. Felügyelnek a gyakornokok magánéletére is s ha ezek akár szolgálati tekintetben, akár a magánéletre vonatkozólag oly vétséget vagy hanyagságot követnének el, mely az államerdészeti szolgálattal összeférhetlen, vagy egészségi állapotuk tenné őket az erdészeti szolgálatra alkalmatlanná, a miniszter által elbocsáthatók.

Azon főerdészek, melyeknek kerületében a gyakornok 4 hétnél tovább időzött, a mikor az más szolgálati helyre távozik, a kormánynak részletes jelentést küldenek személyéről.

Kétévi gyakorlat és a katonai kötelezettség teljesítése után az erdőgyakornok az államvizsgához jelentkezhetnek. Ehhez azonban csak akkor bocsátható, ha az első erdészeti vizsga óta 6 évnél több még nem telt el.

Az *államvizsga* évenként kétszer tartatik, és pedig a fennálló külön rendelkezések szerint részben a szobában, főként azonban künn *az erdőben*. Az államvizsga az erdészeti tudományok és az erdőgazdaság összes ágaira kiterjed, felöleli továbbá a köz- és magánjogi ismereteket, nemzetgazdaságtant, pénzügytant, erdőgazdasági politikát, szolgálati szervezetet, erdészeti számvitelt és pénztárkezelést, s egyáltalán az erdészeti ügyvitel összes tárgyait, nemkülönben a vadászatot is.

A vizsga letétele esetén a Referendarból „Forstassessor“ lesz. Mint ilyen várja be a főerdészsze való kinevezést.

Ha a vizsga nem sikerült, az legelőbb 6 hó multán, de legkésőbb két éven belül megismételhető, de a miniszter a vizsgajelöltet az államerdészeti pályáról még ekkor is esetleg teljesen kizárhatja. A vizsga megisméltésére rendszerint csak akkor adnak engedélyt, ha csak a vizsgatárgyak egy részében volt az eredmény elégtelen.

Poroszországban igen sok a számfelletti, fizetést nem élvező Forstassessorok száma, a kik főerdészi állásra várnak. Ezeknek saját kérelmükre megengedik, hogy időlegesen magán- vagy községi szolgálatba lépjenek.

Ha a fentiekben ismertetett szabályzaton végigtekintünk, feltűnik annak rendkívüli szigora. Ennek a szigornak köszönhető azonban, hogy a porosz államerdőknek tisztikara minden tekintetben oly magas színvonalon áll.

A tanidő a gyakorlati kiképzés idejét beleszámítva legalább 6 év és pedig 1 év előzetes gyakorlat, 2 év akadémia, 1 év egyetem, 2 év gyakorlat. És pedig minő gyakorlat!

Gyakorlat, a melyre nézve nem tisztán az u. u. szolgálati érdek, helyesebben mondva a *pillanatnyi* szolgálati érdek a mérvadó, hanem a *kiképzés érdeke*, mely végeredményben a jól felfogott

szolgálati szemponttal teljesen fedi magát. Gyakorlat, melyet részletes utasítás szabályoz, s a mely alatt a felebbvalónak szigorú kötelességévé van téve, hogy törődjék kiképzés céljából beosztott fiatal szaktársával.

Ha ezzel szembeállítom, hogy nálunk erre vonatkozólag semmiféle utasítás nem áll fenn, hogy sok kezdő szaktárs teljesen egyoldalú gyakorlattal lép az államvizsgáló bizottság elé azzal az óhajjal, hogy őt az erdőgazdaság önálló vezetésére képesítettnek jelentse ki, ha meggondolom, hogy tisztán a főnökök egyéni jóakarátán mulik az, hogy több, vagy kevesebb alkalma legyen ifjú szaktársainknak a gyakorlati tanulásra, akkor valóban nem lehet csodálkoznom azon, hogy néha valóban bámulatba ejtő tudatlanságot tanusítanak egyesek az államvizsgáló-bizottság előtt. Hiszen szavahihető egyéntől értesültem oly esetről is, midőn a végzett erdőakadémiai hallgató az államvizsgát megelőző két évet majdnem kizárólag egyik erdőhatóságnak *kiadóhivatalában* töltötte! Talán mert szép írása volt.

Melegen ajánlom e kérdés tanulmányozását és mielőbbi szabályozását illetékes köreink figyelmébe.

Azután nem érint-e rokonszenvesen, hogy a gyakorlati vizsgák nemcsak a szobában, hanem az erdőben is tartatnak? Mennyi alkalom a vizsgajelölt gyakorlati tudását kideríteni!

Sokat hallunk arról a szomorú közönyről, melylyel ifjabb szaktársaink saját életpályájuk, az erdőgazdaság iránt viseltetnek. Nem hiszem, hogy ily panaszra okot találjunk, ha felebbvalóik pályájuk kezdetén több gondot fordítanak arra, hogy a tanulásra alkalmat nyujtsanak, sőt őket erre együttes kirándulások útján és más alkalmas módon *kényszeríténék*. *Bund Károly.*

Az oroszországi erdészeti felső szakoktatást mult évi szeptember hó 1-e óta új császári rendelet szabályozza, melyet alábbiakban kivonatosan ismertetünk.

A szent-pétervári erdészeti főiskola jövedelmei: az állami hozzájárulás, mely évenként 185,300 rubel, a tandíjak és lakáspénzek, mely utóbbiak a bennlakó hallgatók részéről fizettetnek, a vizsgadíjak, az intézet kiadványainak, kertjeinek stb. jövedelmei.

A tanfolyam 4 év. Tantárgyak: 1. Görög-kath. theologia. 2. Mennységtan és gyakorlati erömmütan. 3. Földméréstan és térkép-

rajzolás. 4. Növénytan. 5. Általános és részletes geologia. 6. Természettan, klimatan, meteorologia. 7. Vegytan. 8. Nemzetgazdaságtan, pénzügytan és statisztika. 9. Talajtan és a mezőgazdaság alapvonalai. 10. Erdőtenyésztés általában és dendrologia. 11. Részletes erdőtenyésztéstan. 12. Erdőrendezés és erdőbecslés. 13. Erdészeti iparműtan. 14. Erdészeti építkezés és mérnöki ismeretek (rajzzal). 15. Erdészeti törvénykezés és közigazgatás. 16. Törvényisme. 17. Ásvány- és földtan. 18. Gyümölcstenyésztés és kertészet. Ezenfelül a német és francia nyelvet tanítják, melyek egyike a hallgatóra nézve szabad választása szerint kötelező.

Az oktatás elméleti és gyakorlati. A gyakorlatok részben az intézetben, részben a földmivelésügyi minister által kijelölt erdőterületekben tartatnak.

Van 8 rendes, 4 rendkívüli tanszék. Ezenkívül magántanárok is adnak elő.

Az előadások a téli hónapokra esnek, a nyári hónapokat főleg a gyakorlati oktatás tölti ki. Szünidő télen decz. 15-től jan. 15. Nyáron az I. és II. éveseknek 1—1½ hónap. A III. és IV. évesek nyáron nem részesülnek szünidőben.

A hallgatók számát a minister szabja meg. Csak gymnasiumi vagy reáliskolai érettségi bizonyítvánnyal bírók vagy más a minister által elegendőnek elismert képzettségűek vétetnek fel. A hallgatók egyenruhát hordanak. A tandíj félévenként 6 rubel.

A tanintézet elvégzése után a hallgatók a gyakorlati szolgálatba lépnek s erről az u. n. gyakorlati vizsga letételéig, a mely a mi államvizsgánknak felel meg, naplót vezetnek.

Állami birtokvásárlás a Tátrában. A magyar kormány a Magas-Tátrának magyar kézen való megtartása érdekében folytatja a birtokvásárlásokat. Egy fél millió korona vételárban megszerezte 77 felsőerdőfalvi urbéresnek erdőbirtokát, mely 2832 katasztrális holdnyi kiterjedésű. Az újabban megszerzett erdőbirtok határos az állam nagykiterjedésű erdeivel. Hir szerint a kormány a Magas-Tátrában újabb birtokszerzések iránt alkudozik.

A Munk H. és fiai czég maroszlatinai faipartelepének pusztulása. A múlt év őszén tartott erdészeti közgyűlés alkalmával egyesületünk számos tagja által meglátogatott és az Erdészeti Lapok m. évi XI. XII. füzetében ismertetett virárgzó

faipartelep, mely a bükkfának faipari czélokra való feldolgozása terén hazánkban párját ritkító eredményeket ért el, április hó 25 és 26-ika közötti éjszakán eddig ki nem derített okból keletkezett tüzvész folytán csaknem teljesen megsemmisült.

A gyár főépülete (gőzfürész, dongagyár) költséges berendezésével, továbbá a szomszédos raktárépületek, melyekben nagy értékű készletek voltak felhalmozva, rövid 6 éven belül most már 2-od izben a tűz martalékául estek.

A gyárhelyiségekből csak a szárítókamarák, a botgyár, a parkettaraktár, a czég irodahelyisége és lakása, valamint a munkáslakházak maradtak sértetlenül.

A czégnek daczára annak, hogy a gyár biztosítva volt, tetemes veszteségei vannak, a miért elhatározta, hogy az üzemet továbbra folytatni nem fogja.

A czégnek ezen elhatározása nemcsak a hazai faiparnak, különösen a bükkfaipar czikkék terén elért fellendülésére lesz hátrányos kihatással, de a vidékbeli szegénysorsu lakosságra is — tekintve, hogy a gyár több mint ezer munkást állandóan foglalkoztatott, — pótolhatlan veszteséget jelent.

Tompa Ferencz.

Magyar kiviteli kézikönyv. *Láng* Lajos kereskedelmi miniszter megbizta a m. kir. Kereskedelmi Muzeumot, hogy a kiviteli czimtárból, melyet ez az intézet 1894-ben és 1898-ban közzé tett, harmadik kiadást bocsásson közre. Ez a czimtár 1894-ben 1223 kivitelképes magyar ipartelepét ismertetett francia nyelven, nyolcz nyelvű magyarázatokkal és 10.000 példányban küldték szét valamennyi világpiacra. Az 1898-iki kiadást, mely 2.153 magyar ipartelepét ismertetett és külön függelékben 760 terménykiviteli czéget is sorolt fel, 5.000 példányban terjesztették világszerte. Miután magyar kereskedelmi és ipari czimtár nincs, ez a „kiviteli czimtár“ magyar nyelven is megjelent és az iparpártolási törekvéseknek megadta a jelentősebb hazai források jegyzékét. Az új kiadás, melyet most a kereskedelmi miniszter a bel- és a külföldi üzletvilágnak nyújtani akar, az eddig tapasztalt igényekhez képest sokkal tágabb keretet fog felölelni. Közölni fogja, úgy az mint az eddigi kiadások, a hazai gyárak, a különlegességeket készítő és szélesebb fogyasztó kör részére dolgozó kézművesek és müiparosok, a házi-

ipari vállalkozók és a hazai nyerstermények kivitelével foglalkozó kereskedők czimeit. Szerepelni fognak még egy új részben nagykereskedők, akik hazai gyártmányok kivitelével foglalkoznak, földbirtokosok (részvénytársulatok, termelő szövetkezetek stb.) a mennyiben kereskedelmi növényeket, állati terményeket, erdészeti, bányászati termékeket stb. nagyobb mennyiségben hoznak a világpiacra; továbbá a külkereskedelem szempontjából számba jöhető intézetek, egyletek, forgalmi vállalatok, az ország őstermelési vagy ipari életének jelentősebb tényezői, amennyiben működési körükről rövid tájékoztató közleményt küldenek be a m. kir. Kereskedelmi Muzeumnak.

A külföldi üzletvilág részére a mű francia, német és angol kiadásban fog megjelenni és ezen kiadásokban egy függelék tömör ismertetést fog közölni az ország őstermeléséről, ipari helyzetéről, külkereskedelméről, továbbá azon közzgazdasági intézményeiről és viszonyainkról, amelyekről az idegen kereskedőnek, aki velünk üzleti összeköttetésbe óhajt lépni, tudomást kell szereznie.

A magyar és a horvát kiadás ezen függelék helyett a külföldi piacokon való térfoglalásról fog közleményeket tartalmazni.

Ezt a czimtart a kereskedelmi miniszter hivatalból megküldeti az összes hazai hatóságoknak és közintézeteknek, továbbá külföldre az összes es. és kir. konzulátusoknak valamint a külföld jelentékenyebb kereskedelmi intézeteinek. Az érdeklődő üzletemberek igen mérsékelt áron fogják megkaphatni.

A kereskedelmi Muzeum az adatgyűjtést májusban befejezi; eddig közel 4,000 kérdőívet küldött szét és kívánatra készséggel küld ilyet mindazoknak, akiknek a fentiek szerint igényük van rá, hogy a műben szerepeljenek. A mű szövegéhez díjmentesen közli a lényeges adatokat, de az érdekelteknek alkalmat kívánt nyújtani, hogy készítményeiket, működési körüket a modern módszerek szerint ismertethessék és ezért a nyomdai munkát elnyert vállalatot feljogosította hirdetések közlésére is.

Megemlítendő végül a kereskedelmi miniszternek az az intézkedése, hogy a Kereskedelmi Muzeum az itt felölelt anyagról ezentul rendszeren nyilvántartást fog vezetni és a beállott változásokat félévenként megjelenendő pótfüzetekben, illetve új meg új kiadásokban fogja a bel- és a külföldi közönség tudomására juttatni.

A görgényi uradalomba vezetendő erdei vasut nyomjelzési munkálataival 97 K. kilométerenkinti díjazással Fábián Lajos budapesti mérnök bizatott meg.

Uj villamos erdei vasut. A fenyőházai m. k. erdőgondnokságban még a folyó év folyamán 21.89 km. hosszúságu villamos üzemü erdei vasut fog épülni. Nyomtáv 76 cm. Az áramfejlesztő telepet vízi erő fogja hajtani. Egyidejüleg hallomás szerint a fenyőházai fűrésztelep is át fog alakittatni villamos üzemre. Ezt lehetővé teszi az a körülmény, hogy a fűrészpport nem szűkéses elégetni, miután az jól értékesithető.

A hazai közlekedési vállalatok és az állami vas-és] aczélgyárak fabeszerzései 1901-ben a kereskedelmi muzeum közlése szerint 13.772,574 K. értéket képviseltek. Ez összegből csupán 192.136 K. (1.3⁰/o) esik a külföldön beszerzett anyagokra.

Kérelem a tisztelt erdőgondnok urakhoz. A magy. kir. földmivelésügyi miniszter ur jóvoltából a magy. kir. állami *Rovartani Állomás* végre saját otthonába vonult. Habár nem a saját hajlékában, de mégis saját és állandó, noha egyelőre még szűkös helyiségében most már van annyi helye, hogy az évek óta gyűjtött anyagát rendezhesse és olyan alakban helyezhesse el, hogy az valóban tanulságos legyen. A gyűjtemény elrendezésében természetesen első sorban mindig azt tartottam szemem előtt, hogy mindenütt az foglalja el a főhelyet, a minek gyakorlati jelentősége van, még pedig vagy azért, mert megkönnyíti a kártékony *állat felismerését*, vagy mert mutatja, hogy milyen *nagy kárt tehet*. A gyűjtemény természetesen nem egyoldalú, hanem felöleli az egész mező- és erdőgazdaságot. A mi az erdőgazdasági részt illeti, noha abban sok szép és tanulságos anyag van, az bizony mégis felette hiányos s ez birt arra, hogy a t. erdőgondnok urakhoz ez uton is forduljak és hozzájuk a következő kérelmet intézzem.

Nagy hálával és intézetem nevében nagy köszönettel veszem, hogyha az olyan dolgot, mely az állatoktól ered, az állatokkal összefüggésben van és erdőgazdasági jelentőséggel bír, a *Rovartani Állomás* gyűjteményének megküldik. Ilyen dolgok első sorban a különböző állatoktól különféleképpen megsérült növényi részek. Az állatok alatt nemcsak a rovarokat, hanem az összes gerincze-

seket is értem, tehát első sorban az erdőben élő összes apró rágcsálókat. Azután kérem a rovaroktól, azoknak különböző alakjaitól okozott rágásokat, lett légyen e rágás földfeletti, vagy földalatti. Az ilyen küldeményt annál nagyobb hálával veszem, hogyha vele megkapom használható alakban a kártevőt is. Hogy mi és hogyan küldendő, azt az erdészembernek nem kell részletesen mondanom: a mit erdészembertől eddig kaptam, az — kevés kivétellel — mind használható állapotban érkezett meg, mert esetről-esetre mindegyik tudta, hogy mit hogyan küldjön,

Köszönettel veszem én a nagy és nehezebb farágványokat is. A megszerzésük körül felmerülő költségeket, valamint a vasutrával való szállítás költségét is megfelelő nyugta alapján szívesen megtéritek. Általában a mi a költséget illeti, azt a *Rovartani Állomás* viseli, tehát a kisebb küldemények portóját is.

S e kérésemre nemcsak az elébb érintett körülmény késztet, hanem különösen az is, hogy senkinek sincs annyi ezernyi alkalma az effélék összegyűjtésére, mint éppen az erdőt napról-napra járó erdészembernek. Én legalább úgy vagyok vele, hogy ha sorsom valamely erdészeti ügyben akár csak 2—3 órára az erdőbe visz, üres kézzel soha sem hagyom azt el, mert mindig akad olyasvalami, a mit érdemes felszedni és eltenni. Ezt látják a t. erdőgondnok urak is, de mert maguk úgy sem helyezik azt el és nem is tudják, mit kezdjenek vele, rendesen ott hagyják. Ezuttal kérem, hogy ne hagyják ott. Bármely csekélységnek is lássák azt, szedjék fel: mert a kisebb dologból kerül ki a nagy. S az ilyen dolgok összeszedésére jó lesz, ha nemcsak a fiatal erdészgenerációt szoktatjuk, hanem hozzászoktatjuk és kényszerítjük rá az erdőőri személyzetet is. Nekik az effélék megszerzésére még több az alkalmuk, mert gyakrabban fordulnak meg olyan helyeken is, a hová az erdőgondnok egyéb dolgai miatt mégis ritkábban juthat el.

E kérésemet kiterjesztem még a kertgazdasági dolgokra. Az erdészember a kertekben, gyümölcsösökben is gyakran megfordul s ő az, a kihez az ő környéki embere tanácsért fordul. Az ilyen alkalmakkor akadó érdekes dolgokat ne hagyja el: érdemes lesz azokat is eltenni.

Végül még egy kérésem van. Az erdőőri iskolák tisztelt igazgatói közül már többen azzal a kéréssel fordultak hozzám, hogy

adjon a *Rovartani Állomás* az ő iskolájuknak olyan rovargyűjteményt, hogy a tanuló ifjuság tanulhasson belőle és ismerje meg a magyar erdőségek hatlábu ellenségeit. E kérés méltányos és én szívesen teljesíteném azt, de a jó szándéknak nemcsak kilenczvenkilencz, hanem ezen felül is még néhány akadálya van, melyek közül az első az, hogy az ilyen gyűjteményt nincs miből összeállítanunk. Erre nézve is kérem, hogy ha az erdész uraknak alkalmuk nyílik, kérjenek minden egyes kártevőből és annak minden egyes alakjából (hernyó, pajor, báb, kifejlődött állat) legalább 25—30 dbot s küldjék azt, a mit lehet elevenen, így, a mit lehet borszeszben, akkor ebben. Igaz, nincs 25—30 erdőri iskolánk, de mégis annyit kérek, hogy belőle a jót és szépet ki lehessen válogatni. Azután a hernyóból és bábból még 30-nál is több darabot kérek, mert ezekből föl akarjuk itt még a lepkét is fejleszteni. Mert csakis az ilyen lepke szép és ép, a melyet az ember így szed. Ahol az eltevéshez és a küldéshez üveg is szükséges, azt szívesen küldöm, ha erre nézve az illető a *Rovartani Állomáshoz* (Bpsten, Oszlop-u. 26.) fordul.

Az ilyen gyűjtőmunka lassu, de ha másképp nem lehet, haladnunk kell ezen az uton is.

Midőn az itt előadott kérésemet a t. erdőgondnok urak szíves figyelmébe ajánlom, maradtam kiváló tisztelettel Budapesten, 1903. évi május hó 1-én

Jablonowski József,
a m. kir. áll. *Rovartani Állomás*
főnöke.

Dimitz Lajos, cs. kir. miniszteri tanácsos, az ausztriai állami és alapítványi erdőgazdaság vezetője 41 évi sikerdus szolgálát után nyugalomba vonult s ez alkalomból az *államtitkári* czimet és jelleget nyerte. Utódja *Heidler Artur* miniszt. tanácsos.

Na gyméretü tölgy szálfák árverési eredménye. Az „Erdészeti Lapok“ 1902. évi február havi füzetében a magyar vallásalap tulajdonához tartozó vaiszlói tölgy szálerdő 1902. évi vágásának értékesítésénél előfordult nevezetesebb árverési eredményeket közöltem.

Jelenben ezen közleményem kiegészítéseül ugyanezen erdő 1903. évi vágásának értékesítésénél tapasztaltokról óhajtok ismét egyes felemlítésre méltó adatot a nyilvánosságra hozni.

Ugyanis a vaiszlói 1903. évi 18'8 K. holdnyi vágásban, — a 175 m³ uradalmi és kegyuri illetményfa kitermelése után, — visszamaradt 228 drb. 2285 m³ és 14902 K. 79 f-re becsült tölgyszálfa 25749 K.-ért, vagyis átlag darabonként 112 K. 93 f. árban, a 27 drb. 137 m³ és 626 K. 31 f. becsült kőris szálfa pedig 925 K.-ért, vagyis darabonként 34 K. 25 f. árban adattak el a mult évi november hó 12. és 13.-án tartott szálfa-árverésen.

Magában ez eredmény rendkívüli kedvezőnek mondható, azonban a vételért így egészben kitüntetve, az árverési eredmény rendkívülisége még sem tűnik ki kellőképp.

Hogy azonban a kedvező eredmény annál szembetűnőbb legyen, különösen 3 db tölgyszálfa vételáráról óhajtok részletesebben beszámolni.

Nevezetesen eladatott egy db 9 m³ szer- és 15 m³ tűzifára összesen 24 m³-re becsült tölgyszálfa 414 K.-ért; egy drb 10 m³ szer és 22 m³ tűzifára, összesen 32 m³-re becsült tölgyszálfa 423 koronáért; végül egy db 33 m³ tűzifára becsült tölgyszálfa 517 koronáért.

Mindez adatok azt hiszem méltán sok, az erdők fahozamának értékesítésével foglalkozó erdészben az irigységet fogja felkelteni, de biztos a reményem, hogy hasonló árak részben másutt is elérhetők lesznek, ha az erdészeti szakközégek buzgó, fáradtságot nem kimélő helyes vezetése mellett az illető vidék polgárságával a faiparral való foglalkozás megkedveltetik, másrészt, ha az erdőbirtokosoknak törekvése majdan egyszer már oda irányul, hogy erdejük fahozamát lehetőleg belterjesen kihasználják, és minden egyes vevőnek, még a legjelentéktelenebbnek is alkalmat nyújtanak, hogy az erdőbirtokosoktól közvetlenül méltányos árban és feltételek mellett azon erdei terményt vásárolhassa, mely szükségletének, czéljainak leginkább megfelel.

—ő.

Villámütés nem okoz delejes zavart. Az 1901. évi Erdészeti Lapok IX. füzetében tárgyalt delejes déllő meghatározási módozatának gyakorlati kivitelénél, vagyis a delejes déllőnek háromszögelési uton való meghatározásánál, a mult év nyarán alkalmam nyílt meggyőződnöm azon állításom helyességéről, hogy a villámütés delejes zavart nem idéz elő.

Nevezetesen 1902. év július 26-án Szeben vármegyében a

Hohe Rinne Klimatikus fürdőtől délnek elvonuló vízvázasztón a Besineu havason, a 859. számú háromszögelési pont rudjába a villám beütött; ezen pontról ugyanazon év augusztus 2-án a delejes déllő meghatározásához szükséges adataimat észleltem és ugyancsak egyidejűleg a fenti ponttal szomszédos több pontról ezen adatokat megállapítottam.

Megejtett számításaimból következő delejes déllőket nyertem meg: 859-nél ny. $4^{\circ}-32'$; 860-nál ny. $4^{\circ}-20'$; 872-nél ny. $4^{\circ}-27'$; 876-nál ny. $4^{\circ}-27'$.

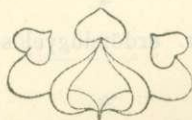
Ezekből látnivaló állításom helyessége, miáltal az Erdészeti Lapok 1900. évi V. füzetében foglalt ezzel ellenkező állítást megdöntöttnek tartom.

Török A. főmérnök.

Pehán Gusztáv nyug. urad. erdőmester (Sátoralja-Ujhely) több művére küldött hozzánk előfizetési felhívást. Az egyik czime „*Tanulmány a mezőgazdasági számvitelről*“, ára 3 kor., a másiké „*Mezőgazdasági birtokbecslések egyik módozatának kézikönyve*“, ára 4 kor. Ajánljuk e műveket olvasóink szives figyelmébe.

Névmagyarosítás. *Klausmann József* kir. erdész, az Országos Erdészeti Egyesület rendes tagja vezetéknevét *Ferenczfi*-re változtatta. Éljen!

Halálozások. *Káspár József* ny. m. kir. főerdész (Apatin), továbbá adelsheimi *Dunst Károly* Frigyes főherczeg baranyavári erdőhivatalának főnöke és *Pehán Gusztáv*, Károlyi László gróf nyug. urad. erdőmestere (Sátoralja-Ujhely), az Országos Erdészeti Egyesület rendes tagjai meghaltak. *Béke hamvaikra!*

Változások és kitüntetések az erdészeti szolgálat köréből.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter az állami kezelésbe vett községi s némely más erdők és kopár területek kezelésénél alkalmazott erdőtisztek létszámában kinevezte *erdészjelöltékké* a XI. fizetési osztály 3-ik fizetési fokozatába: *Kuka József* m. kir. állami erdőgyakornokot (a beszercei m. kir. erdőigazgatóságához), *Hermann János* m. kir. erdőgyakornokot (nagy-enyedi m. kir. állami erdőhivatalhoz), *Bukva János* m. kir. erdőgyakornokot (a kolozsvári m. kir. állami erdőhivatalhoz) *Szekács Vincze* uradalmi erdőgondnokot a trencsényi m. kir. állami erdőhivatalhoz) *Arnaut Miklós* okleveles erdész (a csik-szeredai m. kir. állami erdőhivatalhoz), *Lakner Lajos* uradalmi erdész (a rimaszombati m. kir. állami erdőhivatalhoz); *erdőgyakornokká*: *Nádai Dénes* végzett erdészeti akadémiai hallgatót (a beszercei m. kir. erdőigazgatóságához).

*

A m. kir. földmivelésügyi miniszter *Turek Béla* végzett erdész akadémiai hallgatót, a magyarországi kincstári erdőket kezelő erdőtisztek létszámába, ideiglenes minőségű erdőgyakornokká nevezte ki.

*

A m. kir. földmivelésügyi miniszter *Mayer Aurél* végzett erdész akadémiai hallgatót a magyarországi kincstári erdőket kezelő erdőtisztek létszámába, a lipótújvári főerdőhivatal kerületébe, ideiglenes minőségű erdőgyakornokká nevezte ki.

*

A m. kir. földmivelésügyi miniszter, a magyarországi kincstári erdőket kezelő erdőtisztek létszámában *Chrenóczy Nagy Antal* erdőmestert a VIII-ik fizetési osztály 2-ik fokozatába, *Zathureczky Vilmos* erdész a X-ik fizetési osztály 1-ső fokozatába, *Spettmann János* erdész pedig a X-ik fizetési osztály 2-ik fokozatába léptette elő.

*

A m. kir. földmivelésügyi miniszter a horvát-szlavonországi kincstári erdőket kezelő erdőtisztek létszámában *Ruzicka Ágoston* erdőmestert a VIII-ik fizetési osztály 2-ik fizetési fokozatába léptette elő.

*

A turócszentmártoni kir. erdőfelügyelőség vezetésével *Székely Mózes* kir. erdőfelügyelő bizatott meg.

*

Hoffmann Gyula dr. kir. alerdőfelügyelő a kolozsvári kir. erdőfelügyelőségtől a nagyszebeni kir. erdőfelügyelőséghez ugyanazon minőségben áthelyeztetett.

*

Gyarmathy Mózes m. k. erdőrendező Orsováról M.-Szigetre helyeztetett át.

Kellner Viktor Coburg hgi erdőgyakornok *Polonkára* (Gömörm.) helyeztetett át.

*

A m. kir. földmivelésügyi miniszter *Spettmann* János m. kir. erdészt a kolozsvári erdőigazgatóság kerületéből a szolgálat érdekében a földmivelésügyi miniszterium erdészeti főosztályába helyezte át.

*

A m. kir. földmivelésügyi miniszter *Jancsó Gyula* erdészt a kolozsvári erdőigazgatóság kerületéből a szászsebesi erdőhivatal kerületébe helyezte át és az építkezési ügyek műszaki vezetésével bizta meg.

*

A m. kir. földmivelésügyi miniszter *Radó Pál* főerdészt a soóvári erdőhivatal kerületéből a kolozsvári erdőigazgatóság kerületébe, *Nemes Béla* erdészt pedig az ungvári főerdőhivatal kerületéből a soóvári erdőhivatal kerületébe áthelyezte és előbbit a tordai faraktárgondnokság, utóbbit pedig az aranyidkai erdőgondnokság teendőinek az ellátásával bizta meg.

*

A m. kir. földmivelésügyi miniszter *Ormai Kálmán* erdőmestert a besztérczebányai erdőigazgatóság kerületéből a zsarnóczai erdőhivatalhoz áthelyezte és a hivatal vezetésével megbizta. Áthelyezte továbbá a besztérczebányai erdőigazgatóság kerületében *Gáspár Béla* erdőmestert Breznóbányáról az erdőigazgatóság központi szolgálatához, *Pájer István* főerdészt a mihálytelki erdőgondnokságtól a breznóbányai ellenörködő főerdészi állomásra, *de Pottere Gerard* erdészt pedig a földmivelésügyi miniszterium erdészeti osztályából a besztérczebányai erdőigazgatóság kerületébe és a mihálytelki erdőgondnokság vezetésével megbizta.

*

A m. kir. földmivelésügyi miniszter *Kovács Aladár* főerdészt a lippai főerdőhivatal kerületéből a földmivelésügyi miniszterium erdészeti osztályába, *Rónay Imre* erdészt pedig a földmivelésügyi miniszterium erdészeti osztályából a lippai főerdőhivatal kerületébe áthelyezte és a berzovai erdőgondnokság vezetésével megbizta.

EGYESÜLETI HIRDETÉSEK.

Figyelmeztetés. Az egyesületi könyvkiadmányokból az egyesületi tagok csak egy példányt szerezhetnek meg a megállapított kedvezményes áron, több példány megrendelése esetében a többi példány után a nem tagok számára megállapított ár küldendő be.

Az **Országos Erdészeti Egyesületnél** (Bpest, V., Alkotmány-utca 6. sz.)
a következő művek rendelhetők meg:

„**Erdészeti Lapok**“. Az Országos Erdészeti Egyesület közlönye. Erdő- és földbirtokosok, erdészeti ügyekkel foglalkozók és erdőtisztek számára. Szerkeszti *Bund Károly*. 1903. XLII. évfolyam. Előfizetési ára 1 évre 16 korona. Megjelenik minden hó 15-én. Mutatványszámok ingyenesen. Régi évfolyamok mérsékelt áron.

„**Az erdőőr**“ vagy „**Az erdészet alapvonalai kérdésekben és feleletekben**“
Irta: Bedő Albert. VIII. kiadás, 1902. Erdészeti műszaki segédszolgálatra készülő egyének, földbirtokosok, községi előljárók és neptanítók részére. Ára 6 K.; 6 kor. 55 fill. előzetes beküldése esetén bérmentve és ajánlva küldetik.

„**Az erdőrendezéstán kézikönyve**.“ Irta: bölcsészai Belházy Emil. I. rész. Ára tagoknak 6 K., nem tagoknak 10 K.

„**Erdészeti növénytan**.“ Irta: Fekete Lajos és Mágócsi-Dietz Sándor. I. kötet Általános növénytan. Ára tagoknak 5 K. 60 fill., nem tagoknak 8 K.; teljesen elfogyott. — II. kötet: Növényrendszertan. Részletes növénytan. Növényföldrajz. Ára tagoknak 12 K., nem-tagoknak 18 K.

„**Erdei facsemeték nevelése**.“ Irta: Tomcsányi Gusztáv. Ára tagoknak 3 K., nem tagoknak 4 K.; 45 fill. postaköltség beküldése esetén bérmentve küldetik.

„**Erdészeti Építéstan**.“ Irta: Sobó Jenő. I. rész 1. és 2. kötet: Középités-tan. Egy-egy kötet ára tagoknak 11 K. 20 fill., nem tagoknak 16 K. — II. rész: Ut-, Vasut- és hidépités-tan. Ára tagoknak 12 K., nem tagoknak 16 K.

„**Magyar Erdészeti Oklevéltár**.“ Szerkesztette és történeti bevezetéssel ellátta: Tagányi Károly. 3 kötet. 1896. Ára tagoknak 20 K., nem tagoknak 40 K.

„**Erdészeti Rendeleték Tára**.“ 1880—1884, (I—IV.) és az 1885—89 (V—IX.) évfolyam teljesen elfogyott. (Ezen évfolyamokat az egyesület mérsékelt áron visszaváltja.)

Az 1890. (X.) évfolyam teljesen elfogyott.

Az 1891. (XI.) évfolyam ára tagoknak 60 fill., nem tagoknak 1 K. 20 fill.

Az 1892. (XII.) évfolyam teljesen elfogyott.

Az 1893—94. (XIII. és XIV.) évfolyam ára tagoknak 1 K. 20 fill. nem tagoknak 2 K. 40 fill.

Az 1895. (XV.) évfolyam ára tagoknak 60 fill., nem tagoknak 1 K. 20 fill.

Az 1896. (XVI.) évfolyam ára tagoknak 0 fill., nem tagoknak 1 K.

Az 1897. (XVII.) évfolyam ára tagoknak 60 fill., nem tagoknak 1 K., 20 fill.

Az 1898. (XVIII.) évfolyam ára tagoknak 70 fill., nem tagoknak 1 K. 40 fill.

Az 1899. (XIX.) évfolyam ára tagoknak 3 K., nem tagoknak 5 K.

Az 1900. (XX.) évfolyam ára tagoknak 60 f., nem tagoknak 1 K. 20 f.

Az Erdészeti Rendeleték Tára egyes füzetei 45 fill. postaköltség beküldése esetén bérmentve küldetnek.

Tangens-Táblázatok. Összeállította Pohl János. Ára tagoknak 1 K. nem tagoknak 2 K. (Kapható a szerzőnél is Budapest, VI., Teréz-körút 24/a).

„**A legelőerdők**.“ Irta: Földes János. (Külön kiadása az Erdészeti Lapok^k 1895. évi I—V. füzetében közölt munkának.) Ára tagoknak 1 K. 60 fill., nem tagoknak 2 K. 40 fill.; 55 fill. postaköltség beküldése esetén bérmentve küldhető.

„A selmeczbányai m. k. erdőakadémia története és ismertetője.“ Irta: Vadas Jenő, Ára 4 K. (erdőgyakornokoknak 3 K., akadémiai hallgatóknak 2 K.) Kapható a szerzőnél (Selmeczbányán) is. Az Orsz. Erd. Egyesület a megrendelésnek csak akkor tehet eleget, ha a t. megrendelők a könyv árával egyidejűleg 55 fill. postaköltséget is beküldenek, a mikor a könyv bérmentve, ajánlva adatik postára.

Az Erdészeti Zsebnaptár 1903. évi (XXII.) évfolyama Ára egyesületi tagoknak 2 K., mások számára 3. K.

„A vadászati ismeretek kézikönyve.“ Irták: Belházy J., Szécsi Zs. és Illés N.; négy kötet ára az O. Erd. E. tagjainak füzve 9 K., kötve 13 K.

„Hazánk házi faipara.“ Irta Gaul Károly. Ára tagoknak és könyvkereskedőknek 1 K. 40 fillér, másoknak 2 K. Bérmentesítésre 45 fillérrel több küldendő.

„A bükküzifa romlása és az ellene való védekezés.“ Irta: Gellért József. Ára tagoknak 60 fillér, másoknak 1 K. Bérmentesítésre 35 fillérrel több küldendő.

„A külföldi fanemek megtelepítése stb.“ Irta: Péch Dezső. Ára tagoknak és könyvkereskedőknek 3 K., másoknak 4 K. Bérmentesítésre 45 fillér küldendő.

„Ő felsége nagy fénynyomatu arcképe.“ Ára tagoknak 7 K., nem tagoknak 8 K. Bérmentve küldetik.

„Erdészeti induló“ és „Nemes szív-keringő“ zongorára. Irta Szmik Gábor. Ára az indulónak 1 K., a keringőnek 2 K. Az eladásból befolyó összeg az Erzsébet királyné-alapítvány gyarapítására fordítatik.

Az Országos Erdészeti Egyesületnél továbbá megrendelhetők a következő népszerű nyelven írt művek, melyek, ha a t. megrendelők árukon kívül egyenkint 45 fill. postaköltséget beküldenek, bérmentve küldhetők:

„Az erdei vetésről és ültetésről.“

„A vágásra érett erdő kihasználása.“

„Az erdők felujtása, kapcsolatosan azok rendszeres kihasználásával.“

„Az erdők berendezése.“

Valamennyit Fekete Lajos írta. Egy-egy füzet ára 2 K.

Népszerű erdészeti növénytan. I. füzet. Spórás növények. Irta Fekete Lajos. Ára 4. K.

A szerzőknél rendelhető meg:

„Erdőmiveléstan.“ Irta: Vadas Jenő (Selmeczbánya). Ára tagoknak 7 K., nem tagoknak 10 K.

„A tölgy és tenyésztése.“ Irta: Fekete Lajos (Selmeczbánya). Ára tagoknak 4 K., nem tagoknak 6 K.

„Erdőértékszámítástan.“ II. kiad. Irta Fekete Lajos (Selmeczbánya) Ára 6 K.

„Erdészeti nyereségszámítástan.“ Irta Fekete Lajos (Selmeczbánya). Ára 4 korona.

„A szálaló erdők berendezése“ Irta Fekete Lajos (Selmeczbánya). Ára 1 K. 20 f.

„Erdőbecsléstan.“ II. kiad. Irta: Sóltz Gyula és Fekete Lajos. (Kapható Fekete Lajos m. k. főerdőtanácsosnál Selmeczbányán.) Ára 8 K.

„A legelőerdők berendezése, kezelése és hasznosítása.“ Irta: Márton Sándor Ára tagoknak 4 K. 80 fill., nem tagoknak 6 K.

Egyébűtt megrendelhető magyar erdészeti művek:

„A magyar állam erdősegeinek gazdasági és kereskedelmi leírása.“ Szerkesztette: dr. Bedő Albert. 4 kötet, egy térképpel. Kiadta a földmivelésügyi m. kir. ministerium. 1896.

„Az erdőhasználatann kézikönyve.“ Irta : Szécsi Zsigmond. II. kiadás. Ára tagoknak 12 K., nem tagoknak 16 K. (Kapható Joerges A. özv. és fiánál Selmeczbánya.)

„Általános földmérés tan.“ Irta : Cséti Ottó. II. kiadás. (Kapható Joerges A. özv. és fiánál Selmeczbányán.) Ára 9 K.

„Erdővédelem tan.“ Irta : Téglás Károly. (Kapható ugyanott.) Ára 5 K. 40 f.

„Erdészeti talajt an.“ Irta : Fekete Lajos. II. kiadás. 1891. (Kapható ugyanott.) Ára 5 K.

„Az erdő törvény magyarázata.“ Irta : dr. Klekner Alajos. Franklin-társulat Ára 4 K.

„Az erdő törvény magyarázata.“ Irta : ifj. Sárossy-Kapeller Ferencz. Budapest, Weissmann testvérek. Ára 4 K.

„Erdészeti segéd táblák.“ Ára 8 K.

„Erdei rovat os napló.“ Ára 1 K. 20 f.

Megrendelhetők a földmívelésügyi miniszteriumnál Budapesten.

„Termési táblák.“ 1886. Kiadta Fülöp Szász-Coburg herczeg erdőrendezősége. (Jolsva, Gömörm.) Ára 2 K.

ERDÉSZETI RENDELETEK TÁRA.

I.

Körrendelet

valamennyi kincstári erdőhatóságnak, állami erdőhivatalnak, kir. erdőfelügyelőségnek, erdőőri szakiskolának és a beszterczei m. kir. erdőigazgatóságnak.

(Az állami tisztviselőket, altiszteket és szolgálakat megillető végkielégítések megállapítása tárgyában.)

24632/903. földm. min. Az állami tisztviselők, altisztek és szolgálak nyugdíjazásáról szóló 1885. évi XI. t.-czikk 28. §-ának rendelkezései szerint azok a tisztviselők, altisztek és szolgálak, kik tiz beszámítható szolgálati évvel még nem bírnak, csak végkielégítésre tarthatnak igényt, mely bezárólag öt beszámítható szolgálati évig a beszámítható javadalmazás egy évi összegében, öt éven túl egész tiz évig két évi összegben állapítandó meg egyszersmindenkorra.

Előfordult eset alkalmából értesitem a Czimet, hogy a törvény eme rendelkezéséből folyólag a tiz évet el nem érő szolgálati időn belül az ötödik szolgálati év vége az a határ, melyen belül az egyes szolgálati évekre való tekintet nélkül a beszámítható javadalmazás egy évi s azon túl tiz szolgálati évig ugyancsak tekintet nélkül az egyes szolgálati évekre, annak két évi összege állapítandó meg végkielégítés fejében még az esetben is, ha az illető tisztviselő, altiszt vagy szolgál a beszámítható öt szolgálati évet bár csak egy nappal is meghaladta. — A minister megbízásából: *Sóltz* s. k. mlnisteri tanácsos, országos főerdőmester.

II.

Pályázat erdészjelölti és erdőgyakornoki állásokra.

2871/eln. 1903. szám földm. miniszter. Az állami kezelésbe vett községi erdőket kezelő erdőtisztek létszámában egy (1) évi 1000 (egyezer) korona fizetéssel és törvényszerű lakpénzzel javadalmazott erdészjelölti, továbbá hét (7) egyenkint évi 1000 (egyezer) korona segélydíjjal javadalmazott erdőgyakornoki állásra ezennel pályázat nyittatik.

Felhivatnak pályázni kívánók, hogy az érettségi vizsga letételét és a selmeczbányai erdészeti akadémián előirt tanulmányok be-

végzését igazoló érettségi bizonyítvánnyal s illetőleg akadémiai indexxel, az erdészjelölti állásra pályázni kívánók ezeken felül az erdészeti államvizsgának belföldön történt letételét igazoló bizonyítvánnyal, továbbá ép és erős testalkatukat, különösen jó látó, halló és beszélő képességüket igazoló s kincstári erdészeti orvos, megyei főorvos vagy honvédtörzsorvos által kiállított bizonyítvánnyal, valamint életkorukról és illetőségükről tauuskodó anyakönyvi kivonattal, nemkülönben a hivatalos magyar nyelvnek szóban és írásban való tökéletes birását, katonai kötelezettségi viszonyukat, feddhetlen életüket s a már alkalmazásban állók eddigi alkalmaztatásukat is igazoló okmányokkal felszerelt és sajátkezüleg irt kérvényeiket jelen pályázati hirdetmény megjelenésétől számított 2 (Kettő) hét alatt és pedig az állami szolgálatban lévők közvetlen felettes hatóságuk útján, az állami szolgálatban nem állók ellenben az illetékes főispán útján a m. kir. földmivelésügyi miniszteriumhoz nyujtsák be.

Kelt Budapesten, 1903. évi április hó 7-én.

M. kir. földmivelésügyi miniszter.

Az Országos Erdészeti Egyesület pénztáránál teljesített befizetések.

1903. évi áprilisi hóban.

A rövidítések magyarázata

ak. = alapítványi kamat; att. = alapítványi tőketörlesztés; k. a. = készpénz alapítvány; Wka. = Wagner Károly alapítvány; TLa. = grf. Tisza Lajos alapítvány; BAa. = Bedő Albert alapítvány; E. a. = Erzsébet királyné alapítvány; t. ny. a. = titkári nyugdíjalap; td. = tagsági díj; hd. = hirdetési díj; ld. = lapdíj; kld. = kedvezményes lapdíj; pk. = postaköltség; Ert. = Erdészeti Rendeleték Tára; ab. = átfutó bevétel; rb. = rendkívüli bevétel; EL. = Erdészeti Lapok egyes füzetek; Npt. = Erdészeti Zsebnaptár; nvt I. = Erdészeti Növénytan I. rész; nvt II. = Erdészeti Növénytan II. rész; ÓFa. = Ó Felsége fénynyomatu arcképe; Ecs. = Erdei facsemeték nevelése; Evü. = Fekete Lajos. Az erdei vetésről és ültetésről; Eáh. = Az erdők ápolásáról és használatáról; Eb. = Az erdők berendezése; Ek. = A vágásra érett erdők kihasználása; Ef. = Az erdők felújítása; Eht. = Erdőhasználat; k. = takarékpénztári időközi kamatok; Ek. = Értékpapírok kamatai; N. Nvt. = Népszertő növénytan; Rz. = Erdőrendezéstan; FL. = Földes J. „Legelő-erdők”; M. L. = Márton Sándor: A legelő erdők berendezése stb.; EOT. = Magyar Erdészeti Oklevéltár; Rép. I. 1. = Erdészeti építéstan I. rész (középitéstan) I. kötet; Rép. I. 2. = Erdészeti építéstan I. rész 2. köt.; Rép. II. = Erdészeti építéstan II. rész (Ut, vasut- és hidépitéstan.) Vik. = Vadászati ismeretek kézikönyve. H. F. = Gaul Károly: Hazánk házi faipara. Kft. = Péch Dezső: Külföldi faemkek tenyésztése.

Befizetések K.	K.		K.
Arató Gyula npt.	2.—		Áttétel 441.77
Antony Károly td.	16.—	Balaton Antal td.	20.—
Bund Károly el. XXIII. 42.—		Bodoni Miklós td.	16.—
t. ny. a. 42.—	84.—	Brebenár József td.	6.—
Bradofka Károly td.	8.—	Belényesi püsp. erdőhivatal hd.	3.75
Balogh Dezső td.	16.—	Csató Pál td.	16.—
Banciu Miklós td.	8.—	Csaszkcóczy Károly kedv. ld. ...	6.—
Banik György ak.	12.—	Debreczen város hd.	6.15
Bartha Ábel td.	32.—	Dobó Jenő td.	8.—
Bayer Ágost td.	75.—	Deutsch Zsigmond Ef.	2.—
id. Belházy Gyula td.	30.50	Deák Géza td.	16.—
Benczkó József td.	20.—	Debreczen sz. kir. város hd.	14.15
Berezky Gyula ak.	15.—	Derecskei Károly ak.	16.—
Bészler Kálmán td.	16.—	Dudutz Károly	16.—
Blaschek Ede Ert. 7.32 npt. 2.—	9.32	Dévai adóhivatal hd.	14.85
Biró János td.	16.—	Ercsényi Béla td.	16.—
Bogsch Árpád td.	11.—	Esztegar Bálint td.	8.—
Brassó város hd.	19.75	Fás Gyula td.	16.—
Balogh Ernő td.	4.—	Fekete Béla td.	16.—
Besztercebányai erdőigazgató- ság hd.	7.45	Fischl József td.	4.—
Borbáth Gerő ak.	16.—	Fogarasi j. erdőgondnokság E. a.	4.64
Bereg vármegye munkácsi fő- szolgabirája hd.	20.30	Filip Raki (?) ld.	4.—
Bábindély Márton npt. 3.— pk. —45	3.45		
	Átvitel 441.77		Átvitel 671.31

Befizetések K.		Befizetések K.	
Áttétel 671.31		Áttétel 1099.17	
Felker István td.	32.—	Lugosi erdőigazgatóság WKa.	1.90
Ferencsik Miklós hd.	14.95	Leber György npt. 2.— pk.	
Furherr János td.	16.—	— .12	2.12
Goldschmidt és Reich hd.	7.75	Liptóújvári főerdőhivatal Rz.	
Gaszner Imre td.	16.—	10.— Eép I. II. 34.40 ÓFa. 8.—	52.40
Grill Károly npt. 6.— Eb. 2.	8.—	Mikus Pál npt.	3.—
Garda János td.	16.—	Mosse Rudolf hd.	45.12
Grill Károly H. f.	1.40	Maillot György báró erdőgond- nokság hd.	10.75
Hankó Pál td.	16.—	Marosvécsi uradalom hd.	18.40
Hedbavny József td.	4.—	Máramarosszigeti adóhivatal...	
Hesz Ágoston td.	16.—	hd.	18.85
Hoffmann Sándor ak.	16.—	Michna B. ld.	8.—
Holló Ferencz ak.	6.—	Müller Róbert td.	16.—
özv. Hetthéssy Lászlóné td.	7.—	Nemes Béla td.	16.—
Hollós Gyula td.	8.—	Nickmann Róbert Eép. II.	12.—
Intzedy Géza td.	16.—	Nagyalmási urad. intézőség hd.	102.55
Jánosi Kálmán td.	16.—	Nagy László ak.	16.—
Jovics Lázár ak.	10.—	Novák János Vik. 26.— npt. 4. pk. —.12	30.12
Kelecsényi Ferencz td.	16.—	Nagyatádi erdőgondnokság E. a.	6.52
Krizbai előjáróság hd.	7.27	Neuhöfer s fia hd.	10.50
Kutasi Károly hd.	4.55	Nyiri Dénes td.	16.—
Klausberger Károly td.	16.—	OsztróLuczky Géza F. Le. 160 npt. 2.— Evü. 2.—	5.60
Kisfaludy János ld.	8.—	Pápa-ugodi hitb. uradalom ld.	16.—
Koppányi Lajos td.	16.—	Pozsony sz. kir. város td.	16.50
Kraft József npt.	2.—	Planer Károly npt. 3.— pk.	
dr. Kurcz Jakab npt. 3.— pk.		— .45	3.45
— .12	3.12	Petzrik Antal td.	16.—
Kőhalomi főszolgablró hd.	12.87	Puchreiner Henrik td.	16.—
Kaffka Károly Vik. 13.— pk.		npt. 2.— pk. —.35	18.35
— .12	13.12	Ranku Miladin td.	16.—
Kolozsvári erdőigazgatóság hd.	8.68	Reif Vendelin td.	8.—
Littauer Miksa lb.	54.—	Ringler Antal att.	5.—
Lahner Károly td.	10.—		
Lollok József td.	8.—		
Liptóújvári főerdőhivatal hd.	21.15		
	Átvitel 1099.17		Átvitel 1590.30

Befizetések K.		Befizetések K.	
Áttétel 1590.30		Áttétel 1731.60	
Rozek Rajmund npt. 9.— pk.	9.60	Szántó Zenó td.	10.—
—60	9.60	Sziift Gyula td.	16.—
Szászsebesi m. kir. erdőhiva- tal WKa.	—30	Szivós Gyula td.	16.—
Szantner Gyula td.	16.—	Szalai Ernő hd.	6.40
Szkalák Károly td. 2.—td.16.—	18.—	Simon Gyula ak.	16.—
Szmik Gábor td.	8.—	Steiner Gyula hd.	128.—
Szabó József ak.	16.—	Tölg Vilmos ak.	16.—
Salix Gyula td.	16.—	Vadászffy Jenő Kedv. ld.	6.—
Schuster József ak.	2.—	Vilcsek István ld.	4.—
Sümegh Ignác td.	16.—	Ifj. Várjon Géza td.	16.—
Tóthi Szabó Sándor td.	16.—	Webel Elek td. 8.— npt. 2.— pk. —.75	10.75
Szauer Oszkár td.	16.—	április hóban befolyt	1976.75
Stefánszky Ferencz td.	2.—	január—márcz. hóban befolyt	16378.70
Steller Ede td.	4.—	Összesen	18355.45
Strompf Pál H. f.	1.40		
Átvitel 1731.60			

Az „ERDÉSZETI LAPOK” 1903. évi V. füzetének HIRDETÉSEI.

Az „Erdészeti Lapok“ mellett mérsékelt közlési díjért a lap irányával nem ellenkező hirdetések kiadatnak.

Dijszabályzat. Az első negyven (40) sorért soronkint nyolczvan (80) fillér, az erre következő husz (20) sorért, illetőleg a 41 egész 60-ik sorig, soronkint hatvan (60) fillér, míg a 60-ik soron felül következő minden sorért egyenkint negyven (40) fillér számíttatik. Legalább 4-szeri beiktatásnál 30% engedmény.

Táblázatok nyomdai szabály szerint kétszeres árral számíttatnak.

Külön melléletek 25 gramm súlyig 70 koronáért, azontul 25 grammonkint 25 koronával magasabb árért mellékeltetnek.

Egyetemes busszóla-műszereket és erdei busszólákat

optikai távolságméréssel.

Ár 65 frttól felfelé.

Mérő-asztalokat nézgvonalzókkal, mérőszalagokat, faátlatókat, rajzeszközöket, területmérőket (planimeter), valamint mindenemű földmérési műszereket készít a legpontosabb kivitel biztosításával

NEUHÖFER és FIA

csász. és kir. udvari látszerész- és műszergyáros
Bécs, (I., Kohlmarkt 8.)

Az 1900. évi párisi világkiállításon aranyéremmel kitüntetve.

Kimerítő illusztrált árjegyzék ingyen és bérmentve. Javításokat leggyorsabban és legpontosabban teljesít. Mindenféle műszerből készletet tart.

Valamennyi mérő műszereink **Calderoni** és **Tsa** budapesti cégtől is beszerezhetők. Minden műszer cégünkkel van ellátva.

(1.)

ROESSEMANN és KÜHNEMANN

KOPPEL ARTHUR-FÉLE VASUTAK

BUDAPEST

„Erdői vasutak minden üzemre“

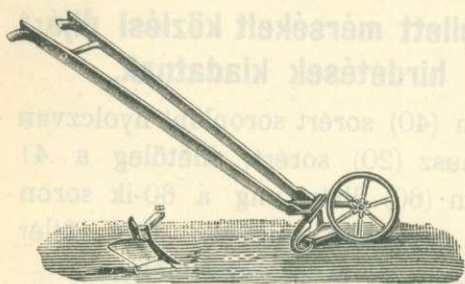
VÁCZI-ÚT ¹¹³/₁₁₅

(4. IX. 2.)

Az egykerekű kézikapáló és töltögető eke. Minden faiskolában

(10) az egykerekű kézikapáló és töltögető eke.

Sulya 8 kiló, sortávolság tetszés szerint állítható, — sulypont kerékre esik — igen nagy munkaeredményével tetemes kézi erőt

takaríthatunk meg. Könnyű és biztos kezelés tekintetében minden más hasonló eszközt felülmul, jó, gyors és szép munkát végez, maga után barázdát nem hagy, csemetesorokat földdel nem borítja, a nagyobb gyomokat az ekevas elvágja, azok az eke előtt nem torlódnak

össze, csemetesorokban károsítás ugyyszólván elő nem fordulhat, kézzel gyomlálás csak a csemetesorokban szükséges. Ezen készülék olcsósága feltűnő, ára 16 korona, töltögetőfejjel 20 korona. Stádel Károly örökösei gépgyára Győrött. (2. VI. 4.)

Pályázat erdőgyakornoki állásra. A szab. osztrák-magyar államvasutársaság bányái, kutai és uradalmainak igazgatósága ezennel pályázatot hirdet egy erdőgyakornoki állásra, Krassó-Szörény vármegyében fekvő uradalmainak erdőrendezőségéhez Oraviczabányán.

Pályázóktól az erdészeti akadémiának sikeres elvégzésén kívül még megkívántatik, hogy a hegységi erdészeti szolgálathoz szükséges ép és erős testalkattal, a térképrajzolásban különös jártassággal, a felmérés és erdőrendezéshez előszeretettel bírjanak és hogy szóban és írásban nyelvismereteiket kimutassák.

A megfelelő pályázó egyelőre ideiglenes minőségben 5 (öt) korona napidíjjal fog alkalmaztatni, körülbelül egy évi próbaszolgálat után pedig, feltéve, hogy katonai kötelezettségének már eleget tett és a szolgálat követelményeinek megfelel, véglegesen fog ki-neveztetni 1400 korona évi fizetés, 400 korona lakbér, esetleg természetbeni lakás és 35 ürméter tűzifajavadalmazással.

Magasabb fizetési fokozatba azonban csak az erdészeti államvizsgának sikeres letévése után léphet elő.

Csak a fenti követelményeknek megfelelő pályázók felhivatnak, hogy kellő okmányokkal felszerelt, sajátkezüleg irt folyamodvá-

nyaikat, melyekhez geodeziai és építési rajzok is melléklendők, alulírt igazgatósághoz nyujtsák be. Budapest, VI., Teréz-körut 24a.

*Szabadalmazott osztrák-magyar államvasút-
társaság magyar bányái, hűtői és uradalmainak
igazgatósága.*

Árverési hirdetés. 25,588/1903. sz. — A lugosi m. kir. erdőigazgatóság kerületében telepítési ezélokra szánt és 1904—1907, vagyis a legközelebbi (4), négy év alatt betartandó és két-két év alatt kitakarítandó, s a mosniczai m. kir. adógondnoksághoz tartozó opaticzai és omori összesen 523,87 kat. hold térfogatu erdőrészeken álló összes faanyagnak tövön az erdőben 389,351 korona 60 fillér kikiáltási ár mellett leendő eladása iránt írásbeli versenytárgyalást hirdetik.

Az ivenként 1. koronányi bélyeggel ellátandó írásbeli zárt ajánlatokban világosan és határozottan kijelentendő, hogy ajánlattevő a tárgyalás alapját képező általános és részletes árverési és szerződési feltételeket ismeri és azoknak magát feltétlenül aláveti, a megajánlott vételár pedig az ajánlathoz 20,000 korona bánatpénznek, akár készpénzben, akár elfogadható érlékpapirokban a lugosi erdőigazgatóság házipénztáránál történt letételét igazolás nyugta csatolandó.

Az ilyképp kiállított és felszerelt ajánlatok 1903. évi június hó 9-ik napjának délelőtti 10 óráig „Ajánlata lugasi m. kir. erdőigazgatóság kerületében a mosniczai erdőgondnoksághoz tartozó opaticzai és omori erdőrészekben kihasználható faanyagokra“ felírással és az ajánlattevő nevével és lakásának jelzésével ellátott zárt borítékban a lugosi m. kir. erdőigazgatóságnál nyujtandók be.

Megjegyeztetik, hogy utőajánlatok el nem fogadtatnak, oly ajánlatok, melyek az általános és különös árverési és szerződési feltételektől eltérő kikötéseket tartalmaznak figyelembe vétetni nem fognak és fentartom magamnak azt a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok közül szabadon választhassak.

Az általános és részletes árverési és szerződési feltételek a lugosi erdőigazgatóságnál a hivatalos órák alatt megtekinthetők. Budapest, 1903. évi április hó.

(5)

M. Kir. földművelésügyi minister.

Pályázati hirdetés. 7245/1903 sz. — Szakolcza ren. tan. városnál az 1886. XXII. t.-cz. 68. §-a alapján választás utján betöltendő *erdőmesteri állásra* pályázatot nyitok.

Ezen állás javadalmazása évi 2000 kor. fizetés, 200 kor. lakbér, 24 köbméter fatermészetben és lőtartás esetén egy lóra átalány. A pályázati kérvények az 1883. I. t.-cz. 12. §-ban, illetőleg az 1879. XXXI. t.-cz. 2. §-ban előirt képesítést és esetleges eddigi működést igazoló okmányokkal felszerelten 1903. év május hó 25-ig hozzám ber. juttandók.

Az elkésve érkező pályázatokat figyelembe venni nem fogom. A választás idejéről a pályázókat külön fogom értesíteni. Nyitrán, 1903. évi április hó 15-én.

(6)

Az alispán.

A szolcsányi hitbizományi uradalom **kezelő erdőtishti** állásra pályázatot hirdet. Pályázatok a kiadóhivatalhoz intézendők.

(7)

Árverési hirdetés. 1930/1903. kig. — A tiszafejéregyháza tulajdonát képező és a „Dumbrara“ dülőben fekvő volt vágásterületeken visszamaradt 190 tölgy hagyás fa, mely a közig. erd. bizottságnak 1603/901. számú határozatánál eladásra engedélyezett f. év május hó 20 napján d. e. 10 órakor Tiszafejéregyházán a községházánál tartandó nyilvános szó és írásbeli árverésen fog eladatni.

Kikiáltási ár, mint hatóságilag megállapított becsérték 2339 korona, melynek 10⁰/₀-a vagyis 234 korona bánatpénzül az árverés megkezdése előtt az árverés vezetőjének kezeihez leteendő.

Utóajánlatok el nem fogadtnak; becsértéken alul a fa el nem adatik.

Az árverési feltételek a szigeti járási szolgabírói hivatalnál, valamint a máramarosszigeti m. kir. járási erdőgondnokságnál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Bánatpénzzel ellátott zárt ajánlatok az árverés megkezdése előtt az árverést vezető kezéhez beadható.

Máramarossziget, 1903. április 28.

(9)

A szolgabíró.

Verseny tárgyalási hirdetemény

Az árvai közbirtokossági uradalom tulajdonához tartozó erdőtest tarvágás alá kijelölt s az 1905—1914. évi félfordaszakba eső, összesen 4972·7 kat. holdat tevő *lucz- és jegenyefenyő* állabainak tiz egymás után következő évben leendő kihasználása iránt ezennel *nyilvános ajánlati versenytárgyalás nyitnak.*

Az ajánlatok az üzemszerűen kihasználandó föntebbi *egész* területre, vagy az alábbi csoportosítás szerint csak az ott megjelölt erdőkerületekben fekvő, a versenytárgyalási föltételekben részletezett területek üzemszerű kihasználására vonatkoznak.

Az I. csoporthoz tartoznak a parniczai, árvaváraljai és podbjeli erdőkerületek	-----	1520·8 kat. holddal
a II. csoporthoz a vitanovai és polhorai kerületek	1587·6	” ”
a III. csoporthoz a mutnei és zakamenei kerületek	1864·3	” -
a három csoport összesen		4972·7 kat. holddal.

Az ajánlatok ehhez képest csak egy vagy két csoportra vagy együttesen mind a három csoportra vonatkozhatnak.

Versenyezni kívánók fölhivatkak, hogy pénzeslevelek módjára lepecsételt ajánlataikat, melyekhez a körjegyzőileg hitelesítendő névaláírásaikkal ellátott szerződési és versenytárgyalási föltételeken kívül bánatpénz gyanánt készpénzben vagy árfolyam szerint számítandó magyar állampapirokban, a följánlott évi vételár tiz százalékának megfelelő összeget mellékelni tartoznak legkésőbb

folyó 1903. évi október hó 15-ig

az árvaváraljai főszábigazgatóságnál nyujtsák be.

Ajánlattevők a bánatpénzül megjelölt föntebbi 10%₀-os összeg helyett ajánlataikhoz a bánatpénznek valamely jóhitelű pénzintézetnél történt letételéről szóló szabályszerűen kiállított nyugtát is csatolhatják.

A szerződési és versenytárgyalási föltételek alólrott igazgatóságnál bármikor betekintheők, illetőleg átvehetők.

ÁRVA-VÁRALJÁN, 1903. évi ápril hó 1-én.

Az uradalmi igazgatóság.

Pályázati hirdetés. 621/903. sz. — Háromszék vármegye tekintetes közigazgatási erdészeti bizottságának idei 1207. számú határozatából kifolyólag a vármegye területén üresedésbe jött II. oszt. erdőőri állásra évi 600 K. összes járandósággal pályázat nyitattik.

Pályázók felhivatnak, hogy az 1879. évi XXXI. t. czikk 37. §-ában előirt kellékeket, valamint ép, erőteljes testalkatukat és hibátlan látó, beszélő és halló képességüket igazoló okmányokkal felszerelt sajátkezüleg irt folyamodványukat f. évi május hó végéig alulirt hivatalhoz nyujtsák be.

Sepsi-Szent-Györgyön, 1903. évi május hó 4-én.

(10)

M. kir. állami erdőhivatal.

Pályázat. Sulkowski József Mária herczeg aradmegyei birto-kaiban üresedésbe jutott az erdőgondnoki (erdési) állás. Javadalmazás hasonló a kincstári jelenlegi javadalmazáshoz; javadalmazásban fokkoninti előmenetel 5—5 évenként történik. Nyugdíjazás állami mintára. Pályázhatnak kizárólag az erdészeti akadémiát végzett és államvizsgálattal bíró egyének, kik legalább 5 éven tuli gyakorlati szolgálatot mutatnak ki; 40 éven aluliak és lehetőleg nősek. Bizonyítványok másolataival ellátott folyamodvány benyujtandó az uradalmi felügyelősnél Pankotán.

(11. III. 1.)

*Sulkowski J. M. herczeg
uradalmi felügyelőse Pankotán.*

Husz évnél huzamosabb önálló erdészeti és vadászati gyakorlattal bíró okleveles erdőtiszt, a ki az erdőgazdaság valamennyi ágában, de különösen az erdőbecslés, erdőmérés és fakereskedelmi szakban jártas és erről kitünő bizonyítványokkal bíró, szerény igényekkel azonnali belépésre állát keres. Czím a kiadóhivatalban.

(12)

62/1903. szám. — Két erdőőri állásra nyitok pályázatot 400 korona készpénzfizetéssel, továbbá 1 hold szántó föld, lakás, kerttel, 1 öreg, 1 fiatal marhára legelővel, 2 koci szénával, 2 öreg sertésre legelővel, szabad tüzelővel, lődij s egyéb illetményvel.

Megkívántatik 45 éven alóli kor, erdőőri vizsga és csolnákzni tudás.

Kérvények Erdőhivatal Csabony, posta Duna-Vecse küldendők.

(13)

*Nagy Pál,
erdőgondnok.*

A PÁTRIA

IRODALMI VÁLLALAT ÉS NYOMDAI R-TÁRS.
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI-ÚT 25. SZÁM (KÖZTELEK)

a következő

SZAKMUNKÁK

olcsón
beszerez-
hető

Házi- és udvar-tertek berendezése. Gyakorlati útmutatás kezdő kertészek és kertkedvelők részére kisebb házikertek, különösen előkertek berendezésére írta: Kardos Árpád az „Orsz. Magy. Kert. Egyes. titkára. Ára 2-50 kor.

Egyszerű gazdasági számvitel II-ik kiadás. Írta Suschka Richard. Az Orsz. Magy. Gazd. Egyes. által 2000 korona pályadíjjal koronázott pályamű. Ára 4-60 kor.

A csatornakérdés. A Magyar Mérnök- és Építész-Egyletben e kérdésben tartott értekezések gyűjteménye. Terjedelme körülbelül 29 iv. Ára 4 kor.

Gazdasági számviteli naptár 1902. évrre. Megjelent az Orsz. Magy. Gazd. Egy. kiadásában díszesen s teljesen vászonba kötött, naptári részzel és gazdasági tudnivalókkal ellátott nagy alakú egyszerű számviteli könyv, a melyet minden gazda számvitelének bejegyzésére az egész éven át használhat. Ára portómentes küldéssel 2 kor.

Baromfi hizlalása és a hizott baromfi értékesítése. Írta: az Orsz. Magy. Gazd. Egyes. megbízásából Hreblay Emil állatteny. magy. kir. felügyelő. 45 szövegkötő képpel, csinos vászonkötésben. Ára portómentes küldéssel 1-70 kor.

Az ujlaki uradalom üzleti berendezése. Az „OMGE.” kiadásában, a Köztelek szerkesztőségére által kitüntetett pályamű. Két tábla hat ábrával írta: Wiener Moszkó. Egy hazai belterjes uradalom üzleti ágának jólvezetőségére és egyes üzletágak viszonyára vonatkozó részletes adatok ismertetése. Ára 1-10 kor.

A magyar földbirtok. 1903. Magyarország száz holdon felüli földbirtokosainak gazdasági helyzetének és haszonbérloinek Czimtára gazdasági és munkáviszonyainak, a gazdasági kiállítások, versenyek és terméseredmények ismertetésével. Folyó év végén jelenik meg. Előfizetési ára füzve 15 korona, kötve 16 kor. Bolti ára füzve 1 kor., kötve 21 kor.

A sertés javítása és hizlalása gazdák és hizlalók használatára. Írta: K. Ruffy Pál uradalmi főtitkár. Ára 2-20 kor.

Talajismeret II. kiadás. Írta Cserhádi Sándor magyar-óvári gazd. akad. tanár. Ára füzve 4 kor., kötve 5 korona, OMGE. tagoknak és a „Köztelek” előfizetőinek füzve portómentes küldéssel 3-30 kor.

A mezőgazdaságról és mezőrendőrségről szóló 1894-ik évi XII-dik törvényzikk, a végrehajtására vonatkozó miniszteri rendelet, magyarázatokkal ellátva, egy füzetben. Ára bérmentes küldéssel 2-20 kor.

I. káté községi mező- és hegy-őrök számára. A mezőgazdaság és mezőrendőrségről szóló 1894. évi XII-ik törvényzikk alapján összeállítva. Ára portómentes küldéssel 40 fill.

II. káté az uradalmi csőszők számára. Összeállította: dr. Balkay Béla. Mindkettő csinos zsebkönyv-alaku keménytetőbe van kötve és 20 oldalas jegyzéknappal ellátva. Ára 40 fill.

Az utmesterek kézikönyve javított és bővített kiadása. A kereskedelemügyi m. kir. miniszterium megbízásából. Ára portómentes küldéssel 2-80 kor.

Magyar gazdatisztek czimtára 1903. mely tartalmazza Magyarország uradalmi és azokon alkalmazottak pontos czimét. Szedés alatt van és 1902. év végén jelenik meg. Előfizetési ára 3-30 korona portómentes küldéssel. Bolti ára 4 kor.

Hitelszövetkezeti könyvvitel és Hitelszövetkezeti ügyvitel II-ik bővített kiadás, írta Ónody Zsigmond, az Országos Központi Hitelszövetkezet ellenőrző osztályának főnöke. Az 1899. XXIII. t.-cz. alapján alakult Országos Központi Hitelszövetkezet kötelekébe tartozó Hitelszövetkezetek számára Ára kötetenkint 4-30 kor.

A "PÁTRIA"

IRODALMI VÁLLALAT ÉS NYOMDAI RÉSZV. TÁRSASÁG

Ujabb berendezkedett finomabb művészeti és illusztrációs nyomdai munkák előállítására. A legszebb és legmodernebb kiállításban készít díszmunkákat, illusztrált könyveket, finom árjegyzékeket és katalógusokat, prospektusokat, körleveleket, színes reklámlapokat. Mindennemű üzleti nyomtatványt. A „Pátria” irodalmi vállalat és nyomdai részvénytársaság saját betűöntődével is rendelkezvén, csaknem az összes nyomtatványok előállításánál új betűk használatnak.

BUDAPEST
IX., Üllői-út 25.
* (Köztelek) *

Az „Erdészeti Lapok“ 1903. évi IV. füzetének tartalma.

	Oldal
Ditrői Csiby Lőrincz †	311
Az akadémia. Irta: <i>Bund Károly</i>	318
A kopárok erdősítéséről. Irta: <i>Ajtay Sándor</i>	326
A külföldi erdőmunkásokról. Irta: <i>Kaán Károly</i>	329
Az ákácz gyakorlati jelentősége. Irta: <i>Földes János</i>	335
A fumei Karszt. Irta: <i>Bodor Gyula</i> , m. k. erdőmester (Befejezés.)	344
Irodalmi szemle. A magyar földbirtok 1903. — Agancsalbum	376
Hivatalos közlemények. I. Pályázat erdősítési jutalomra. — II. Pályázati hirdetés méhészeti tanfolyamok tárgyában	377
Vadászat. A szörmés és szárnyas ragadozók mérgezési módjairól. Irta: <i>Lakatos Károly</i> (Befejezés.)	380
Külföldi hírek. Az állami erdőtisztek fizetésének rendezése. — Az akadémiai tanárok fizetésének rendezése. — Az állami erdészeti altisztek fizetése. — A kopár, futóhomokon álló és vizmosásos területeken önként létesített erdősítések állami segélyezése. — Hivatalos rendszerünk (<i>Divald Béla</i>). — Mennyi a faburkolat Budapesten. — Merrel-féle hordozható vágány. — Törökország erdei. — Faárak és faeladások. — Halálozások	393
Változások és kitüntetések az erdészeti szolgálat köréből	408
Egyesületi hirdetések	410
Erdészeti Rendeletek Tára. I. Körendelet kirendelt tisztviselők átköltözködési butorkárpótlása tárgyában. — II. Körendelet az 1898. évi XIX. t.-cz. végrehajtására vonatkozó 1899. évi 15217. számú rendelet némely intézkedésének az 1902. évi III. t.-cz. által történt módosítása s ezzel kapcsolatban kiegészítése tárgyában	413
Az Országos Erdészeti Egyesület pénztáránál teljesített befizetések. (1903. évi márczius hóban)	422
Hirdető melléklet	I—X